

Elja Vlas

Dat
waren
spannende
dagen!

no

Dat wären spannende dagen!

Geïllustreerd door C. S. T. M. Leeftang-Oudenaarden

ZEVENDE DRUK

**UITGAVE:
VEREENIGING TOT VERSPREIDING DER HEILIGE SCHRIFT
AMSTERDAM**

Elja Vlas

Dat
varen
spannende
lagen!

1   Hoe was het ook al weer . . .!

Ja, hoe was het ook al weer, in die laatste oorlogswinter . . . Toen er geen eten te krijgen was en we pulpkoekjes bakten van suikerbiet! Toen er geen gas en geen elektrisch licht meer brandden, en we een „looplampje” aanstaken — en dat nog zo laat mogelijk, om het beetje olie te sparen . . . — De buurtjes brandden brillantine in een glas, met een drijvertje er op! —

Weet je nog, Joost, wat een ramp het was, toen jij je broek gescheurd had? Er waren immers geen kleren te koop, de winkels waren leeg.

En herinner jij je, Ria, hoe we uren ver de polder in moesten om een beetje melk op te scharrelen bij een boer. En hoe we weken lang achter bevroren ramen huisden, omdat er geen brandstof genoeg was? Ja, we verzamelden takken en stobben van de bomen, die de mensen 's nachts hadden omgehakt; maar wat rookte dat verse, vochtige hout!

O, en weet je nog hoe we verdwaald zijn in de avond? Er brandden toen immers geen lantarens buiten, en uit geen enkel huis mocht ook maar een glimpje licht naar buiten schijnen van de Duitsers. En als er dan 's avonds geen maan was, en een bedekte lucht, nou dan konden we vaak geen hand voor ogen zien!

En weet je wel dat er geen treinen meer reden, zodat men alles op de fiets moest doen? Ja — en er waren ook geen fietsbanden te koop; wij reden een poos op één band en één tuinslang! En de fietsen die nog goed en stevig waren . . . die pikten de Duitsers in!

Wat schrokken we die nacht vreselijk, toen er zo hard op onze deur gebonsd werd door soldaten! We dachten stellig, dat ze vader kwamen halen, voor tewerkstelling in Duitsland. Net als de vader van Stansje, naast ons.

En die is nooit teruggekomen . . .!

Het was een vreselijke tijd, met honger, kou en angst. Maar zeg, er waren toch ook nog wel fijne dingen. Wat waren we gelukkig met dat pondje schapevet voor vader, die zo ondervoed was! En toen we van die boerenvrouw een zak met aardappelen en koolraap mee naar huis kregen op de trekkar!

Nou zeg, en denk ook eens aan die avonden, als we bij 't potkachtje zaten en moeder ons verhalen deed van toen zij klein was! Omdat de lamp tóch nog niet aan mocht, en wij ons anders zo verveelden. Dát was gezellig! Als ik er nóg aan denk . . .

'k Geloof dat ik van die vertelsels in de schemeravonden, als we zo knusjes bij elkander zaten, nog meer genoten heb dan later van het mooiste boek. Misschien omdat het buiten donker en gevaarlijk was, en koud — en wij daarbinnen warm en veilig waren. En het zo gezellig met elkaar hadden!

Weet je wat: we moesten eens wat opschrijven uit dat laatste oorlogsjaar en dan natuurlijk moeders verhalen niet vergeten. Dan kunnen we dat later nog eens lezen, en andere kinderen mee laten genieten!

2

November 1944

Ze lopen met z'n drieën van school naar huis, Joost en zijn beide zusjes. De najaarsdag is mistig en wat guur; ze stappen dan ook flink door om gauw thuis te zijn, en ze houden de handen diep in de jaszakken.

Het is een hele afstand van de school naar huis, maar nu ze de verkeersronde gepasseerd zijn en afslaan naar de Brede Vaartlaan is het einde toch in 't zicht.

„Als ze vannacht nou maar niet weer zo schieten!” zegt de kleine Elly wat bedrukt. En Ria, die de oudste is,

vindt het maar „echt gemeen” van de Engelse vliegers om vlak bij hun huis te duiken en zo vreselijk te gaan schieten. „Ik werd wakker, jò, ik dacht dat 't bij ons door het dak ging!”

Maar Joost weet beter. „Er stonden toch allemaal wagens van de Duitsers op dat veldje achter ons! Nou, vader zegt, ze móeten alles wat maar rijden kan kapot schieten, want anders komt er nooit een eind aan de oorlog!”

„Hè, wás de oorlog maar vast over, hè? Dan zou 't wel fijn zijn!” zucht de kleine Elly.

Ria slaat de arm om haar klein zusje heen: „Wat wou jij dan; wát zou dan fijn zijn, muisje?”

„Nou, dan kon mammië toch weer echte snoepjes kopen?”

„En chocola!” roept Joost. Maar Elly weet niet wat dat is. De oorlog duurt al zo veel jaar en zij is nog maar zes. Ze heeft nog nooit een reep kunnen proeven!

„En dan kreeg ik een echte schooltas,” zegt Ria. „Van leer. Niet zo'n gek, eigengemaakt ding van zakken-goed! — Wat doe je, Joost?”

De meisjes blijven bij het tuinhek staan waar Joost doorheen gewipt is; ze zien hoe de jongen naar de voordeur van het huis rent en zich in de portiek verschuilt. Hij wenkt hen met een benauwd gezicht om maar gauw door te lopen, maar dat wil Ria niet. De meisjes gaan ook door het hek naar hun broertje toe.

„Wat is er toch, wat doe je raar!” vraagt Ria als ze Joost achter de muur op de grond ziet hurken.

„Ga vóór me staan,” fluistert de jongen; „zo — ja, blijf hier maar staan. Hij moet me niet zien! 'k Geloof dat hij naar mij aan 't zoeken is . . .”

„Wie dan toch? Wat bedoel je?” dringt Ria aan, en kleine Elly kijkt bang alle kanten uit.

„Kijk niet zo rond!” snauwt Joost, „dan merkt-ie nog dat ik hier zit. 't Is een Duitser . . . 't Is die soldaat van gisteren. Hou nou je mond maar. Als hij weg is zal ik 't je wel vertellen . . .”

Ria ziet Joosts gezicht zo bleek, van angst vertrokken. Ze voelt dat hij ergens heel bang voor is; er dreigt misschien wel groot gevaar. Ze pakt Elly's handje stevig beet en drukt op de bel.

„Waarom bel je hier nou?“ vraagt Elly zeurderig. Ze snapt er niets van en wil graag naar huis. Er klinken stappen in de gang, en een oude heer opent het raampje van de voordeur. Ria zegt flink: „Meneer, zou mijn broertje even mogen drinken? Een beetje water alstublieft; hij is niet goed, geloof ik.“

De deur gaat open en de kinderen dringen vlug naar binnen. De oude heer ziet Joost, zo bleek en bevend, en hij gaat dadelijk een glaasje water halen. Door 't ruitje van de dichte deur ziet Ria een forse militair voorbij komen, in 't uniform van de Groene Politie. ¹⁾ De man loopt zoekend rond te kijken, en een ogenblik lijkt het of hij ook hier naar toe komt, maar nee — hij loopt toch door. De kinderen in de vestibule horen zijn zware stappen voorbij gaan.

„Is-ie weg? Doorgelopen?“ vraagt Joost in spanning. Ria knikt ja, en stoot hem aan om verder niets te zeggen, want de oude heer verschijnt met een glas water. Als Joost, wat beverig nog, gedronken heeft, neemt Ria aan de andere kant van 't glas ook maar een teugje. Haar lippen voelen zo droog aan.

Ze bedanken de oude heer beleefd en deze vraagt of Joost nu wel weer kán. En waar ze wonen, en op welke school ze gaan. Zo praten ze nog even, en dat is Joost heel welkom, want nu is die Duitser misschien de laan uit als ze buiten komen.

Kleine Elly staat aan Ria's hand te trekken van: toe, kom nou mee!

Eindelijk staan ze dan weer op straat. Joost kijkt gespannen alle kanten uit. Gelukkig — nergens is de man meer te bekennen. Nu maar vlug naar huis!

„Wat was dat nou toch, jò; waarom was jij zo bang?“

---

¹⁾ De zgn. Grüne Polizei, was Duitse politie die zeer streng en zeer gevreesd was.

wil Ria weten. Ze vindt het vreemd dat Joost, zo'n echte durfal anders, nu in een hoekje is gekropen voor een Groene.

„Nou, 't is diezelfde vent — ik zag het goed. Gisteren, toen liepen we hier op de laan, Kees en ik, en toen kwam hij er ook aan. Hij had een heleboel pakjes en dozen bij zich, een paar onder de arm, en kleinere pakjes aan elkaar gebonden. Nou en toen-ie voorbij was riepen we: „Hé! U verliest wat!” Hij keek om en zag niets liggen. „Wat dan?” vroeg hij. „De oorlog!” riep ik; en toen zijn we heel hard weggelopen. Eerst wou hij ons nog achterna komen, maar hij was veel te vol bepakt. Maar nou geloof ik vast, dat-ie hier naar me uit liep te kijken. Omdat we gisteren óók van school hier langs kwamen . . .”

„Jò!” Ria geeft haar broertje een stomp. „Dóe dan toch ook niet zulke dingen. Je weet wat vader altijd zegt. Wees toch voorzichtig! Ze zijn wel aan 't verliezen, maar hier zijn ze nog de baas en kunnen ze je nog meenemen en van alles met je doen. En jou niet alleen — ze zouden vader ook weghalen — pas maar op!”

Joost kijkt zijn zus verschrikt aan. Zou dat waar zijn — zouden ze vader meenemen als hij tegen de Duitsers schold of met ze spotte? Hij kijkt nog eens naar beide zijden de laan af. De Groene is niet meer te zien.

„Morgen loop ik de Catslaan maar naar huis,” denkt hij; „daar zal hij me niet zoeken.”

„'t Wordt kaal hier op de laan; al weer twee bomen weg, zie je wel?” merkt Ria op.

„Kijk daar 's! Daar ligt er een in 't water!” roept de jongen en holt alvast vooruit, er heen. Ja hoor — daar ligt een dikke iep die omgezaagd is en naar de verkeerde kant gevallen. De stam en een gedeelte van de takken steken boven 't water uit. Daar moet die Joost natuurlijk dadelijk boven op. In een ommezien is hij op de bemoste stam geklommen en loopt er voetje voor voetje overheen. Als de zusjes hem hebben ingehaald is Joost al een heel eindje van de graskant af en balanceert op de

boomstam boven 't water. Ria blijft staan om op hem te wachten, maar Elly, die zo graag naar huis wil, loopt alleen verder.

De boomstam is toch gladder dan Joost dacht; hij laat zich op handen en voeten neer en schuifelt zo verder, tot hij de opstaande takken heeft bereikt. Zijn zusje vindt 't nu welletjes.

„Kom zeg, nou ben je ver genoeg geweest. Kom nou terug.”

Maar Joost denkt er niet aan, hij vindt dit prachtig. Tussen de takken door scharrelt hij, zich handig vastgrijpend, naar 't einde van de stam.

„Wees nou toch niet zo'n waaghals! Als je d'r in valt!” waarschuwt Ria, maar Joost lacht er om.

„Och kind, 't is hier juist lollig. Kom er ook maar op!” roept hij. „'k Wil helemaal tot 't puntje.”

Ria stamppt op de grond van ongeduld. „Toe, kom nou terug! Elly is alleen doorgelopen. We moeten toch bij haar blijven!”

Ze staat in tweestrijd; moet ze haar kleine zusje achterna hollen, en Joost hier alleen laten klauteren? Maar als hij er eens in valt . . . Hij is wel al negen, maar zwemmen kan hij niet.

„Joost! Als je nou niet kómt! Ik zal 't zeggen, hoor!” dreigt ze ongeduldig.

„Hè, wat ben jij een zeurpiet,” roept de jongen terug.

„Ik ga hier morgen fijn met de jongens heen hoor. Dan gaan we er allemaal tegelijk op.”

Hij maakt nu toch aanstalten om terug te keren. Lenig bukt hij tussen de takken door, zich hier en daar vastgrijpend. Hij voelt zich al zo zeker; het gaat veel vlugger dan op de heenweg. O, daar is die leuke tak weer die daarnet zo fijn wipte. Nog éven er op.

„Kijk Ria, gaat dat niet fijn?” roept hij, maar o — daar glijdt zijn voet uit! De tak is ook zo glad . . . Nog nét pakt hij zich vast, anders was hij er helemaal afgewipt. Met een beduusd gezicht trekt Joost zijn natte voet uit 't water.

„Daar heb je 't al!” roept zijn zusje. „O jongetje, nou ben je nat; dat komt er van. Wás er dan ook eerder af gekomen!”

Joost kruipt op handen en voeten terug over de mossige stam. Zijn natte been voelt akelig koud; zijn schoen is zwaar van het water.

Ria trekt hem, mee. „Kom, nou hard lopen, anders word je veel te koud. Misschien halen we Elly nog in!”

Ze hollen een poos hard door. Bij elke stap met zijn rechtervoet voelt Joost het water soppen in zijn schoenen. Wat zal moeder straks zeggen? Voorbij de brug halen ze hun zusje in. „Ha Elly!” Joost pakt haar handje vast. Het kleine ding kijkt naar hem en zegt: „O Joost, jij hebt je broek kapot!”

„Wát?! — Ja hoor, 't is waar, de zak is uitgescheurd; zeker blijven haken aan een tak, toen hij daar tussendoor scharrelde. Hè, wat vervelend. Nu dat ook nog!

„Jongetje, jongetje,” zegt Ria wijs, „daar zal moeder ook niet blij mee zijn.”

„Nou, ik kan er niks aan doen,” bromt Joost. „'k Had het helemaal niet gemerkt. Het is vanzelf gekomen.”

Ze zijn bij huis. Kleine Elly holt vooruit, de keuken in. Daar is moeder.

„O moes! Joost kan er niets aan doen, maar zijn broek is stuk, en zijn voet is nat. En hij kan het toch heus niet helpen!”

„Zou mijn kleine schat moeder niet eerst eens gedag zeggen?” vraagt moes, en ze kust haar jongste en helpt haar 't manteltje uittrekken.

„O ja moes. Dág moes! Maar die arme Joost hè? Zal ik zijn broek naaien?” Moeder denkt dat dat niet gaat.

„Is het erg met die broek? Hoe kwam dat nu?”

Daar zijn de andere twee ook. Joost draalt een beetje, en blijft met zijn natte schoen maar op de keukenmat.

„Dag jongens! Wat is er met jou, Joost? Hoe komt dat nu . . .,” en moeder inspecteert de kapotte zak.

„Och och, een winkelhaak! Jóngen, wees dan toch ook

voorzichtiger, ik zeg het je zo vaak. Dit is op één na je beste broek, en nu zo'n lelijke scheur. Hoe is het gekomen, vertel eens?"

„O moeder,” ratelt Ria, „de mensen zijn zeker vannacht weer aan 't bomen kapen geweest op de laan, en nu ligt er een in 't water, zeker verkeerd omgevallen. Nou, Joost die liep er natuurlijk over, net zo ver als hij kon, helemaal tot het puntje. Ik stond hem aldoor te roepen, maar hij . . . au au!”

Joost heeft zijn zusje een venijnig kneepje in de arm gegeven en bromt tegen haar: „Klikker!”

„Nou moes, ik moet toch vertellen hoe het gekomen is? Joost ging op zo'n wiptak staan, en toen gleed zijn voet er af, in 't water. En aan die takken heeft hij zeker z'n broek gescheurd.”

„Zo zo, nu, 't is erg jammer hoor,” vindt moeder. „Sta daar nu niet langer met je natte voet, jongen. Trek je kous uit. O! . . . waar moet je nu morgen op naar school? Je andere schoenen zijn nog steeds bij de schoenmaker. Foei, je schoen is zwaar van het water. Als-ie zo gauw maar droog komt!”

Moeder zucht. Ze geeft Joost een paar droge kousen, en dan moet hij zijn huispantoffeltjes aandoen.

„Kom kinders, ik ben hier klaar; we gaan naar de kamer.”

De natte schoen wordt neergezet achter het kachelkje, dat moeder straks zal aanmaken om eten te gaan koken. Ria gaat met haar schoolboeken dicht bij 't raam zitten om te profiteren van het laatste beetje licht; ze moet haar huiswerk maken.

„O Joost, je zou nog houtjes voor me hakken,” zegt moeder. „Hoe moet dat nu? Met die wollen slofjes aan kun je niet in de schuur.”

„Dan trek ik wel even m'n gymschoenen aan, moeder. Die zijn niet zo erg kapot.”

Weg is hij al. Houthakken is leuk werk. De schuur ligt vol met takken en stobben die ze laatst met vader gezocht hebben. Er is nog heel wat te zagen en te hakken

eer dat allemaal klein is. Maar Joost doet het graag. Hij neemt een kistje om de kleine houtjes in te doen, en wel dra zit hij te hakken en te fluiten, dat ze hem in huis kunnen horen.

En wat doet kleine Elly? O, die heeft zich in haar „boudoir” teruggetrokken, zoals vader dat noemt. Zij is in haar hoekje, naast de piano; je kunt haar niet zien, want ze heeft haar „deurtje” dicht. Toen de kinderen onlangs eens op zolder scharrelden vonden ze een oud, opvouwbaar haardschermje. Je kon het uitzetten en inklappen. 't Was met Japanse bloemen en vogels beschilderd, en Elly vond het heel mooi. Moeder zei dat ze 't wel mocht houden, en nu heeft Elly een huisje ermee gemaakt, voor háár alleen en haar poppen. Ze zit er vaak te spelen, en moeder vindt dat wel best, want nu blijft al die poppenrommel tenminste in dat afgesloten hoekje. Nu draait echter het „deurtje” van Elly's boudoir open, en de kleine poppenmoeder komt tevoorschijn. Ze vlijt zich tegen moeder aan en fluistert: „Mag ik een snoepje, mammié?”

„Nou, schatje, er zijn 'r nog maar een paar. Je weet, we kunnen ze niet meer krijgen. Maar vooruit — omdat jfj het bent!” en moeder pakt het trommeltje.

„En ik een, omdat ik het ben, hè mams?” roept Ria, die er ook nog best een lust, al is ze elf jaar.

„En Joost een, omdat het Jóóst is!” vindt Elly, maar moeder zegt: „Heeft die er wel een verdiend?”

„Och moes, als hij 't nu toch niet weer doet,” vergoelijkt Ria.

„Dat moet hij me dan eerst maar eens beloven,” meent moeder.

Als ze lekker op hun gekleurde amandelboon aan 't zuigen zijn, komt Joost binnen met een kistje mooi brandhout.

„Zeg, je krijgt een snoepje, als je 't niet weer doet,” zegt Elly.

„Wát niet weer doet?” en Joost kijkt verbaasd naar zijn houtjes.

„Nou,” zegt moeder, „ik zie, dat je het al vergeten bent; maar moeder zit met de gebakken peren. Vanavond moet ik nu bij 't kleine olielampje je broek zitten naaien! Zul je een beetje voorzichtiger zijn in 't vervolg?”

Moeder trekt haar houthakker eens naar zich toe. Hij geeft haar een dikke zoen en zegt: „Ja heus, moes, als ik er wat aan doen kan dan zál ik er wat aan doen. Als ik weer op de boom loop met de jongens, zal ik heel goed uitkijken of ik niet blijf haken.”

„Alsjeblieft!” zegt moeder. „En ook niet weer eraf glijden hoor!”

Dan krijgt Joop ook een boon.

Elly is weer in haar huisje gegaan. Maar even later komt ze weer tevoorschijn. Ze klaagt: „Och mammie, 't is nét zo donker in mijn hoekje. En toen kon ik niet zien, en weet u wat er nu gebeurd is? Ik heb per ongeluk baby-kindje ondersteboven in haar bedje gelegd, en nu is ze gestikt! En ik kan haar niet weer in 't leven krijgen! En toen ik keek, zat Jan-matroos midden op de neus van Beer-oom; en die is juist zo gevaarlijk, nu hij zijn voet gebrand heeft! Ik kon Jan-matroos nog nét wegpakken. O mammie, alles is in de war, in 't donker!”

Moeder vindt, dat Beer-oom maar in de stoof moet, voor de nacht.

Ria klapt haar boek dicht: „Ik kan er niets meer van zien, en 'k ben nog lang niet klaar. Hè, moeder, mag de lamp aan?”

„Och ja, moes, alstublieft!” valt Joost bij. „'k Geloof dat ik ook nog een versje moet leren.”

„Gelóóf je dat? Die is goed!” lacht moeder. „Dan geloof ik er niets van, maar wel dat je de lamp op wilt hebben. Dáárom kom je met dat versje op de proppen.”

„Nee, moes, echt, ik moet er eentje leren, een half maar; en ik geloof dat ik 't al eens eerder geleerd heb. Daarom weet ik het niet zeker . . . het was nummer 34, vers 4.”

„Wát nummer? Gezang of psalm?” vraagt Ria.

„Psalm, geloof ik. Hoe is dat, moeder?”

„Ja dat heb je al eens eerder geleerd,” weet moeder.

„Was het wéér voor niet-opletten?”

„Och, Kees zei net wat tegen me, en toen wist ik opeens niet waar 't was,” moppert Joost.

„Nou, dan kom je er ditmaal nog genadig af met een oud versje. Dat wist de meester zeker niet meer, dat je 't al geleerd had?”

„Kent u het, moeder? Zegt u 't mij voor?”

„Ja, het is een mooie psalm; een heel mooi couplet. Ik weet een jongen die altijd erg bang was in 't donker, en haast niet naar bed durfde, op de zolder. Maar toen hij dat versje op school geleerd had, en de meester 't hem goed uitgelegd had, was hij helemaal niet bang meer.”

„Hè, moeder, hoe is dat versje dan?” vraagt Ria.

Ze zitten nu allen om moeder heen, in de donker wordende kamer. Moeder tilt Elly op haar schoot, en zegt dan langzaam en met nadruk aan Joost de regels voor:

*Des Heren engel schaart
een onverwinbre hemelwacht
rondom hem, die Gods wil betracht:
dus is hij wel bewaard!*

Ja, dat is mooi. Een hemelwacht, een schaar van engelen om je heen, zodat je veilig bent in elk gevaar, dat begrijpen ze wel. Nee, dan hoeft je vast niet bang te zijn op zolder.

Als Joost het driemaal opgezegd heeft, kent hij 't weer goed. Hij had het inderdaad al eens geleerd.

„Hè mams, mag nu de lamp op?” vleit Ria. „Ik moet nog heel veel leren.”

„Och ja moes, toe, er is niets aan in 't donker,” valt Joost bij. En 't kleine ding zegt: „Ik moet baby-kindje nog uitkleden en een flesje geven — ik kan haar toch zó niet de nacht in laten gaan!”

Daar moeten ze allemaal om lachen. Maar moeder zegt dat de lamp niet op mag voordat vader thuis komt. „Dat wéten jullie nu toch wel, jongens. Het neemt veel te veel olie; daar moeten we zuinig mee zijn. We hebben ook

maar een paar kaarsen meer, en die willen we houden voor 's nachts, als er eens licht nodig is . . ."

„Wat vervelend toch ook, dat het elektrisch licht niet meer brandt! Die nare Duitsers ook, 't is allemaal hún schuld! Daar zitten we nu elke avond in 't donker!” moppert Ria.

„O, 't zal nog wel erger worden, we zijn nog pas voor in november; de dagen worden steeds korter, dat gaat nog een poos zo door. Mopper nu maar niet,” zegt moeder.

„Ik ga de kachel eens aanmaken, en dan zetten we het eten op.”

Even later snort de kleine vulkachel gezellig, dat maakt 't vertrek veel huiselijker. 't Is een oud salamandertje met een mica deurtje; de rode gloed van het vuur schijnt er door, en werpt een lichtplek op de grond.

„Onze haard was toch gezelliger,” vindt Ria; „daar zag je veel meer van het vuur.”

„Wees blij dat we deze oude zwartjan nog hadden!” antwoordt moeder. „Hier kun je tenminste op koken. Wat moesten we anders beginnen, nu er geen gas meer is!”

Als de kinderen een poosje bij de knappende kachel gezeten hebben, beginnen zij toch weer naar de lamp te verlangen. Het is zo saai zo, je kunt niets doen. Zelfs moeder zit er bij met de handen in de schoot, en dat gebeurt niet vaak, nu ze geen dienstmeisje meer heeft!

„Waarom komt vader nu ook zo laat?!” klaagt Joost. „Anders is hij er om vijf uur al, en nu is 't zeker wel half zes!”

„Vader zou na kantoortijd de polder nog ingaan om suikerbieten te halen,” vertelt moeder. „Het kan nog wel even duren eer hij komt.”

Dat vinden ze echt vervelend. Hoe lang moeten ze nu wel niet in 't donker zitten?!

„Weet je wat,” zegt moeder, „ik zal jullie een verhaaltje vertellen, totdat de lamp op mag.”

„Ha, ja, dat is fijn!” juichen de kinderen.

Ria komt dicht naast moeder zitten, die Elly op schoot

heeft. Joost mag eerst nog wat kolen op 't kacheltje doen, en daarna strekt hij zich op 't kleedje voor de kachel uit. Zo kan hij fijn luisteren.

„Geen sprookje moes!” vindt Ria. „Iets wat echt gebeurd is.”

„Iets dat echt gebeurd is . . .” zegt moeder langzaam. „Nu, dan zal ik maar vertellen van toen moeder zelf klein was.”

Hè ja, dat is enig; daar willen ze graag iets van horen.

„Zo klein als ik?” vraagt Elly.

„Ja schat, zo klein als jij nu bent. — Moeder woonde toen op de Veluwe, in een groot oud huis waar dertien kamers waren. We waren met vijf broers en zusjes; oom Harry was de oudste. Die was in de tijd waar ik nu van vertellen ga, ongeveer twaalf jaar; oom Piet misschien negen of tien. We woonden helemaal buiten, want vader had een steenfabriek, en die stond wel een half uur van het dorp.

Bij ons huis was een grote tuin, en daarachter een bos. Ook hadden we een boomgaard met veel vruchtbomen; en een plantsoen met donkere laantjes, priëlen en vijvertjes. Als je het plantsoen dóór liep, kwam je bij een heel grote vijver, met berken er om heen. Midden in de vijver was een eilandje, waarop struiken en een treurwilg groeiden.

Ons huis was oud en echt gezellig; van buiten wit, met groene luiken. Je had er een lange gang, en een kortere dwarsgang die naar de „opkamer” leidde. Aan weerszijden van de lange gang waren de kamers gelegen; een ervan had vader voor kantoor ingericht.

Vanuit de voorkamer kwam je in een serre; en vanuit de serre kon je zó de boomgaard inspringen. Wat was het daar heerlijk! Er groeide gras met allemaal bloemetjes onder de vruchtbomen, en als ik daar met mijn witte geitje speelde, hoorde ik vaak de rijpe peren pof-pof! op de grond vallen.

Maar wat ik jullie nu vertellen ga is van oom Piet, toen die zo'n jongen was als onze Joost nu. Ik moest aan hem

denken, toen Joost daarnet met zijn kapotte broekje thuis kwam, want oom Piet was een echte robbedoos, en scheurde zijn kleren ook vaak."

„Nou, ik toch niet zo váák, moeder?!" protesteert Joost. „Niet zo vaak als onze Piet, dat is waar, vent; en 't is maar goed ook! Het gebeurde 's in één week, dat oom Piet driemaal met een gescheurde broek of blouse thuis kwam. Moeder had al erg op hem gebromd, maar toen het de volgende week wéér zo laat was, bemoeide vader zich er mee.

„Dat gaat zo niet langer, jongen," zei hij; „wat jij altijd uithaalt onderweg met de jongens weet ik niet, maar het moet nu eens uit zijn met die klerenscheurderij! Ik zal je *dit* vertellen: als je nu weer met een scheur in je goed thuiskomt, ga je zonder eten meteen naar bed. En dan zal ik je in 't vervolg door Hannes, de knecht, van school laten halen!"

Nu, dat laatste dreigement deed de deur dicht. Ons Pietje schrok er werkelijk van. Wat zou dat vreselijk zijn, als de knecht hem uit school zou komen halen voortaan! Dan kon hij onderweg niet meer met de jongens spelen en ravotten, en dat deed hij juist zo graag. 't Was een heel eind, van school naar huis, meer dan een half uur lopen. Hij deed er met zijn vriendjes wel een uur over.

Stel je voor, dat die Hannes hem aan 't handje mee zou nemen . . . Wat zouden de jongens hem uitlachen! Nee, dat mócht niet gebeuren. Hij zou nu wel beter op zijn kleren passen!

Twee weken ging het goed. Maar toen kwam er een ongeluksdag.

't Was lente, en mooi zonnig weer. De jongens holden uitgelaten als veulens de school uit, en hadden zo'n echte zin om eens iets uit te halen. Ze renden de weiden in en uit; ze sprongen over elke sloot en klommen op iedere wagen.

Toen zag onze Piet achter in een wei een grote bloeiende wilgeboom staan. De takken droegen gele katjes; het

leek in de verte net of er een geel, donzig wolkje boven het kreupelhout uitsteeg.

„Dáárheen, jongens!” riep Piet. „Ik ga katjes plukken!” De wilgeboom was niet hoog, maar er zaten veel knoesten en uitsteeksels aan. De jongens hadden zich al gauw naar boven gewerkt, en zochten de mooiste takken uit; Piet was weer haantje-de-voorst. Maar net toen hij met zijn buit naar beneden wilde gaan, spietste zo'n verraderlijk uitsteeksel hem achter in de broek; éven bleef hij hangen, maar toen . . . krak, krák . . . een grote scheur, een winkelhaak, níet zo mis; en toen hij weer op de grond stond, brulden de jongens van het lachen: er bungelde een lap naar beneden, en je zag heel erg zijn onderbroek!

Die arme Piet; wat vond hij het vervelend! Het schrikbeeld van knecht Hannes stond hem dadelijk voor ogen. Hij probeerde achterom zichzelf te bekijken om te zien, hoe groot de schade was; maar bij het zien van de afgescheurde lap schrok hij, en probeerde die weer op zijn plaats te brengen. Zo liep hij weg, met de handen tegen zijn broek. De mensen die hem zagen gaan met zijn benauwd gezicht, de gescheurde broek vasthoudend, waar zijn onderbroekje door kwam gluren, moesten allemaal lachen, en dat maakte 't voor Pietje niet prettiger.

Wat moest hij doen? Naar huis durfde hij niet. Het was te erg . . . En dan: morgen misschien al — Hannes!

Opeens kreeg hij een inval. Ja, ja, dat zou hij doen! Hij ging naar Jannemeu, die zou hem zeker helpen.

Jannemeu, dat heb ik jullie nog niet verteld, was onze oude naaister. 't Was een heel lief mens, en zij kwam elke week een dag bij ons thuis naaien. Ik hield veel van Jannemeu, en was altijd blij als ze kwam. Na 't eten ging ze een half uurtje met mij in de boomgaard; dan zochten we de afgevallen appeltjes en peren op. Of we liepen samen door de donkere laantjes van het plantsoen, met mijn geitje achter ons aan. Ze tilde mij op, als ik aan de gouden regen wilde ruiken, en keek met mij naar de visen in onze vijvertjes.

Jannemeu woonde bij mensen in, op een boerderij. Ze was zelf niet getrouwd, maar had een pleegkind bij zich, een neefje van haar die wees was. Daar was ze o, zo lief voor; en van die Japie zal ik ook nog wel 's vertellen. Maar nu ging onze Piet dan met zijn kapotte broek op weg naar Jannemeu. Als ze nu maar thuis was, en hem zou willen helpen!

Hij klopte aan de groene deur. Ja hoor, ze was thuis en liet hem dadelijk binnen. Piet deed zijn treurig verhaal, toonde haar de broek en vertelde dat hij niet naar huis durfde omdat pa dan zo boos zou zijn, en hem in 't vervolg altijd van school zou laten halen!

Jannemeu moest een beetje lachen. Ze schudde haar hoofd en zei maar: „Och och, jongesken toch!”

Het werk dat ze onderhanden had, werd opzij gelegd; Piet moest zijn broek uittrekken en Jannemeu ging die fluks herstellen. Daar zat de jongen nu, in zijn onderbroekje, op een van de rietmat-stoelen bij de muur. En hij zou er nog een heel poosje moeten zitten want — er kwam oponthoud.

Eerst kwam de dominee; die klopte aan en was meteen de kamer in, voordat ze er erg in hadden. Piet schaamde zich verschrikkelijk; hij zat daar met een kleur als vuur, zijn beide handen om de zitting geklemd.

De dominee had Jannemeu begroet en zei toen: „Zo Piet, ga jij in je onderbroek op visite? Mooi is dat!”

Piet stotterde verlegen dat Jannemeu zijn broek zou naaien, maar de dominee luisterde al niet meer, en ging met Jannemeu praten. — Al die tijd zat Piet daar stil; hij verveelde zich vreselijk, en 't ergste was, dat nu zijn broek niet klaar kwam. Jannemeu naaide natuurlijk niet door, maar praatte met de dominee en gaf hem een kopje thee. Piet kreeg een balletje; dat was wel heerlijk zoet, maar hij verlangde toch erg dat de dominee weg zou gaan.

Eindelijk gebeurde dat; hè, wat een opluchting. De jongen sprong van zijn stoel en kwam bij Jannemeu staan. „Zal ik een nieuwe draad voor u in de naald doen?”

Hij wilde graag helpen, opdat zijn broek maar spoedig klaar zou zijn!

De goede vrouw naaide wat ze kon! Pietje stond bij haar en babbelde over van alles en nog wat.

Waar hij stond, kon hij door 't voorraam op de weg zien, en opeens hield hij midden in een zin op, gaf een schreeuw en riep: „O Jannemeu! Daar komt moeder aan . . . met zusje! Ze komen hier naar toe. O, o, wat moet ik nou doen? — Wacht . . . Niks zeggen, Jannemeu!” en in een wip verdween hij door de deur die naar de deel leidde. Als daar nu maar geen mensen waren . . .

Hij trof het, er was niemand op de deel. De koeien, aan weerszijden, stonden rustig van het hooi te eten, dat hun was voorgestrooid. Een ladder stond tegen de hooizolder aan.

Wat kon onze Piet beter doen dan er op klimmen, en zich in 't hooi verstoppen? Daar lag hij al gauw, lekker warm, en zonder dat iemand hem zien kon. Zó, hier kon hij 't wel een poosje uithouden, vond hij zelf.

Beneden hoorde hij de voordeur opengaan, en moeders stem in het kamertje. O . . . als Jannemeu nou de broek maar weggestopt had! Anders zag moeder het tóch misschien nog. Pietjes hart klopte bij die gedachte. Hij stak zijn hoofd vooruit zo ver hij kon, om te horen wat er binnen gesproken werd, maar hij kon niets verstaan.

Hij zat hier wel goed, maar toch was hij er niet gerust op. Als de mensen van de boerderij eens kwamen, en hem hier vonden? Hij kende hen helemaal niet, dus — wat gek zou dat zijn! Een vreemde jongen, zonder broek, in hun hooi! Ze zouden denken: een schooierskind. En wie weet, wat ze hem wel niet zouden doen . . . Hij zou natuurlijk dadelijk zeggen: „Ik was bij Jannemeu, en toen kwam moeder er aan —” maar gék bleef het. Hè nee, ze moesten maar gauw weg gaan, daar uit het kamertje; dan kon hij hier ongezien vandaan komen!

Toen hij een poosje zo had liggen denken, hoorde hij de deeldeur opengaan en klompevoeten kwamen aange-
stapt, beneden hem. Hij kroop ineen, en hield zich muis-

„Jannemeu,” riep Pieter, „ik kan er niet af.“

stil. De voeten kwamen dichterbij — o! ze zouden toch niet naar boven . . .! — Daar hoorde hij, dat de ladder werd opgepakt en meegenomen. De voeten gingen weg, de deur weer dicht.

O, o! Nu dát weer! Nu kon hij er niet meer af. Wat moest hij straks beginnen? Hij keek eens over de rand; nee, dat was veel te diep, daar kon hij niet afspringen. Nu zat hij dus gevangen op de hooizolder!

Hij luisterde weer scherp; ja hoor, ze waren nog aan 't praten. Hè, wat duurde het lang. Hij lag hier al zo'n tijd. Was Japie er maar bij, Japie van Jannemeu, met zijn hoge rug. Dat was een aardig jongetje, daar kon je wel mee spelen. Maar Japie was naar de molenaar, had Jannemeu gezegd. O, als ze toch maar 's weggingen!

Na een hele poos van troosteloos alleen zijn hoorde hij de deur van 't kamertje open gaan en Jannemeu riep: „Pieter, komt moar, ze bunt weg!”

„Jannemeu!” riep hij terug, „ik kan er niet af! Hier zit ik! Helpt u me even?”

De goede vrouw sloeg haar handen samen toen ze Piet daar op de „hilde” ontdekte.

„Hoe buj doar toch op ekommen, jongesken?”

Piet vertelde de toedracht van de zaak, en daar de hilde nog al hoog was, wist Jannemeu geen betere raad dan even naar de boer te gaan en om de ladder te vragen.

De boer zat met zijn gezin aan tafel voor de vijf-uurboterham. Toen ze hoorden wat er aan de hand was vonden ze het zo grappig dat ze allemaal meeliepen naar de deel om „Pietje van de Nieuwe Molens” naar beneden te zien klauteren. De knecht hield de ladder vast, en Piet klom, te midden van het lachende groepje, in zijn onderbroek beschaamd de ladder af. Hij vond dat het nu welletjes was. Vier keer was hij nu uitgelachen deze middag: door de jongens, en op de straatweg, en door de dominee, en nu al wéér!

Zijn broek was weldra weer heel; Jannemeu verstelde hem zo keurig dat moeder er niets van merkte en het haar veel later pas ter ore kwam. Maar terwijl Piet naar

huis holde, besloot hij voorlopig niet meer in bomen te klimmen, want die schijnen 't er op toe te leggen om je kleren stuk te maken. En, al doet de bóóm het, je krijgt er zelf voor op je kop. En dat vond Pietje echt niet leuk meer!"

't Verhaal is uit. De kinderen zuchten en lachen.

„Dat was leuk, moes. Was die oom Piet zo'n robbedoes? Dat wist ik niet.”

„O kijk, daar is vader!"

Ze hebben niet eens gehoord dat vader de achterdeur in kwam. Nu staat hij opeens in de kamer.

„Nog in 't donker?"

„Ja man, maar het eten is klaar hoor. Erwtensoep! We gaan gauw dekken.”

„En gort toe, hè mams?" verklapt Ria. „Nu kan de lamp aan, gelukkig!"

„Moeder heeft van vroeger verteld, vader, van oom Piet, toen die klein was.”

„Zo," zegt vader; „dat had ik ook wel willen horen. Morgen wacht je maar met vertellen tot ik thuis ben, vrouwtje.”

„Ja, maar 't is omdat de lamp dan nog niet op kan," zegt moeder.

„O, maar ik kom in 't vervolg al tegen schemer thuis; 't kantoor gaat nu veel vroeger sluiten.”

Dat is dus afgesproken. In 't vervolg vertelt moeder, totdat de lamp op mag, verhalen uit haar jeugd. En vader zal er ook bij zijn!

Dat kan gezellig worden, vinden de kinderen allemaal.

3 't Verhaal van de geheimzinnige gast

De volgende dag is het stormweer. De kinderen worden naar huis geblazen. Ze lachen en joelen onder het rennen, en moeten voortdurend schreeuwen om elkaar te verstaan, boven 't geweld van de wind uit. Binnen, vinden ze moeder in de lekker verwarmde kamer.

„Ha mams, hebt u de kachel al aan? Geluk d'r mee!” roept Joost.

„Ja kinders, met die gierende storm; het tocht zo door het huis.”

„'t Was in de school ook koud,” klaagt Ria; „de kachel brandt nóg niet!”

„Hij stáát nog niet eens,” verbetert Joost. „De smid komt maar niet om hem te plaatsen; anders had meester hem vandaag een beetje aangemaakt.”

Moeder zegt: „Bij ons op school duurde het ook eens zo lang voordat de smid de met kachel kwam. Het was al zo koud! En toen liet de juffrouw van de tweede klas de kinderen een briefje schrijven aan de smid, een briefje op rijm:

*Lieve kachelman,
Wanneer komt Zwart-Jan?
O, we hebben toch zo'n kou!
Onze handjes zijn zo blauw
en we kunnen haast niet schrijven.
Wilt u niet lang meer wegblijven?
Als Zwart-Jan maar eenmaal staat,
vast het schrijven beter gaat! —*

En dat hielp hoor. De volgende dag was de kachel gezet.”

„Ik kan nog niet zo veel woordjes schrijven,” zegt Elly,

„anders zou ik ook wel zo'n briefje aan de smid sturen.” De duisternis valt nog vroeger in dan gisteren. Het lijkt wel of de storm nog in hevigheid toeneemt. 't Is al gauw te donker om nog iets te doen, en dus kruipen ze weer dicht bij moeder en vragen om een verhaal. Vader komt ook al vroeg thuis; hij kon zo snel fietsen, met de wind in de rug!

Moeder begint:

Ik zal jullie nu dan maar eens vertellen van een herfst-avond, waarop het net zulk stormachtig weer was als vandaag. Niet alleen woei het vreselijk hard, maar af en toe kwamen er ook felle regenbuien tussendoor. Het was zó'n weer, dat de jongens niet eens naar de spoorlijn konden gaan achter de fabriek, om de trein van half zes op te schrijven. Je moet weten, Harry en Piet hielden er een treinenboekje op na; zij gingen altijd naar de locomotieven kijken, die voorbij kwamen, (het waren er toen niet zo veel) en dan tekenden ze tijd en uur en de naam van de machine in hun boekje op. Net als nu, werd het al vroeg donker. Geertje, ons meisje, ging de luiken sluiten, we zagen haar buiten, in de storm, met wapperende haren en fladderende rokken tegen de wind in tornen.

De petroleumlamp werd opgestoken; (we hadden daar, zo ver buiten, geen gas of elektriciteit) en allen schaarden zich gezellig in de lichtschijs om de ronde tafel met het rode kleed. Moeder vertelde ons het opzienbarend nieuws dat Zwarts, de postbode, die morgen in brand had gestaan.

„In brand?” riepen wij allemaal. Ja, dat kwam zo: de postbode deed alles lopend af, want fietsen kon hij niet. Toen hij nu, op weg naar ons huis, zijn pijpje opgerookt had, stopte hij 't in de achterzak van zijn jas, denkend dat het leeg was. Maar door de harde wind was er zeker een restje vonkjes weer in brand gegloeid, en toen Zwarts, vermoeid van zijn lange wandeling, bij Geertje in de keuken een kopje koffie zat te drinken, stegen de rookwolkjes achter uit z'n jas.

„O Zwarts, ie stoat in de brand!” riep Geertje, die het zag. De postbode trok verschrikt zijn jas uit, maar toen bleek het, dat zijn broek al rookte! Wat een schrik en wat een drukte! Het smeulende vuur werd met een oude handdoek gedoofd, en Geertje was ervan overtuigd dat ze een mensenleven had gered. Maar de arme postbode keek ontsteld naar zijn jas en broek, die lelijke schroeigaten vertoonden.

Toen we om dit verhaal genoeg gelachen hadden, ging ieder aan zijn werk. Moeder naaide, de groten maakten hun huiswerk voor school, en wij kleintjes tekenden of legden puzzels. Buiten brulde en gierde de storm. De grote bomen voor ons huis werden heen en weer gezwiept, en kreunden. Soms rukte de wind aan de luiken, maar hij kon ze niet open krijgen, er waren bouten voor geschoven. We voelden ons veilig in het dichte huis, al loeide het soms ook vervaarlijk in de schoorsteen.

Hoor toch eens! Wat ruisen de bomen! En wat is dát? Ret-tet-tet-tet - een pan van het dak!

„Foei toch, wat een weer!” zei moeder. Ze hield niet van storm, maar wij vonden het enig.

„Is het donker buiten, Geertje?” vroegen we, toen het meisje het koffieblad binnen bracht.

„Hardstikkeduuster!” was het antwoord.

„Wat zal 't nu donker zijn in het plantsoen! En wat griezelig, met die kreunende bomen en krakende takken!”

„Goed dat er niemand meer uit hoeft,” vond moeder.

De oprijlaan naar ons huis leidde door het plantsoen, dus je moest daar altijd door om op de grote weg te komen.

„Hoor eens,” zei er opeens een, „wat gaat de hond te keer!”

Ja, we hoorden het allemaal; 't was Cesar, onze grote zwarte waakhond, die los mocht lopen als het werkvolk weg was, na vijf uur. Hij scheen in het plantsoen te zijn, en daar iets te vinden dat zijn woede opwekte.

„Dat die rare Cees niet in zijn hok blijft, met zulk weer!” vonden wij.

„Wat zou hij hebben?”

„Och, misschien weer een egel, net als laatst; het zal wel over gaan.”

Maar het ging niet over; het dier bleef blaffen en grommen. Je kon zelfs horen dat hij steeds woedender werd. Harry liep naar de voordeur. „Hier, Cesar, koest! Kom hier!” riep hij.

Maar de hond blafte nog feller en kwam niet. Hij was óver de brug, in het plantsoen. Harry moest de deur wel sluiten, want de barre wind joeg de gang in en het hele huis door.

Vader kwam uit zijn kantoor.

„Wat zou de hond toch hebben, man? Hij gaat zo vreselijk te keer.”

„Och, misschien wel weer eendenstropers. Die moeten dan ook maar van onze grond af blijven!” meende vader.

Maar — het hield niet op. Niemand had zin om met dit weer naar buiten, naar het plantsoen te gaan; maar 't zou toch moeten, want Cesar bleef maar blaffen, en — klonk daar niet een schreeuw . . . een angstig roepen? Je hoorde 't maar onduidelijk, zo éven tussen het blaffen door, en de storm woei het meteen weer weg. Je wist niet, of je góed gehoord had . . . — Daár was het weer: een schreeuw, een bange kreet.

„Man, ga toch kijken,” zei moeder ongerust.

Vader ging naar de keuken en stak de stormlamp aan. Vlug schoot hij in zijn jas, terwijl Harry z'n keep omsloeg, want die wilde mee.

Wij bleven achter, danig in spanning wat er wezen mocht. De twee daarbuiten in het donker, worstelden gebogen tegen de rukwinden in, naar het plantsoen. Ze gingen op het geluid van de hond af, die maar steeds blafte. Vader riep tegen de wind in: „Kóest, Cesar!” en eindelijk bedaarde het dier. Toen het licht van de stormlamp op de hond viel, zagen vader en Harry, dat hij post gevat had onder een boom, en af en toe nog een woedend gegrom naar boven zond.

Vader hield het licht omhoog.

„Is daar iemand?”

En ja, daar klonk vanuit de boom een stem, benauwd en boos: „Meneer, hou toch die kwaje hond vast!”

Het was de stem van — Zwarts! De arme postbode had, voor de tweede maal, de wandeling naar ons huis, De Nieuwe Molens, moeten maken; nu om een telegram te brengen. Hij was voor honden altijd bang, maar Cesar leek hem de baarljke duivel, toen hij zo door 't geboomte op hem afgevolgen kwam. En Cesar, die anders toch niet kwaadaardig was, had gevoeld dat de man angst had, en was geweldig tegen hem te keer gegaan, zodat de arme kerel zijn toevlucht in een boom had gezocht.

Harry gaf Cesar een klap, en hield hem stevig aan zijn halsband vast, terwijl vader Zwarts een handje hielp om uit de boom te komen.

Het telegram werd overhandigd, en vader nam Zwarts mee naar huis om hem gelegenheid te geven, zich wat af te borstelen, en — om hem een fijne sigaar cadeau te doen! De man had aldoor nog lopen grommen en mopperen, maar bij het zien van de sigaar klaarde zijn gezicht aanmerkelijk op.

„Die bewaar ik tot zondag, meneer,” zei hij, en stopte het ding in zijn pet. „Maar wat ik zeggen wou: er kan gebeuren wat er gebeurt, maar ik ga 's avonds niet weer naar De Nieuwe Molens, want als die ellendige hond los loopt . . .!”

Harry bracht Cesar naar zijn hok en legde hem aan de ketting. Nu kon de postbode zonder vrees 't plantsoen door en naar huis gaan, wat hij dan ook zonder uitstel deed.

Binnen werd er aardig gelachen om 't verhaal van de benauwde postbode, maar moeder zei: „'t Is goed dat je hem een sigaar gegeven hebt, man. Het zal geen pretje zijn om door dit weer helemaal van 't dorp hierheen te komen!”

„Nee, en 't wordt nog erger schijnt 't wel. Een boer zou z'n hond er nog niet uit jagen met zo'n storm.”

„Wie nu geen onderkomen heeft is te beklagen,” vond moeder. Maar vader was van mening, dat er wel niet veel volk meer bij de weg zou zijn; het was té ruw buiten.

„Misschien wel een paar inbrekers,” meende Harry; „die nemen juist zulk weertje wáár!” En hij keek eens naar Fransje, ons oudste zusje, of die nog niet bang werd. Fransje hield niet van dat gepraat over inbrekers en andere griezelige dingen. Ze keek dan ook een beetje boos naar Harry, pakte moeders arm en fluisterde: „Nee hè moes? Geen inbrekers hè? Die komen hier toch niet?” Moeder stelde haar gerust, en we gingen weer aan 't werk of aan het spelen, totdat de avondmaaltijd op tafel kwam. Ik weet nog dat, terwijl het stil was onder 't bidden, we de storm zó hevig hoorden bulderen, dat we er bang van werden.

Bij het dankgebed vroeg vader nog, of God de schippers op zee wilde bewaren, en zorgen voor de mensen die geen veilig thuis hadden.

Na het eten zongen we altijd enige liederen bij het orgel; en daarna moesten de kleintjes naar bed.

Maar voor de anderen was de avond nog niet om; er wachtte hun nog een avontuur waar ze niet op gerekend hadden.

Het zal ongeveer half negen geweest zijn — vader zat met Piet een potje te dammen; Harry las en Fransje breide — toen ze boven 't geluid van storm en regenvlagen weer het blaffen van de hond hoorden. Ze keken elkander aan. Wat! Nu wéér iemand? Zo laat, en in dat hondeweer? Fransje dacht direct aan inbrekers, en werd al bleek om haar neus.

Ze luisterden — de hond bleef blaffen en aan zijn ketting trekken. Ja, er moest wel onraad wezen . . .

Even later klonk gestommel op de stoep, en een bons tegen de voordeur, alsof er iemand tegen aan viel. Piet sprong op; hij greep vader bij de arm: „Wat is dat pa? Wie zou daar zijn?”

Fransje was ook erg geschrokken; ze klemde zich aan

moeder vast, maar deze zei kalm: „Kom, kindje, niet zo bang zijn! Vader zal eens kijken wat er is. Ze zullen je heus niks doen, hoor.”

Vader en Harry liepen de gang in: Geertje kwam ook uit de keuken naar voren. In de gang brandde een zogenaamd „looplampje”, een kleine petroleumlamp met een spiegeltje er achter. Het was dus een beetje licht in de gang, en toen vader de voordeur open deed, zag hij in dat schemerlicht iets op de stoep liggen dat hij niet goed kon onderscheiden. Het leek wel een hoop oude kleren. Geertje nam het lampje van de muur om bij te lichten, en — och hé — daar zagen ze dat het een man was, die in elkaar gezakt op de stoep lag.

Harry ging een eind achteruit; hij was nu toch ook geschrokken. Maar vader boog zich over de stakkerd heen. Hij zag dat het een tamelijk oude man was, met natte kleren en versleten schoenen aan. Hij was heel bleek en hield de ogen gesloten. Toen vader tot hem sprak, bewoog hij zich, maar scheen geen kracht te hebben zich op te richten.

Geertje stond angstig en handenwringend toe te kijken en de man te beklagen, maar vader zei: „Kom, help eens meid, dan dragen we hem naar binnen!”

Ze brachten hem naar de keuken, en zetten hem op een stoel. Moeder en de kinderen kwamen kijken, maar vader stuurde de jongens met Fransje weer naar binnen. Ze lieten de man een kop sterke koffie drinken waar hij zichtbaar van opknapte, en zetten wat eten voor hem neer. Weldra had hij zich zo ver hersteld dat hij het kon gebruiken.

't Fornuis in de keuken brandde lustig; de warmte en het voedsel deden de oude stakker weer op z'n verhaal komen. Toen hij gegeten had, vertelde hij dat hij geen onderdak had voor de nacht, en geen cent op zak om logies in een herberg te nemen. Hij was door de duisternis misleid onze laan ingelopen, en toen, aangelokt door het licht dat door de „hartjes” van onze luiken scheen, had hij aan willen bellen om een slaappleats te vragen in

onze schuur. Hoe hij toen tegen de deur was komen te vallen, wist hij niet. Hij was flauw; had sedert de morgen niets gegeten.

Moeder zei, dat hij maar dicht bij het fornuis moest schikken om zich eerst eens goed te laten drogen. Ze zou ook zorgen dat hij een bed kreeg om te slapen, deze nacht.

Vader en moeder gingen weer naar binnen en werden met vragen bestormd.

Toen de kinderen enige tijd later nog een kopje koffie voor de oude zwerver in de keuken brachten met een snee krentenbrood erbij, vonden ze de man als een toonbeeld van ellende bij 't fornuis zitten. Wat beefden zijn handen, toen hij de koffie aan nam! Z'n gezicht was bleek, zijn kin met grijze stoppels bedekt. Een natte snoring aan weerszijden van zijn mond naar beneden. Vermoeid keken zijn donkere ogen naar het drietal, en hij dankte alleen met een glimlach.

„Geertje maakt een bed voor u klaar, op 't zolderkamer-tje!” vertelde Piet. De man knikte alleen maar; hij scheen te moe om te praten.

Ze gingen maar gauw weer naar de kamer, en Fransje merkte op: „Ik vind het een deftige bedelaar!”

Daar lachten ze allemaal om, maar vader vond, dat zus wel een beetje gelijk had. Ook hij kon in de man geen echte schooier zien, daarvoor had hij een veel te net gezicht.

Nu was het echter bedtijd voor de kinderen. Ze zeiden welterusten en gingen naar boven. Wat hoorde je daar de storm weer erg!

Ze sliepen nog niet, toen vader met de zwerver naar boven ging, de zoldertrap op. Ze hoorden hoe vader hem het kamertje wees waar hij kon slapen. De man was dankbaar dat hij zich kon uitstrekken in zo'n heerlijk warm bed, en wilde maar gauw in kooi kruipen, zei hij. De jongens hoorden hem boven hun hoofd lopen; daarna kraakte het bed, en alles werd stil.

Ook vader en moeder gingen slapen, nadat ze hun vijftal

nog eens lekker hadden ingestopt. Toen werd het helemaal stil in huis; maar buiten raasde nog steeds de storm, en de zware bomen ruisten en kreunden. —

Midden in de nacht werd Piet wakker, doordat Harry hem in de arm kneep.

„Jò, hoor eens!” zei hij, „luister eens! Hoor je niks?” Piet was nog slaperig. „Wat is er dan? Ik hoor de wind!”

„Nee, nee, de schooier! Hoor dan, hij loopt heen en weer! Wat zou hij doen? Soms piept het. En dan weer zo'n geknars. Wat zou dat toch wezen?”

Nu luisterde Piet ook ingespannen. Ja, hij hoorde ook iets. Een knarsend geluid, en dan weer piepen.

„Hè bah, wat zou-die toch doen?” Piet vond het griezelig.

„Zullen we eens stilletjes aan zijn deur gaan luisteren?” vroeg Harry.

„Alsjeblieft niet, hou op!” riep Piet gesmoord, en kroop onder de dekens. Hij was geen held in 't donker.

Daar hoorden ze een rare kreun, boven hun hoofd. Het leek wel of een kat miauwde, maar toch anders nog. Nu begon Harry ook bang te worden.

„Ik wou dat vader maar kwam. Zou hij 't niet horen? Wat dóet die rare man toch?”

Ze luisterden nog enige tijd, maar behalve wat geschui-fel was het stil boven hun hoofd. De storm gierde en raasde onverminderd door, en de jongens vielen weer in slaap.

Maar de volgende morgen! Toen kwam de klap op de vuurpijl!

„Is onze gast nog niet beneden, Geertje?” vroeg moeder.

„Ik heb niets gemerkt, mevrouw. Ik was om half zeven in de keuken, maar ik heb niks gehoord.”

„Dan slaapt hij zeker nog. Laat 'm dan maar; hij zal moe zijn.”

Toen echter na een uur de zwerver nog niet verschenen was — het ontbijt was al lang achter de rug — vond

moeder het toch beter dat iemand hem ging wekken. Geertje werd naar boven gestuurd en klopte op de deur van 't zolderkamertje. Ze kreeg geen antwoord. Harder nog klopte ze, maar er kwam geen geluid. Toen be kroop haar de vrees dat de man wel eens ziek, of — nog erger — dat hij dood kon zijn!

Voorzichtig draaide zij de deurknop om, opende langzaam de deur — keek naar binnen . . . Niets! Het bed was leeg; de man was weg, maar een grote grijze kater sprong het openstaande raampje uit, ze zag nog even de dikke, buigzame staart langs het kozijn glijden, toen was ook die verdwenen. Geertje stond versteld. Hoe gek! Waar was die vreemde man nu? Beneden had ze hem nog niet gehoord. Kijk, daar op tafel lag een kaartje. Ze nam het op; 't was een beduimd naamkaartje, en er waren enige woorden op geschreven.

Geertje holde ermee naar beneden. In de gang kwam ze vader tegen — de jongens waren al lang naar school — en ze riep: „O meneer, die vent is er niet meer; waar kan hij toch wezen? 'k Heb hem ook de trap niet horen afkomen. En een grijze kater vloog de kamer uit, toen ik er in keek! En kijkt u eens: dit lag op zijn tafel.”

Vader las het kaartje. Er stond met sierlijke drukletters:

Prof. J. F. Etienne
Illusionist

In een hoek had hij geschreven: Veel dank voor het logies!

„Wel, wel, vrouw!” lachte vader, „kijk nu eens aan. We hebben een professor geherbergd vannacht!” en hij reikte haar het kaartje over. Ze tuurden er gedrieën naar, en moeder vroeg: „Wat betekent dat, „illusionist”?”

„Dat is zo veel als goochelaar,” vertelde vader. „Maar waar mag de man gebleven zijn?”

Dat was voor iedereen een raadsel; hij was weg en bleef weg. En Geertje zei, dat ze zowel de voordeur als de achterdeur gewoon op slot gevonden had, vanmorgen. Nie-

mand begreep er iets van, maar Geertje dacht er het hare van. Nu ze wist dat de man een goochelaar was, scheen het haar toe dat ze hem in de gestalte van een kater had zien wegluchten door het raam. Zo'n goochelaar kon immers toveren!

Ze vertelde in geheimzinnige woorden die opvatting ook aan de kinderen, toen die uit school thuiskwamen en naar de zwerver vroegen. Nu, je begrijpt, dat sloeg in. Wij geloofden het griezelige verhaal maar al te graag, en toen Harry en Piet ook nog vertelden van de vreemde geluiden die ze 's nachts hadden gehoord, werd de zaak nog enger en duisterder.

Voor Fransje was het niet heel goed, die akelige fantasieën aan te horen; ze werd er zenuwachtig van, en moeder zei dan ook dat het allemaal onzin was en dat Geertje niet zulke dwaasheden moest vertellen; maar een wonderlijk iets bleef het toch, dat de zwerver na die stormnacht zo spoorloos was verdwenen, en de deuren toch dicht gelaten had!"

„Hè moeder, wat een vreemde geschiedenis,” vonden de kinderen, toen moeder ophield met vertellen. „Wáár was de zwerver dan toch gebleven?”

„Ja, dat weten we tot vandaag nog niet,” lachte moeder. „We hebben nooit meer iets van hem gehoord.”

„Ik vind het maar gek hoor,” zei vader, „en griezelig. Ik denk dat ik vanavond niet naar bed durf.”

Dat was om te lachen. Maar nu werd het toch tijd om de lamp aan te steken. Hè ja, bij licht is alles toch veel vrolijker.

„Morgen weer een verhaal, hè mams?”

„Misschien wel, jongens. Maar nu gaan we aan tafel.”

Wat een fijne zondag is het! Mooi weer, zonnig en stil. Vader en moeder hebben met hun drietal een flinke wandeling gemaakt na 't koffiedrinken. Alleen is de pret een beetje bedorven door 't zien van al de versterkingen, die de Duitsers er weer bij gemaakt hebben. En een tank-gracht is er gekomen, dwars door het „Zonnige Laantje”!

„Hè, wat jammer,” zucht moeder; „ze vernielen het hele aanzien van ons bos!”

„De vandalen!” broemt vader. „Laten we maar omkeren, dan ergeren we ons niet.”

Ze zijn een andere wandelweg ingeslagen, en hebben nog prachtige paddestoelen gevonden. Ria heeft ze meegenomen in moeders paraplu, en samen hebben ze er thuis een keurige tafelversiering van gemaakt. In een rond donkerblauw bakje, met wat aarde, mos en denne-appels waartussen de rode en bruine paddestoelen fijn uitkomen, is het nu net een stukje bosgrond dat zo bij hen in de kamer staat. Telkens moeten ze er naar kijken. Joost gaat het natekenen, het wordt heel aardig. Als het klaar is zal hij het kleuren ook. Maar wat is dat? Hij kan zijn *rood* niet vinden.

„Hè, waar is nu het rood? Ik heb pas nog dat doosje gezien met kleine kleursels, dat ik van Elly gekregen heb; daar zat ook rood in!”

Ria gaat eens zoeken in de la van Elly's speeltafeltje; ja hoor, daar zit het in.

„Had jij het weer ingepikt, Els?”

„Ja, geef hier!” zegt het kleine ding; „ik wil het weer terug hebben! Ik ga zelf ook kleuren, straks.”

„Nou, jij hebt toch nog kleursels? Een grote doos, waar alles nog in zit!”

„Jawel, maar ik wil deze weer terug hebben. Geef hier!
Ah — móedèr!”

„Móeder!” roept ook Joost, „is dat nou niet flauw?
Eerst geeft ze 't mij, en dan wil ze 't weer terug hebben!
Zegt u nou 's . . .”

Beiden trekken ze aan het doosje. Dat wordt straks hui-
len!

Moeder komt tussenbeide; ze neemt hun het doosje af
en vraagt: „Elly, heb jij dat echt aan Joost gegeven?
Om te houden?”

„Ja moes!” roept Joost, „toen zĳ die grote doos had ge-
kregen heeft ze mij dit gegeven, écht waar, om te hou-
den.”

„Dat was heel lief van Els,” vindt moeder. „Maar dan
kun je 't nu niet weer terug nemen, schat. Eens gegeven,
blijft gegeven!”

„Lekker, zĳe je wel?” triomfeert Joost.

Elly trekt een pruillipje, maar moeder geeft haar jongste
een kus en zegt: „Dat wist moeder vroeger ook niet, lief-
je, dat je niets terug mag nemen wat je eens gegeven
hebt. Hoe ik dat geleerd heb, zal ik je straks wel eens ver-
tellen, als 't schemer wordt.”

Vader komt thuis uit de middagkerk. Ze drinken een
kopje surrogaat-thee met een havermoutkoekje er bij.
Tóch lekker, vinden ze allemaal.

En dan gaat vader piano spelen, het ene lied na 't andere.
De kinderen zingen dapper mee, en moeder neemt de
tweede stem, dat klinkt zo fijn.

„Wat een geluk dat we dĳt nog hebben, nu onze radio
ondergedoken is!” vinden ze allemaal.

„Hè toe, vader, speelt u nog eens: Engelkens door 't
luchtruim zweven; en dan moet moeder zingen; dat is
zo'n fijn lied!”

Ja, het wordt ook tijd om kerstversjes te gaan leren; nog
een goeie maand, dan is het kerstfeest.

Moeder zingt het gevraagde lied, en de kinderen neu-
riën zachtjes mee; ze hebben gevoel voor muziek, ge-
lukkig.

Maar nu wordt het tijd voor vertellen! Vader kan niets meer zien bij de piano. Ze scharen zich om hun zwartjan, in afwachting van de dingen die komen zullen. Elly zit op vaders knie.

„Eerst dat verhaaltje voor mij, hè moes?” vleit ze.

„Goed,” zegt moeder, „dat is maar klein, daar zal ik mee beginnen.

Achter ons huis, de Nieuwe Molens, woonde in een klein boerderijtje een werkman van de fabriek, met zijn vrouw en drie kinderen. De vrouw was ruw, en niet al te zindelijk. Bovendien was ze hard voor de kinderen, al meende ze het niet zo kwaad. Wij hadden wel eens medelijden met de schapen, als we ze weer zo hoorden gillen en schreeuwen. Dan dachten we: zouden ze weer een pak slaag krijgen? Want, zachtzinnig waren die ouders niet. Wij speelden wel met die kinderen. Het tweede dochtertje, Garrechien, was een vriendinnetje van mij. — Nu gebeurde het eens, dat er een nichtje bij ons logeerde, dat even oud was als ik. Ze heette Liesje, en we waren allebei vijf jaar. We hadden de hele dag al gespeeld; op de schommel en de wip, in de boomgaard en in 't plantsoen. En toen het middag was, en erg warm, wilden we pootje baden in de grote vijver. Ik weet niet meer of moeder het goed gevonden had, of dat we zó maar stilletjes waren gegaan — maar zeker is, dat wij met ons tweetjes gingen pootje baden. Er was een plek, dicht bij een duiker, daar was de oever heel laag, en 't water erg ondiep; daar gingen we er in. Je zag zó het gele zand voor je voeten, het water was heel helder.

Wat hadden we een pret! De zon scheen heerlijk, 't zand voelde zacht aan je voeten en 't water heerlijk fris. De wind bewoog het riet met zacht geritsel, en voor ons uit lag het glinsterende watervlak met vrolijk kabbelen-de golfjes. Verrukkelijk was het om daar te pootje-baden!

Liesje, die het niet gewend was, durfde eerst niet zo goed als ik, maar weldra werd ze net zo driest in 't water;

ze sprong en plaste er in, en wilde steeds verder van de kant. Ik zei eerst wel: „Je mág zo ver niet, hoor! Als het eens diep wordt . . .” Maar Liesje lachte er om, en ging telkens een eindje verder. Toen deed ik het ook maar, en hand in hand stapten we vooruit, verder de vijver in. Het water kwam tot onze knieën, we hielden met één hand onze rokjes op om niet nat te worden.

Toen — inééns — stapten we in de diepte. We gingen tegelijk voorover het water in. Dat ogenblik zal ik nooit vergeten, dat niets-meer-voelen onder je voeten, en toen dat water, waar je helemaal in wegzakte! We schreeuwden, . . en meteen waren we al kopje-onder. Even later kwamen we, spartelend en snakkend naar lucht, weer boven, maar dat duurde niet lang. Wáár we ook trappel- den, we voelden geen grond meer onder onze voeten. O, die vreselijke angst . . . En dan dat gevoel erbij, dat je stout bent geweest! We konden nog maar één keer heel benauwd roepen — en toen zakten we al weer naar beneden.

We zouden zéker verdronken zijn, als er geen hulp was komen opdagen in de vorm van oom Frits, Liesjes vader. Hij wandelde juist in het plantsoen, toen hij ons de eerste maal hoorde schreeuwen. „Wát!” dacht hij, en toen: „O! de vijver!”

Hij rende zo hard hij kon op het gillen af, smeed onderweg zijn jas al uit en was zodoende juist op tijd om ons voor de laatste maal boven te zien komen. Zonder bedenken sprong hij te water, waadde met grote stappen naar ons toe, en greep ons stevig vast. Het waren twee kleine, druipende, verschrikte en huilende meisjes, die oom daarna thuisbracht, op iedere arm één. Wij werden dadelijk uitgekled, flink afgedroogd en toen in bed gestopt, al was het pas vier uur in de middag! Oom Frits moest zich natuurlijk ook verkleden, en liep die hele avond rond in een pak van vader, dat hem veel te nauw en veel te kort was. Iedereen vond het potsierlijk — maar Liesje en ik konden er niet van meegenieten!

Ik had bij dat vijver-avontuur mijn rode haarlint verlo-

ren. Twee dagen later, (Liesje was al weer weg), liep ik met Garrechien, je weet wel, het kind dat achter de fabriek woonde, eens langs de vijver om haar te wijzen hoe en waar alles zich had afgespeeld. Opeens zagen we iets in 't riet liggen, dicht bij de kant. We trokken 't met een stok naar ons toe; 't was rood, en lang, en heel nat. Garrechien haalde het uit 't water.

„Een haarlint!” zei ze verrast.

Ja hoor, daar was mijn rode lint weer. Maar och, wat zag het er uit! Zo vies en nat; helemaal donker van 't water. Het leek bijna zwart. Ik stelde geen prijs meer op zo'n vuil lint, en zei grootmoedig tegen Garrechien: „Jij mag 't wel houden, hoor. Ik geef er toch niets om.”

Garrechien was er blij mee. Ze had zelf geen enkel haarlint; haar vlechtjes werden steeds met touwtjes vastgebonden.

De volgende dag zag ik het meisje bij onze serre staan. Ze had een prachtige rode strik in d'r haar, helderrood en glanzend. Ik zei verbaasd: „Wat ben jij mooi, zeg. Heb je die strik van je moeder gekregen?”

Garrechien vertelde dat het dezelfde strik was die zij gisteren van mij gekregen had. Haar moeder had 'm uitgewassen en opgestreken, en nu mocht ze hem zondags dragen.

Toen werd ik echter heel jaloers. Die strik was nu zo mooi, zo stijf en glanzend, en 't was toch eigenlijk mijn lint! Ik riep nijdig: „Ja maar, nou wil ik 'm weer hebben, hoor! 't Is mijn strik!”

En ik probeerde 'm uit Garrechiens haar te trekken. Garrechien begon te schreeuwen, en zette het op een lopen. Zij naar haar moeder! En ik ook huilend, naar mijn moeder. Toen die echter 't geval begrepen had, zei ze: „Ja maar dát gaat niet, kindje. Jij hebt eerst die strik aan Garrechien gegeven; nu is die ook van haar, en heb jij er niets meer over te zeggen. Wat je eenmaal weggegeven hebt, is niet meer van je, en je kunt het niet terug nemen. Eens gegeven, blijft gegeven!”

Nou, ik keek sneu, net als kleine Elly straks. Maar moe-

der nam mij op haar schoot en zei: „Luister eens, vrouwtje, je moet er niet verdrietig om zijn. Jij hebt immers nog meer haarlinten! Nog een rood, een blauw en een rose. En Garrechien had er niet een. Heb je er wel eens aan gedacht, hoe het zou zijn als jfj alleen maar 'n veterbandje had voor je haar, en je zag een buurmeisje altijd met fijne zijden haarlinten lopen? Dat zou je toch ook niet prettig vinden. En stel je voor, dat jij dan eens een lint, een echte zijden strik, gekregen had. Zou je daar niet blij mee zijn? En — als ze je dan die ene strik weer afnamen . . . Hoe zou jij dat vinden? Niet fijn hè? Néé . . . Weet je wat, ze moesten Garrechien nóg maar een strik beloven. Met haar verjaardag krijgt ze die dan. Vind je dat zelf ook niet leuk, om haar blij te maken? Dan heeft zij er twee, één voor daags en één voor zondags. Wat zou je denken van een lichtblauwe?”

Nu, ik was bij moeders woorden wel een beetje tot andere gedachten gekomen. 'k Vond het fijn om aan Garrechien te gaan vertellen dat zij de rode strik natuurlijk houden mocht, maar dat ze hem elke dag kon dragen, want dat ze er nog een fijne lichtblauwe bij kreeg voor zondags. Wat was ze blij! We wandelden als goede vriendinnetjes door het plantsoen, en ik merkte voor 't eerst in mijn leventje dat *geven* zaliger is dan *ontvangen!*”

„Dat was een mooi verhaaltje,” zegt vader als het uit is.

„En heb je nu nog een kop thee voor me, vrouwtje?”

Ja hoor, er is nog in de pot, voor allemaal. Ria zal even inschenken, dat kan ze al zo handig. Maar in 't donker gaat het niet; Joost licht haar bij met de „knijpkat”.¹⁾ Ria presenteert de thee netjes op een blaadje, als een echte gastvrouw. Een koekje krijgen ze ook nog, en dan komt iedereen weer zitten, want de verteltijd is toch nog niet om?

„Nu een verhaal voor mij, moes,” vindt Joost.

„Goed dan, ééntje nog. Dit gaat over oom Piet, toen die

¹⁾ Een „knijpkat” was een elektrisch lampje met een eigen dynamo, die door het inknippen van een terugverende handel aan 't draaien werd gebracht.

Wie de big te pakken kreeg, mocht hem houden.

een jaar of tien was. Zo'n aardig jongetje was hij, met z'n frisse toet en helder-blauwe ogen. Altijd te vinden voor een grapje en een streek. Hij was ook wel eens ondeugend, maar welke jongen is dat niet? En als hij iemand verdriet had gedaan, wilde hij 't altijd weer goed maken ook. Daar zal ik je nu van vertellen.

't Was zomer, en het schoolfeest was ophanden. Dat was een geweldige gebeurtenis in ons kleine dorp. Ter ere van de Koningin werd op haar verjaardag groot feest gevierd; 's morgens voor de schooljeugd, en 's middags voor de volwassenen. In de avond was er dan nog een groot vuurwerk, waar oud en jong van genieten kon. Het volksfeest voor de grote mensen gaf allerlei aardige tonelen te zien. Er was bijvoorbeeld ringsteken op de fiets, waarbij degene die mis stak, soms een bak water over zich heen kreeg. Verder was er plankrijden, zaklopen en zovoort. Maar het gemakkelijkste was nog: varkentje vangen. Een vette big werd met groene zeep ingesmeerd, en dan losgelaten onder de deelneemsters, (meest boerenvrouwen met lange, wijde rokken), die dan het beest gingen vangen. Wie het te pakken kreeg, mocht het houden. Je begrijpt, hoe de omstanders moesten lachen, als zij de vrouwen verwoed achter dat varken aan zagen rennen. Wie het beest greep, kon het bijna nooit vasthouden, het glipte je altijd weer uit de handen, en de vrouw die vergeefs probeerde, het spartelende dier vast te houden, kwam bijna altijd te vallen, achter het wegvluchtende varken aan. Dikwijls vielen de andere mededingsters, die haar op de hielen zaten, dan over de eerste vrouw heen en dan was 't een gewirwar van rokken, boezelaars en knipmutsen, dat 't koddig was om te zien! 't Is trouwens maar goed, dat zulke spelen nu verboden zijn, de dierenbescherming heeft daar een stokje voor gestoken, want voor zo'n varkentje was het allesbehalve een pretje! Maar, om nu op ons schoolfeest terug te komen: voor de kinderen was zo'n feestdag een hele gebeurtenis, waar zij zich al lang te voren op ver-

heugden. Ze oefenden zich in zaklopen, tonnetjeskruien, mastklimmen en allerlei andere kunsten. En de laatste dagen, vlak voor het feest, dan waren ze druk aan 't versieren. Want — er werd 's morgens eerst altijd een optocht gehouden, waarin versierde hoepels, vaandels en bloemenmanden werden meegevoerd. Daarmee kon je een prijs verdienen, en dat was meestal iets heel moois. Het was woensdag, en morgen zou het schoolfeest zijn. De meester had in de klas de namen opgeschreven van hen die een versiering wilden maken. Alle jongens hadden zich opgegeven, behalve Japie van Jannemeu. Hij was een klein, zwak kereltje met een hoge rug, (een bochel, zeiden de jongens), en ook nog enigszins vergroeid, zodat hij niet mee kon doen aan de wilde spelletjes van de andere jongens. Aan de wedstrijden op het feest kon hij ook niet deelnemen; wanneer de meester de jongens indeelde op 'n lijst voor de verschillende spelen, zat hij er maar stilletjes bij, voor spek en bonen. Daar dit ieder jaar weer 't zelfde was, vonden de andere kinderen het heel gewoon dat Japie niet meedeed; ze wisten niet beter of het hoorde zo, en niemand beklaagde hem.

Maar nu de meester vroeg, wie er met een versiering zouden komen, bleef Japie ook achterwege. Hij had geen hoepel; kon er dus ook geen versieren. Een vaandel kon hij niet maken. En aan een bloemenmandje hoefde hij niet te denken: dat was iets voor de meisjes!

Piet keek om. „Japie, doe jij niks?“ fluisterde hij.

Het bleke snuitje werd nog bleker; bedroefd schudde het ventje zijn hoofd en zei zacht: „'k Héb geen hoepel.“

Piet keek voor zich. Hij vond het wel even sneu voor Japie, maar was 't meteen ook weer vergeten.

Om twaalf uur renden de jongens opgewonden de school uit. Fijn, een middag vrij! En morgen schoolfeest!

Druk pratend over hun plannen en de wedstrijden, liepen Piet en z'n makkertjes de lange weg naar huis af. 't Was warm, hoewel het 's morgens had geregend. Piet droeg zijn keep, maar nu het zo heet werd, begon hem dat deerlijk te vervelen. Was hij het ding maar kwijt!

Een eindje voor hen uit liep Japie. Hij ging meestal alleen naar huis, want hij kon toch niet goed meedoen met de andere jongens.

Piet was in een jolige, overmoedige bui. Hij liep een stapje harder, en toen hij Japie ingehaald had, wierp hij deze z'n keep over de gebochelde rug. „Zo, jij hebt een goeie kapstok!” riep hij, „die moet mijn keep maar dragen.”

De andere jongens lachten, en deden het hem na. In een oogwenk stond de arme Jaap beladen met jassen en keepjes, en kon geen stap meer doen. Dat was te veel voor 't arme ventje, dat zich de hele morgen toch al zo verlaten en achteruit gezet gevoeld had. De tranen sprongen hem in de ogen, en met een wanhopige schreeuw gooide hij alles van zich af. Daarop rende hij, met z'n arm voor z'n gezicht gebogen, een zijpaadje in, wég van zijn onbarmhartige kwelgeesten, weg van alles. O, kon hij maar helemáál weg komen . . .

De jongens lachten, raapten hun kleren op en liepen onverschillig door. Maar Piet was geschrokken. Hij had niet bedoeld om Japie verdriet te doen. Een beetje plagen — dat zat in zijn aard; maar onverschillig of kwaadaardig was hij niet.

Terwijl hij tussen de andere jongens in verder liep, moest hij telkens aan Japie denken. Hoe hij 's morgens op school al zo bedroefd gekeken had . . . „Ik heb geen hoepel . . .” en hoe hij nu huilend weggelopen was. Piet had geen schik meer. De jongens joelden en lachten, en schepten niet zo zuinig op over de kunststukken die ze morgen zouden vertonen. Maar Piet was stil; hij dacht aan Japie, die met geen spelletje mee kon doen, en die géén versiering zou dragen. Zelf had hij een grote houten hoepel, die wilde hij gaan versieren. Harry deed niet mee; die was al op de Franse school, en zou op zijn nieuwe fiets achter de optocht meerijden. De zusjes hadden een bloemenmand, die werd heel mooi. En ze zouden kransjes in het haar hebben. Zelfs Garrechien en haar broertje zouden ook wat dragen in de optocht: een

boog, van bloemen en groen. *Iedereen deed mee*, — alleen Japie niet. Hij zou dus ook geen prijs kunnen winnen, noch met de wedstrijden, noch voor een versiering. Ja — het was wel erg . . .

Met een benepen hart kwam Pietje thuis. Van binnen was hij lelijk ongerust, omdat hij Japie zo geplaagd had. En 't was zijn schuld, toen de andere jongens ook mee hadden gedaan. Wat moest hij doen? Zou hij naar Japie toe gaan? Opeens kwam er een plannetje bij hem op. Ja, ja, dát kon hij doen! Dat zou hij doen, straks, dadelijk na het eten. Zo kon hij 't weer goed maken!

Aan tafel zei hij: „Moeder, ik ga straks naar Japie van Jannemeu, met mijn hoepel. Dan gaan we die samen versieren. Mag wel, hè?”

„Natuurlijk, jongen. Dat is aardig voor die arme Japie; ja, dat moet je doen!”

Zo stapte Pietje na het eten met z'n houten hoepel naar „De Hegge”, waar Jannemeu woonde. Hij had zijn plannetje goed voor elkaar: ze zouden *samen* de hoepel versieren, maar dan mocht Japie hem alléén hebben, en hij kreeg ook alléén de prijs. Dan had Japie ook wat. Hij, Piet, zou morgen wel een mooie prijs verdienen met mastklimmen, of met zaklopen of hindernislopen. Aan al die drie dingen deed hij mee.

Vrolijk rende hij over de weg, achter zijn hoepel aan. Z'n ongerust gevoel was helemaal verdwenen, nu hij wist hoe hij het goed kon maken.

Toen hij 't hek van Jannemeu's tuintje door ging, zag hij Japie zitten op een laag bankje, de ellebogen op de knieën en de handen onder 't hoofd gesteund. Nu hij zo in elkaar gedoken zat, leek hij wel helemaal een dwerg. De jongen zag hem niet, en Piet kreeg nog meer medelijden, nu hij hem zo stil en verdrietig daar zag zitten. Hij liep snel op hem toe en legde spontaan zijn arm om Japies schouders.

„Japie — het spijt me dat ik je geplaagd heb hoor. Ik wou je geen verdriet doen . . . Zeg, zullen we samen deze hoepel versieren? En dan is hij van jou. Dan heb jij

morgen ook wat voor de optocht. En dan krijg je ook een prijs!"

Japie keek op, alsof hij zijn oren niet geloofde. Een lichte blos bedekte langzaam zijn hele gezicht. Hij vroeg aarzelend: „Die versieren . . . ? Voor mij?"

„Ja!" riep Piet, „zullen we het doen? En je kunt hem best dragen ook, morgen, want hij is maar licht. Voel maar."

O, wat was die Jaap blij! Nu hij goed begreep wat Piet bedoelde, begon hij te lachen van plezier.

„Ja, laten we dan maar gauw beginnen!" vond hij. „Hè, wat fijn, dan heb ik morgen óók wat! — Maar hoe moet dat, versieren? Dat heb 'k nog nooit gedaan."

„O, dat is niks, we doen het samen. Kijk, ik heb al vast een hoop dennegroen meegebracht, uit ons plantsoen! En hier staan zo veel goudbloemen. Vraag jij dan even aan Jannemeu, of we daar wat van mogen gebruiken?"

Juist kwam Jannemeu in de deur staan. Wat straalde haar gezicht, toen Jaap haar vertelde wat er gebeuren ging. En of ze bloemen mochten plukken?

„Je plúkt moar, heur jongeskes! Al wol-ie ook 't hele hofken leeg plukken!"

Ze was zo blij, dat haar kleine stumperd nu ook eens feest zou hebben! De jongens werkten hard; er kwam ijzerdraad bij te pas, en een klos garen van Jannemeu. Veel groen, en Oost-Indische kers, en goudbloemen. Het werd prachtig. Na enkele uren was de hoepel niet meer te herkennen. Het was een groene krans geworden, omslingerd met oranje bloemen, en in 't midden was een kunstige W aangebracht, die helemaal uit witte en oranje bloemen bestond. 't Was echt een fijn stuk werk; de jongens waren er dan ook niet weinig trots op!

„O, je krijgt er vast een fijne prijs voor," zei Piet. „Misschien wel de derde — of de tweede!"

Japie glunderde van genoegen. „Maar hoe moet ik 'm nou dragen?"

„Zó, voor je borst. De handen er onder!" Piet deed het hem voor.

„Hij is nog aardig zwaar. Als ik morgen maar mee kan komen!” verzuchtte het gebrekkige ventje.

Maar Piet stelde hem gerust: „Ik zal naast je gaan lopen hoor. Telkens als je moe wordt, draag ik hem een poosje.”

Dat vond Jaap best. De hoepel was toch ook Piets werk, dan mocht hij hem ook wel dragen.

Wel moe, maar echt voldaan ging Piet naar huis terug, en hij kwam nog net op tijd voor 't avondeten.

De volgende dag haalde Piet met mastklimmen de eerste prijs. En dat was: een grote timmerdoos met toebehoren.

Wat was die Pietje blij! En toen om drie uur de prijzen uitgereikt werden voor de versieringen, bleek het dat Japie in de afdeling „Versierde Hoepels” óók de eerste prijs gewonnen had! Daar was Piet haast nog gelukkiger mee dan met zijn eigen prijs.

En dan die Japie! Hij wist niet hoe hij 't had! De éérste prijs, op zijn hoepel! De prijs bestond uit . . . een prachtige toverlantaarn, met plaatjes. Iets mooiers had Jaap niet kunnen bedenken!

De kinderen kwamen opgetogen thuis; en voor die lieve Jannemeu was het een dag om nooit te vergeten. Ze was in-gelukkig, nu ze haar kleine Japie zo blij en tevreden zag, en ze zei bij zichzelf: „Die Pieter van de Nieje Molens, da's toch een biester oárig jongesken. Ik zal um nóg 's de bokse nèjen!”

5

Waar blijft vader toch?

„Wat komt vader toch laat! 't Is al net zo donker . . .” klagen de kinderen op zekere avond. Ze hebben met elkaar al een poosje zitten zingen, allerlei liedjes van school, en kerstversjes ook. Ze hebben kunstjes gedaan, en raadsels opgegeven. Nu verlangen ze ernaar dat vader komt, dan kan moeder gaan vertellen.

Hè, wat is 't al donker. Moeder zegt: „'t Is vandaag eigenlijk nog niet *licht* geweest; we zijn echt in de donkere dagen voor Kerstmis.”

Joost gaat naar het raam en kijkt de weg af; nee, vader komt er nog niet aan.

„Er zal iets aan z'n fiets mankeren,” peinst moeder, maar Ria zegt: „De fiets was pas gerepareerd, moes. En vader zei: hij is nu weer prima in orde!”

Ja, dat is ook zo.

De kachel straalt een rode gloed door het mica deurtje, en bij de weerschijn daarvan zien ze op de klok dat 't al kwart over vijf is.

„Hè mams, begint u nu met vertellen? Als vader komt, moeten we toch zó eten.”

„Ja, vader heeft zeker nog boodschappen of oponthoud gehad. Nu, dan zal ik maar beginnen.

Julie moet weten — we hadden twee tantes in Apeldoorn, oudere, ongetrouwde dames die samen in een mooi huis woonden. Het was bij ons vandaan een uur of anderhalf om daar te komen. Af en toe mocht een van ons er eens een dagje heen, met moeder. Dat vonden we dan wel fijn, maar vooral om het reisje met de trein. En — je kreeg zo'n dag allerlei snoeperij, dat was ook heerlijk. Bij de tantes zelf vonden we het niet zó prettig; je moest er altijd stil op je stoel blijven zitten. Ze gaven je een album met ansichten om te bekijken, of een doos met plaatjes; maar daar hadden wij als kinderen gauw genoeg van.

Er was bij de tantes een prachtig kastje met glazen deurtjes. De planken in die kast waren met rood fluweel bekleed, en daarop stonden de snoezigste dingen die je je bedenken kunt, allemaal van zilver en ivoor. Er was een heel klein zilveren ameublementje: een tafeltje, stoeltjes en een sofa. Verder een spinnewieltje van ivoor; schattige bloemenmandjes, een zilveren gondeltje, 'n kruiwagentje van ivoor, een heel klein zilveren weefgetouw, en nog veel meer. Het was heerlijk om naar al die dinge-

tjes te kijken en je te verbeelden, dat ze uit een sprookjespaleis van heel kleine feeën en dwergjes kwamen.

M'n zusje Fransje vertelde mij dat 's nachts, als de maan scheen, de snoezige elfjes en kabouters met al die dingen gingen spelen. Eén dwergje kruide 't wagentje, waarop een lachend elfje zat, — en andere kleine wezentjes zaten op de zilveren stoeltjes en speelden visite. Om de beurt moesten ze aan het weefgetouw werken, of spinnen op het spinnewiel, want de kleine elfenkindertjes moesten toch kleertjes hebben, zo ragfijn en dun als de vleugels van een glazenmaker. De dwergjes voeren af en aan in de zilveren gondel, en brachten lekkere frambozentaartjes mee voor de vlijtige elfjes.

Ik geloofde alles wat Fransje zei; ik was ook nog zo klein. 's Avonds in bed praatte ik er dan over met Annie, ons andere zusje. En we vonden 't allebei zo jammer, dat we nooit eens bij nacht in die kamer konden zijn, als de maan scheen . . .

Maar, wat óók jammer was: je mocht nooit, nóóit dat kastje open doen om die fijne dingen er uit te halen. Wij kleine meisjes, droomden ervan hoe heerlijk het zou wezen als je eens echt met die dingetjes spelen mocht! Ze voor je op tafel zetten, en verschikken. Er een poppenkamertje mee maken. Maar o hé, daar was geen denken aan! We durfden er de tantes niet eens om te vragen. Ieder van ons, als zij een dagje in Apeldoorn was, heeft menig kwartiertje op haar teentjes voor dat kastje gestaan, met de handjes op de rug. Want — we moesten dan altijd de handen op de rug houden van de tantes. Anders zouden we met onze handjes het spiegelglazen deurtje vies maken, vreesden ze.

Toch waren de tantes wel lief — maar we moesten daar altijd zo zoet zijn. En heel stil. Als je hard door de gang liep, was 't dadelijk: „Kindje, niet zo wild hoor!”

Als je van buiten gauw de serre inholde om moeder iets te vertellen — dan werd je meteen teruggestuurd om je voeten te vegen, en *kalm* binnen te komen.

Zat je aan tafel — dan nooit met je rug tegen de leuning

van de stoel, altijd: rechtop! Kwam er bij de tantes visite, terwijl je er met moeder was, dan moest je vast en zeker binnen komen — al was je ook net zo fijn de kippetjes aan 't voeren uit een zak maïs die je in de schuur vond — en dan was 't: handjes wassen, voetjes vegen, schortje afdoen, en — een versje komen zingen voor de visite! O lieve help, wat heb ik dat wel eens verschrikkelijk gevonden! Maar ja, aan alle dingen komt een eind, en zo was tenslotte ook altijd het ogenblik weer daar, dat je aan moeders hand weghuppelde naar 't station, om weer naar huis te gaan. Heerlijk! naar huis! Je had dan meestal een zakje met suikerpepermuntjes bij je — van de tantes — of een rol met flikjes, en je was er zo gul mee dat je iedereen wou presenteren, ook de mensen in de trein, en ook de hond van de stationschef, enkel uit blijdschap dat je weer naar huis mocht, naar vader en de anderen!”

„O kijk! Daar is vader!” roept Joost ineens, midden in 't verhaal.

Ja hoor, vader komt de tuinpoort in; maar, wat is dat? Hij lóópt! Zie je wel? Toch zeker de fiets kapot. Wat duurt het lang, eer vader binnen komt . . .

„Wat was dat, mannie, moest je lopen?” vraagt moeder. Maar vader zegt eerst niets. Hij gaat in zijn stoel bij de kachel zitten, en ze zien dat zijn gezicht heel bleek is.

Moeder kijkt bezorgd. „Is er iets, man? Wát is er?”

„Ja — nou ben ik m'n fiets kwijt!” zegt vader dof.

„Kwijt? Maar mán!”

„Gestolen, pap?”

„Nee — gevórderd. Door 'n Groene. Er was een fietsenrazzia.”

O, maar dat is vreselijk! Hoe moet vader nu naar z'n kantoor in de stad gaan? Er rijdt geen tram of treintje meer!

„Wat ontzettend, mannie! Dat is een ramp! Heb je niet tegen die Duitser gezegd, dat je elke dag naar de stad moest?”

„Jawel. Maar toen zei hij, dat ik dan maar treinen moest.

En toen ik zei: „Er loopt immers geen trein meer,” toen zei-d-ie met een grijns: „Eben darum!” (Daaróm juist!) O, je zou ze toch . . .”

Vader balt z'n vuisten. Joost stampt van boosheid op de grond. Als hij maar kon, hij zóu die lelijke dieven . . .

Moeder en Ria zitten verslagen te kijken. Elly komt bij vader staan en streelt zijn hand.

„Als m'jn fiets nog maar berijdbaar was,” zucht moeder. „Maar hij staat zonder banden! Och och, 't wordt nu toch al te erg!” Moeders stem trilt. „Ze maken ons 't leven onmogelijk. Geen licht, geen brandstof haast . . . bijna geen eten. Als we oom Daan niet hadden, op de boerderij, zouden we nu al honger lijden. Maar — o! — hoe moet dat nu! Dan kun je ook geen eten meer halen in Veenendaal! En geen suikerbieten in de polder . . . O, man!”

Nu begint moeder bijna te schreien. Joost en Ria slaan een arm om haar heen.

„Wij kunnen wel met een trekker de polder ingaan. Heus wel, zult u zien. Op onze vrije zaterdag!”

Maar vader zucht: „Ja, dáárom is 't juist zo erg. Je bent zo helemaal op de fiets aangewezen nu. Ook met hout halen . . . en alles. 't Is beroerd! O, die . . . die . . .”

Vader gromt het tussen zijn tanden. Hij zit met 't hoofd in de handen voorover bij de kachel. Ze zitten allemaal verslagen bij elkaar.

„'t Wordt nu toch zo hóóg tijd . . .” peinst moeder hardop. „Ja, ze krijgen al flink klop, maar hoe lang kan 't nog duren eer ze het land uit zijn . . .”

„Ja, en nu 't hun slecht gaat, worden ze nog hoe langer hoe gevaarlijker!” broemt vader. „Wie weet, wat ons nog te wachten staat . . .”

Moeder gaat de lamp aansteken. Niemand vraagt meer om een verhaal. Ze hebben allemaal maar één gedachte: vaders fiets! Vaders mooie, sterke fiets met de groene biesjes en de fijne, glanzende lamp. Met de zijtassen, waar zo veel in kon! En dat die nu gepikt is, door die lelijke moffen . . .

't Wordt een treurige maaltijd. Vader vertelt nog, hoe hij merkte dat er bij 't viaduct fietsen gevorderd werden. Hoe hij toen omgereden was. Maar op een ander punt, vlak om de hoek van een straat, waren ineens twee Groenen tevoorschijn gekomen, en mis was 't.

Kleine Elly heeft met een trillend lipje geluisterd. Ineens barst ze in snikken uit.

„Kindje, wat is er nu?” schrikt moeder.

En tussen haar snikken door brengt het kleine ding er klagend uit: „Als ze pappie . . . óók maar niet . . . meenemen . . ., een andere keer! Net als . . . de pappie . . . van Stansje!”

Nu neemt moeder haar in de armen, en stelt het kleine ding gerust.

„Nee hoor schatje, pappie is daar te oud voor. Hij is boven de veertig, dat wéét je toch wel? En die mannen hoeven niet weg, naar Duitsland.”

„En pap heeft toch ook een goeie *Ausweis*?”¹⁾ merkt Ria op.

Vader kijkt moeder eens aan. 't Helpt nog al wat, zo'n vodje papier, tegenwoordig!

Maar moeder zegt: „Ja hoor, kinderen. Met Gods hulp zal vader wel vrij blijven, hopen we. Wij bidden er toch altijd om, saampjes?”

En Joost vindt, dat hij een mooi versje weet om op te geven, straks bij de piano:

*Des Heren Engel schaaft
een onverwinbre hemelwacht
rondom hem die Gods wil betracht;
dus is hij wèl bewaard!*

---

¹⁾ Een „*Ausweis*” was een bewijsje van de Duitse commandant, dat iemand vrij stelde van werken in Duitsland.

„Zo, kinderen, zijn jullie daar? Dat is goed!” zegt moeder de volgende avond. „Maar waar is Joost?”

„O, die moet schoolblijven. We hebben nog door 't raam gekeken, maar hij zat druk te schrijven en hij wees dat we maar weg moesten gaan.”

„Misschien iets afmaken, moes. Dat moeten ze bij ons in de klas zo vaak.”

Hè, 't is gezellig in de kamer, lekker warm. Ria gaat voor de piano zitten. Ze kent een paar oefeningen uit 't hoofd; ook enkele versjes. Elly bemoeit zich met haar poppen. „Gaat u nog vertellen, mam? Dat verhaal van gisteren uit?”

„Nou, misschien; als Joost er is.”

„Die arme paps zal nu wel héél laat thuis zijn,” denkt Ria. „Gisteren heeft hij tenminste 't eerste eind nog kunnen fietsen, maar nu moet hij helemaal lopen. Brrr! Wel twee uur bijna!”

„Ja, en vanmorgen moest hij al zo ontaard vroeg weg, in 't pikdonker.”

„Och arme paps! En dat 't nu aldoor zo blijven moet . . . Wat zal hij mager worden! Vier uur lopen elke dag . . .”

„Laat pappie maar op mijn step gaan,” bedenkt Elly, „dan gaat het toch veel gauwer!”

Maar Ria lacht haar uit. Stel je voor, die lange vader op zo'n lage autoped! Hij zou helemaal krom moeten staan. 't Wordt intussen al heel erg schemerig, en nog is Joost er niet.

Maar, daar horen ze gerucht. De keukendeur wordt opengerukt en dichtgesmakt, vlugge jongensvoeten rennen de gang in, de deur vliegt open — „Moeder, o! moeder!” roept Joost. Hij valt meer dan hij loopt de ka-

mer binnen en vliegt meteen op moeder af, die hij stevig beetgrijpt. Hij is vuurrood, maar zijn gezicht staat zo blij. En hij roept maar: „O, moeder!”

„Kind, wat is er toch? Je beeft helemaal. Wat is er gebeurd?”

„Moeder — o! — ik heb 'm wéér! Ik heb 'm gejat! O moeder, wat fijn hè?”

„Maar wát dan toch, kind? Trek toch niet zo aan me. Wát heb je weer?”

„Moeder kom dan mee! Kíjk dan! Hij staat in de tuin! Ha, wat zal vader blij zijn!”

Nu begint moeder iets te vermoeden. Ze loopt hard met Joost mee, die haar voorttrekt, en de meisjes vliegen ook mee.

Daar — tegen de heg — staat *vaders fiets!*

Moeder geeft 'n gil.

„Vaders fiets! Maar jongen, hoe is dat mogelijk?! Wat heb je gedaan? O Joost — als dat maar geen kwaad kan! Zet 'm maar gauw, gáuw in het schuurtje!”

De kinderen duwen juichend de fiets naar de schuur, zetten hem veilig „op stal”.

Joost staat te dansen en valt moeder om de hals. „Fijn, hè moes? Enig, hè? En ik heb 'm weer veroverd!” Hij is uitgelaten van plezier.

Moeder neemt hen mee in huis. „Kind, vertel toch 's, hoe heb je dat . . .”

„O mams, ik kwam uit school en toen liep ik dat binnenpaadje, u weet wel, achter de heggen. Dan kom je immers langs de speelplaats van de Koningsschool? Daar liggen de Duitsers in, hè. Nou, en toen ik bij dat hek was, stonden daar allemaal fietsen, o, de hele speelplaats vol. En vlak vooraan stond vaders fiets. Ik zag hem dadelijk — je kunt 'm makkelijk kennen, hè? Nou, 'k stond even te kijken; er werden vrachtauto's naast de school gereden, daar laadden ze de fietsen op. Ze schreeuwden iets, nou en toen ging de schildwacht er ook heen. En toen — opeens dacht ik: pak 'm nou! Ze zien niks! O, en toen — en er was net niemand in het laantje . . . en ik

keek nog 's gauw, maar ze prutsten samen aan de auto — en toen greep ik ineens vaders fiets en liep er mee weg. En toen, nou toen ging ik gauw op de trappers staan, zo tussen 't frame door, en toen ben ik keihard weggesjeesd. Maar 'k zat hem wel even te knijpen hoor!" „O maar lieve jongen, heb je nog omgekeken? Kwamen ze je niet achterna?" vraagt moeder angstig. „Want o, als ze het toch in de gaten krijgen . . ."

„Och wel nee mams! Dan wáren ze hier al wel, als ze Joost achterna gekomen waren," vindt Ria.

„Nee hoor moes, ze hebben niets gezien. O, vindt u 't niet fijn?" en Joost maakt nog eens 'n lichtsprong. Elly staat ook te dansen. Wat zal vader blij zijn!

„Kinderen, 't is haast te mooi!" zegt moeder. „Ik ben nog steeds een beetje bang dat het gemerkt zal worden. Jullie moeten me één ding beloven: praat er met *niet* iemand over. Want je kunt nooit weten, hoe het misschien dan nog een Duitser ter ore komt!"

Dat vindt Joost wel een beetje jammer. Hij had juist morgen op school fijn op willen scheppen tegen de jongens, dat hij de moffen te slim af geweest is. Maar hij belooft toch dat hij er niet over spreken zal. Want moeder zegt: als de Duitsers 't horen, dan halen ze vader belist weg, en z'n fiets er bij.

Nu is 't wachten op vader. Wat verlangen ze toch dat hij thuis komt! Niemand vraagt om een verhaaltje. Ze zijn zenuwachtig en gespannen van de pret, en babbelen al maar over het grote feit.

„Ik mag het aan vader vertellen, hè moes? Ik heb het ook helemaal alleen gedaan — voor vader."

Dat is goed. Ze spreken af, dat ze eerst niets zullen zeggen er over, maar dat Joost vader zelf naar de schuur zal brengen, en hem zal laten zien wat daar staat. O ja, ja, dat is leuk! Elly staat opgewonden te dansen, en klapt in haar handjes van de voorpret.

„Maar wij gaan wél mee naar de schuur, hè moeder?"

Ria wil zo graag vaders gezicht zien als hij de fiets terugziet. Natuurlijk, dat willen ze allemaal. 't Zal dan wel al

donker zijn, maar dan moet de knijpkat maar mee. „Of de lamp,” zegt moeder. „’k Geloof dat ik ze maar aansteek, want ’t is nu toch feest vanavond.”

Ha! dat vinden ze gezellig. Nu al de lamp op! „Dan kunnen we ook wel wat gaan zingen bij de piano. Joost mag een versje opgeven.”

Moeder strijkt hem over zijn krullebol, maar ze kijkt hem toch enigszins bezorgd aan. „Jongen, jongen — als wij er toch maar geen last mee krijgen!”

„Och wel nee moes!” lachen ze. „Toe, nu de lamp op!” Als het gelige schijnsel van de staande petroleumlamp de kamer verlicht, scharen ze zich om de piano en moeder slaat een akkoord aan.

„Nu Joost, wat zal ’t wezen?”

De jongen noemt zijn lijflied: „Des Heren engel schaart . . .” Ze zingen het samen. Dan weet moeder ook nog een vers dat heel mooi past in deze tijd:

*Zijn machtige arm beschermt de vromen
en redt hun zielen van de dood.
Hij zal hen nimmer om doen komen,
in dure tijd of hongersnood.
In de grootste smarten
blijven onze harten
in de Heer gerust.
’k Zal Hem nooit vergeten,
Hem mijn helper heten,
al mijn hoop en lust.*

Als het uit is, mag Ria een versje opgeven. Ze denkt even na . . .

Maar plotseling schrikken ze op: er wordt heel hard gebeld, en meteen bonst er iemand met geweld op de voordeur. Het dreunt door ’t huis. „O moeder! Wat is dat? Wie zijn daar?” Joost is heel bleek geworden; hij denkt direct: de Duitsers!

Moeder staat op, ze beeft helemaal. „Blijf hier, kinderen. Ik zal even kijken.”

Angstig luisterend blijven ze zitten; er vliegt van alles door hun hoofd. Ria fluistert: „Hadden we de fiets maar verstopt!”

Ze horen hoe moeder de voordeur open doet. Een barse stem brult haar iets toe — in 't Duits!! Ria en Joost grijpen elkaar vast, Elly begint te huilen . . .

Ze horen moeder rustig antwoord geven . . . even later de deur weer sluiten. — Daar is moeder weer. Ze loopt gauw naar het raam en sluit de gordijnen.

„Moeder! Wat was het? Wie waren daar?!”

„Och, we hadden niet verduisterd! Er straalde licht naar buiten!”

O — gelukkig! Dát was het dus maar. „En, geen bekeuring, moes?”

Nee, gelukkig niet. Hij had wel gedreigd . . .

Hè, de kinderen zijn helemaal opgelucht. Dat waren angstige ogenblikjes geweest.

„Zó bang ben ik nog nooit geweest, als er iemand belde!” bekent Joost eerlijk; „zelfs niet op Sinterklaasavond voor Zwarte Piet!”

„Nee, maar als je ook wat op je kerfstok hebt!”

Ze zijn nu lacherig en vrolijk, na de uitgestane schrik. Ze willen nog wat zingen ook. Ria geeft op: „De herder-tjes lagen bij nachte”; maar ze kunnen hun gedachten er niet bij houden. Telkens horen ze weer dat bonzen en die boze stem.

Maar — is dat vader niet, die achterom komt? Ja hoor, hij is het.

O fijn! Nu wordt het leuk. Ze staan in spanning op vader te wachten; Els klemt zich lachend aan moeder vast, Ria en Joost knijpen elkaar in de armen. „Niks zeggen hoor! Elly, niks zeggen!”

Vader komt binnen; wat ziet hij bleek, en moe.

„Dag vrouwtje. Zo, jongens. Wel, wel, de lamp al op?”

Vader laat zich met een zucht in zijn stoel vallen. Dan kijkt hij bevreemd naar hun gezichten en naar Els, die bij de tafel staat te dansen.

„Wat kijken jullie vrolijk! Heeft moeder zo'n mooi ver-

haal verteld? — Ja, ik kan er nu nooit meer bij zijn . . .” zegt hij spijtig.

„Nee vadertje — 't verhaal komt nog!” zegt moeder vrolijk. „Je kinderen maken nu zélf verhalen! Joost — laat jij vader je verhaaltje maar eens zien!”

Joost pakt lachend vaders hand. „Komt u even mee.”

„Moet ik daarvoor meegaan? Ik ben zo moe!” pruttelt vader en blijft lui zitten.

„Och man, ga éven met hem mee,” vraagt moeder, en de kinderen springen en dansen: „'t Is móói, pap!”

Nu, dan laat vader zich de stoel maar uittrekken en meetrone. Hij begrijpt er niets van. Moeder draagt de lamp, en zo gaat de stoel de keuken door, het straatje over en de schuur in.

„Nu éérst uw ogen dicht, vader!” commandeert Joost bij de schuur. „Ik zal wel zeggen, wanneer u ze weer open mag doen.”

Vader doet het, en ze leiden hem voorzichtig de schuur in, tot vlak voor de fiets. Vader zegt, met zijn ogen dicht:

„O, ik weet 't al: jullie hebben een konijntje!”

Maar ze lachen hem hartelijk uit.

„Doe nu uw ogen maar open.”

Vader doet het — ze kijken hem allemaal aan — en meteen gaan vaders mond en ogen wijd open van grote verbazing.

„Wat!! Een fiets . . .? Mijn fiets!” roept hij. „Kinderen — vrouw! Wat is dát? Hoe komt die fiets weer hier? — Wat is er gebeurd?” en hij kijkt van de een naar de ander met zo'n verwonderd, blij gezicht dat ze allemaal moeten lachen. Maar — moeder krijgt toch tranen in haar ogen, en legt haar arm in vaders arm.

En nu is het Joosts beurt!

„Die heb ik teruggebracht, vader!” roept hij trots, en hij vertelt de hele toedracht van de zaak. Als vader het gehoord heeft, pakt hij Joost bij de schouders en schudt hem spelend door elkaar.

„Jongen! Jij bent een kraan! Jij bent een jongen van Jan de Wit! Wat is dat fijn! Zo'n slimmerd als jij toch

„Wat! Een fiets . . . ? Mijn fiets!” roept vader.

bent . . ." Vader kan er niet over uit, zó blij is hij dat de fiets er weer is. Hij betast het zadel, voelt aan de banden — alles nog prima in orde. Is dñe even fijn! Zijn fiets, zijn éigen fiets weer terug. Nu hoeft hij niet meer te lopen! Nu kan hij weer eten halen in Veenendaal!

„Kinders, kinders, wat een geluk!" zucht vader blij.

Dan gaan ze allemaal weer naar binnen, vader krijgt nu 't verhaal te horen van de schrik van daarstraks.

„Zou je niet denken, dat het kwaad kan, man? Als ze de jongen ermee hebben zien wegrijden?"

„Och — dan waren ze hier al wel gekomen. Of — ze waren niet te goed geweest om te schieten, in dat geval. Maar gevaarlijk was 't zeker. Joost mag nooit weer zoiets doen, hoor!"

„En als ze de fiets nu wéér afpakken, dan?"

„Nee jongen. 't Is prachtig nu, dat het gelukt is, maar 't is te riskant. Ik loop liever alle dagen vier uur, dan dat jij een blauwe boon in je korpus krijgt."

„Zou je niet kunnen zorgen, man, dat je een Ausweis voor de fiets krijgt, van de ondergrondse?"

„Ja, dat zal ik zéker proberen," belooft vader.

De maaltijd verloopt die avond onder vrolijk gepraat en in een feestelijke stemming; heel anders dan gisteren! Er is erwtensoep, (van oom Daan zijn erwten), en pannekoek (van oom Daan zijn tarwemeel). Een waar feestmaal, voor deze tijd. Ze zijn allen dankbaar en blij gestemd, en in vaders gebed klinkt een bijzonder warme toon als hij dankt voor al de zegeningen die ze deze dag weer ontvingen.

„Hè moeder, nu weer eens vertellen!”

’t Is avond; vader komt nu fijn vroeg thuis elke dag, en het schemerurtje is weer aangebroken.

„U was al begonnen, mam, over die oude tantes. Gaat u nou verder?”

„Goed,” zegt moeder, „maar dan moeten jullie me straks helpen met suikerbieten snijden, want anders had ik dat nú gedaan.”

Dat is best; ze hebben het er wel voor over.

„’t Was in de zomer,” begint moeder, „en er was ziekte bij ons thuis. Alles moest stil zijn in gangen en kamers, want ons moedertje lag met koorts te bed. We liepen dus allen op onze tenen en spraken fluisterend. Het was echt somber in huis; vader was ook zo stil, hij was bezorgd over moeder.

Het dienstmeisje had het heel druk, nu ze al het werk alleen moest doen, en ook nog voor een zieke zorgen. Toen werd er besloten, dat ons klein Anneke dan maar naar de tantes moest, om daar een weekje te logeren. De andere kinderen gingen naar school, daar had ons meisje geen omkijken naar, en Fransje kon in huis al aardig helpen. Maar die kleine Annie van vier jaar kon niet de hele dag zonder toezicht zijn, en Lammetje — zo heette onze gediensstige — had het te druk om zich met haar te bemoeien.

Op een zomermiddag stapte dus ons kleine zusje aan vaders hand de brug over om naar Apeldoorn te gaan. Ze had haar mooie lichtblauwe manteltje aan en ’t witte hoedje op; witte sokjes en schoentjes droeg ze, en met haar donkere krullen en fris-rose gezichtje was het een kind als een plaatje.

De tantes wilden haar wát graag een weekje hebben; ze zouden met Annie bij alle kennissen op bezoek gaan, dan konden ze eens pronken met hun mooie, lieve nichtje. Of 't kleine meisje dat óók prettig zou vinden . . . ?

Op de brug keek Anneke nog eens om. Blij dat ze uitging, wuifde ze vrolijk naar Fransje en Lam, die haar op de stoep stonden na te kijken.

Daar kwam Cesar aanrennen. Och hé, die had ze nog niet gedag gezegd — haar beste vriendje! De hele morgen hadden die twee samen door 't plantsoen gehold, en gestoeid en gebuiteld in het hooi dat op het grasveld lag te drogen.

„Dag Cees, dag lieve Cees! Ik ga uit! Weet je dat al?“ en Cesar kreeg een aai en een zoen, waarvoor hij prompt een lik teruggaf. Toen huppelde het kleine ding weer vrolijk verder aan vaders hand, babbelend en vragend, honderd uit. Vader antwoordde echter niet steeds op haar gesnap; hij moest te veel aan moeder denken, die zo ziek lag, en die 't zo naar gevonden had dat haar kleine meisje alleen uit logeren moest naar de tantes, waar ze helemaal geen andere kinderen had om mee te spelen. In 't mooie huis in Apeldoorn was het een feestelijke ontvangst. Thee stond te trekken op het lichtje, en er was een schaal vol vers gebakken koekjes waar Annie er dadelijk een van mocht opknabbelen. Ze zat keurig netjes naast tante op een stoel en kon haar ogen niet van dat mooie theelichtje met de rode glaasjes afhouden.

Vader praatte met tante over moeders ziekte; hij zei dat Anneke maar wat in het tuintje moest gaan spelen, en dus stapte het kleine ding voorzichtig de vier treedjes af van de open veranda en huppelde langs alle paadjes van de kleine tuin. Ze vond het hier wel mooi bij de tantes. Er waren nog veel lekkere koekjes op de schaal, dat had ze wel gezien. En straks mocht ze met de slaappop spelen, had tante haar beloofd! Wacht, ze zou een mooi boeketje bloemen voor de tantes plukken; dat deed ze thuis voor moesje ook zo vaak, en wat was die dan blij! De bloempjes die in 't gras stonden mocht ze altijd plukken,

meizoentjes en boterbloemen; moeder zette ze dan in een vaasje op de tafel. Hè ja, dat zou ze doen. Er stonden hier juist zulke dikke meizoentjes, zo maar langs de kant van 't paadje. Daar ging ze een mooi ruikertje van maken. Wat zouden de tantes dan blij zijn!

Maar — toen ze met haar bloemenhulde binnen kwam . . . waren de tantes helemaal niet blij!

„O, wat heeft Anneke nu gedaan! Al de mooie dubbele meizoenen uit de rand afgeplukt! Dat is me toch ook wat! Nu is ze dan toch wel een beetje stout!”

Heel bedremmeld stond het kleine ding, en haar lipje begon verdacht te trillen. Vader nam het voor haar op: „Och tante, neem het maar niet kwalijk. Ze wist nog niet dat ze hier geen bloempjes mag plukken! Maar ze zal het niet weer doen, is 't niet, vrouwtje?”

Annie schudde hard van nee, en ging zoet op een stoel bij het raam zitten. Ze vond het toch niet zo heel prettig bij de tantes, dacht ze.

Toen vader een uurtje later weg ging, was het kind druk met de slaappop aan het spelen. Vader kuste haar krullerkopje en zei dat ze een zoete meid moest wezen. Zo gauw moeder weer beter was, kwam vader haar weer halen.

O, wat was het een hoog en groot ledikant, waar Anneke die avond in moest slapen! De tantes brachten haar samen naar bed, naar 't grote logeerbed, waar wel zes van zulke kleine meisjes in gekund hadden. Tante Ali had er haar in getild, want 't bed was veel te hoog voor zo'n peuter; tante Co had haar nog een ulevel in 't mondje gestopt, en toen waren ze weggegaan.

Annie lag alleen en zoog op haar ulevel. Wat was hier alles vreemd en groot! Ze moest weer denken aan de anijsmelk, die tante haar had laten drinken. Ze lustte geen anijsmelk, maar dat durfde ze niet te zeggen. Bij de tantes moest je alles opeten wat ze je gaven, had Fransje gezegd. O, die nare smaak! Je kreeg er tranen van in je ogen!

Was Fransje hier maar. Dan was ze niet zo alleen in deze vreemde kamer. En moeder . . . och, moeder was ziek, en heel ver weg . . .

In klein-Annekes hartje kwam zo'n erg verlangen! Ze wou naar moesje toe! Zou ze . . . zou ze uit bed gaan, en het tante gaan zeggen? Dat ze naar huis, naar pappie en mammie wou?

Ze sloeg de dekens terug. Maar o! Wat was de rand van 't ledikant hoog. Ze keek heel diep naar beneden. Nee — daar kon ze niet af komen! Naar tante kón ze niet. En, die had ook gezegd: „Nu dadelijk zoet gaan slapen hoor. En onder de dekens blijven!”

Met een heel verdrietig hartje kroop Annie weer onder de wol. Ze verlangde zó naar moesje, en Fransje, en Cesar, en allemaal! En vanzelf begonnen de traantjes te komen. „Mammie! Pappie!” schreide ze zachtjes. Het kussen werd nat van de tranen; ze legde haar hoofdje op een ander plekje, en drukte zich diep-verdrietig in het zachte dons. En langzamerhand bedaarde het snikken — Annie had zich in slaap gehuild, de eerste avond dat ze uit logeren was!

De volgende morgen, 't was nog vóór zevenen, werd tante Ali gewekt door een harde bons boven haar hoofd. Ze begreep, half-wakker, eerst niet wat het zijn kon. Maar opeens kwam de gedachte bij haar op: O, het kind valt uit bed! — Ze schrok ervan, en stond meteen op. Pantoffels aan, ochtendjas om — zo ging ze gauw bij 't kleine logeetje kijken. Ze zag het witte nachtpouf-figuurtje, met de rose strikjes op de schouders, voor het venster van de logeerkamer staan.

„Maar liefje, wat is dat nu? Ben je uit bed gevallen?”

„Nee tante, niet gevallen, gesprongen!” zei Annie zonder om te kijken.

„Maar wat doe je daar nu bij het raam? Je zult koud worden, kindje! 't Is nog veel te vroeg om op te staan. Kom maar gauw hier, dan zal tante je nog eens lekker instoppen!”

Maar Anneke kwam niet. Ze tuurde vol aandacht over de groene tuin en de bomen daarachter en vroeg: „Kan ik hier pappie en mammies bomen ook zien, tante?”

De smekende blik in die kinderoogen ziende, zei tante maar gauw: „Ja hoor, in de verte zijn de bomen van jullie plantsoen.”

„Dáár, hè tante?” wees Anneke, „die bruine boom is de prieeltjesboom bij 't vijvertje, hè?”

„Gunst ja!” zei tante om haar niet teleur te stellen, „gunst ja, dat is die bruine boom bij 't vijvertje, dat geloof ik ook. Je kunt er net een puntje van zien, hè?”

„Ja!” zei Annie met een diepe zucht.

Toen nam tante haar mee om haar aan te kleden. 't Kind was al veel te wakker om weer naar bed te gaan, vond ze.

„Maar morgen mag Anneke niet weer zo vroeg uit haar bedje komen, hoor!”

't Ging een paar dagen aardig goed; de slaappop had een heleboel kleertjes, die aan- en uitgetrokken konden worden. En de houten tredjes van de veranda waren fijne toonbanken, waar ze winkeltje bij spelen kon met steentjes uit het grind.

Maar 's middags na het eten, als de tantes een dutje deden en Anneke in de achterkamer speelde met een oude bal van lapjes, dan duurde de tijd zo vreselijk lang. En ook als ze 's namiddags mee op bezoek moest bij de kennissen . . . och, wat verveelde 't arme kind zich dan! Ze zat zoet op een stoeltje, dronk haar limonade en knabbelde aan een koekje, maar af en toe liet ze een diepe zucht. Het leek wel of er geen eind kwam aan de middag . . . Als dan de tantes eindelijk opstonden om weg te gaan was Annie blij; ze ging netjes een handje geven — maar dan pakte zo'n oude heer of dame haar soms op en zei: „Dat kleine meisje zullen we maar hier houden!” Dan greep Anneke gauw tantes hand en hield die stevig vast: ze wóu hier niet blijven, ze wou mee naar huis. Wanneer zou pappie haar toch komen halen?

's Avonds, alleen in 't grote bed, kwam altijd weer het heimwee en begon klein-Anneke te schreien. O, mocht

ze maar naar moesje terug! Ze zou zo stil zijn, en geen leven maken! — Met een verdrietig hartje schreide ze zich in slaap.

Als later de tantes bij haar bedje kwamen en het betraande gezichtje zagen, vroegen ze elkaar verwonderd af: „Heeft ze gehuild? Zou 't kind toch heimwee hebben?”

Op een mooie namiddag gingen ze wandelen in het park. Daar waren oude bomen, net als bij Anneke thuis, en vijvers met goudvisjes en met eenden. Annie vond alles prachtig, maar toen ze het park weer uit liepen, vroeg ze: „Gaan we *nu* naar de bruine boom bij het prieeltje? In ons plantsoen? Ja, hè tante?” Vol verwachting keek het lieve gezichtje naar tante op.

Die zei maar gauw: „Morgen, hoor vrouwtje, morgen gaan we naar de prieeltjesboom.”

Ha! dat was fijn! Morgen naar paps en moesje toe!

Met die gedachte sliep het kind die avond zonder tranen in.

— De volgende morgen aan het ontbijt begon ze er dadelijk over: „Vandaag gaan we naar ons plantsoen, hè tante? Naar pappa en mamma toe hè?”

De tantes keken elkaar eens aan.

„Vandáág nog niet, liefje. Je moesje is nog zo ziek, je mag nog niet bij haar. Maar zo gauw als moesje beter is . . .”

Och, wat betrok dat gezichtje! 't Was ook zo'n teleurstelling voor 't arme kind! Grote tranen kwamen in haar ogen, zodat tante medelijden kreeg.

„We zullen vandaag aan pappie schrijven, wanneer of je weer terug mag komen, hoor.”

En de andere tante zei: „Vind je 't hier dan niet prettig, schatje? Je mag straks met 't serviesje spelen; echte thee er in schenken, hè? En echte koekjes erbij presenteren, hoor.”

Anneke was maar half getroost. „Ik wou zo graag naar moesje toe!” snikte ze nog.

Maar de tantes zetten haar een beschuitje met jam voor, en ze mocht zelf haar eitje pellen, en toen droogden de traantjes wel op — maar stil bleef ze er toch van.

Die middag, toen de tantes hun slaapje deden, mocht Annie in de tuin. Ze had haar mooiste schortje voor, en was gewaarschuwd, zich vooral niet vuil te maken. Nu liep ze in het tuintje rond en wist niet wat ze doen zou: bang om zich vuil te maken, durfde ze nergens aan te komen. Wat duurde het lang! En wat verveelde ze zich. Opeens dacht ze: de bruine boom! De prieeltjesboom. Daar is ons plantsoen. Daar kan ik best naar toe lopen!" Ja, ja, dat zou ze doen . . . zélf naar pappie en mammie terug gaan! — Toen ze 't eenmaal gedacht had, moest ze 't meteen doen, zo'n verlangen kreeg ze om thuis te komen. Als ze eerst die bruine boom maar zag, dan wist ze best de weg weer!

Terwijl de tantes rustig dommelden, wipte Anneke het hekje uit, de laan in, en ging haar grote wandeling naar-huis-toe ondernemen.

Hoeveel lanen en paadjes ze wel niet doorgelopen was, wist ze later niet meer, maar eindelijk waren haar voetjes, o zo moe. En toen — toen was daar juist dat grote park, waar ze gisteren met de tantes geweest was. Kijk, hier had je die bank waar ze gezeten hadden. Ze ging er gauw op zitten en liet haar beentjes schommelen. Hè, dat was lekker, nu rustte ze fijn uit. En ze zou de bruine boom best vinden hoor!

Een meisje van een jaar of zes kwam naar de bank toe. „Ga je mee spelen? Hoe heet je? Ben je hier alleen?" vroeg ze. Annie werd wat verlegen en lachte maar 's.

„Kom, ga maar met mij mee!" moederde het andere kind.

„Zullen we schooltje spelen? Of vader-en-moedertje?"

Nu dacht Anneke opeens weer aan haar eigen moedertje, en meteen sprong ze van de bank.

„Ik ga naar mijn mammie!" zei ze, en ze liep vlug weg. Maar het park was zo groot. Er waren veel paden en lanen; ze liep maar steeds verder en zag nergens de bruine boom.

Intussen begon de lucht te betrekken. Donkere wolken kwamen voor de zon, die af en toe nog een vreemd geel licht wierp over het grasveld en de bomen.

„Er kon wel onweer komen,” zeiden de mensen tegen elkaar en ze stonden op van de banken om naar huis te gaan. Kinderen werden geroepen, ze moesten gauw mee, manteltjes werden aangetrokken, want het begon ineens zo te waaien. Iedereen keek ongerust naar de lucht en haastte zich het park uit.

Maar kleine Annie liep daar nog, helemaal alleen. Ze zocht en keek maar aldoor naar die ene boom, waaronder het prieeltje stond — maar och, ze was zo ver van pappa's plantsoen! Haar voetjes werden moe; steeds langzamer liep ze, en nu het in 't park zo eenzaam werd, begon een angstig gevoel haar te bekruipen. Ze wilde nu wel naar de tantes terug, maar hoe moest ze daar komen! Ze wist nu helemaal de weg niet meer . . .

Bij een splitsing van wegen stond ze stil, heel hulpeloos en verlegen, haar vingertje in de mond. Een tuinman van het park, die juist zijn gereedschap in de schuur ging bergen, zag haar staan.

„Wat doe jij hier zo alleen? Ga maar gauw naar huis, er komt onweer!”

Anneke zei, heel verlegen: „Ik weet niet waar ik heen moet.”

„Zo zo, en waar woon je dan?” vroeg de man.

„Bij 't plantsoen . . . op de Nieuwe Molens.”

„Dát weet ik niet hoor, waar dat is. Ga maar weer gauw dezelfde weg terug!”

Er begonnen dikke druppels te vallen, en de man liep hard naar het schuurtje met zijn schoffel.

Daar stond ze nu weer alleen, en de traantjes begonnen te komen. Het was ook zo vreselijk erg! Dat ze verdwaald was, en de weg niet meer wist. En niet bij pappie en moesje kon komen!

Ze liep schreiend het eerste wegje in dat ze zag, en dat bracht haar al gauw het park uit, en op de grote weg. Het begon steeds harder te regenen; dikke druppels vielen

op Annekes hoofdje en schouders, haar hele jurkje werd nat. Maar hoor . . . rommelde het daar niet in de verte? Was dat het onweer? Vol schrik begon Annie harder te lopen. Ze moest weg . . . naar huis . . . maar waar heen dan? De straat was stil en verlaten, niemand liep er aan wie ze 't vragen kon.

Daar — plotseling — een vreselijk licht. En toen een slag, zo hard en dreunend alsof de toren van de kerk viel. Wat een schrik! Het kleine, eenzame kindje begon luid te schreien: „Mamma! Mamma!” Maar niemand die het hoorde . . .

Opnieuw een licht — een slag!

Nu greep kleine Anneke zich, dodelijk verschrikt, aan de paal van een hekje vast, en zo stond ze daar, bevend en schreiend, een klein, bang hoopje mens, om wie niemand zich bekommerde. Tótdat . . .

Aan het andere eind van diezelfde laan stond een jongen te schuilen voor de regen. Hij was, met zijn fiets aan de hand, onder de portiek van een kantoorgebouw gaan staan. Daar bleef hij droog; van de onweersbui trok hij zich bitter weinig aan; alleen vond hij 't vervelend om zo lang te moeten wachten. Hij mopperde in zichzelf: „Nou heb ik een uur lang hard gefietst om 't vóór de bui te halen, en nou ben ik er haast . . . en nou nog wachten! Als die Piet maar niet zo'n eind meegelopen was . . . Misschien had ik 't dan nét gehaald!”

Maar kijk, de lucht begon op te klaren; het onweer werd minder, de bui trok af.

„Nou regent het geen ouwe wijven meer,” zei de jongen, „ik stap weer op.”

Hij sprong op zijn karretje en jakkerde met gebogen rug door de laatste regendruppels. Maar — opeens trok hij recht; hij remde hard. Wát zag hij daar? Bij dat hekje, tegen die paal — was dat kleine Anneke niet? Zijn zusje, dat hij nu juist op ging zoeken bij de tantes? Stond die daar doornat te huilen?

„Annie!” riep de jongen, en hij sprong van de fiets; „Anneke, ben jíj daar? Hoe komt dat nou?!”

„O! Harry! Lieve Harry!” snikte het kleine ding, en ze liep met uitgestoken armpjes op haar grote broer af. Die pakte haar op en zoende en knuffelde haar. „Och lieve zusje, hoe is dat nou gekomen? Wat is er dan toch? Zeg het maar, klein vrouwtje!”

Maar Anneke moest zo huilen, dat ze eerst geen woord kon uitbrengen.

„Ik . . . wou . . . naar mammië toe. En . . . nou weet ik de weg niet meer!” snikte ze eindelijk.

„Och stakkerdje! Kom maar gauw op de fiets. Dan breng ik je dadelijk naar de tantes. Ik kwam juist eens kijken, hoe 't met je was! Zo — zit je goed? Flink vasthouden hoor. Daar gaat-ie!”

Harry sprong weer in 't zadel, en met zijn zusje voor zich op de stang trapte hij vlug naar tantes huis.

Daar was intussen een hele consternatie ontstaan. 't Kind weg, in het onweer! De oude dametjes hadden radeloos in huis heen en weer gelopen, handenwringend en dodelijk ongerust. Naar buiten waagden ze zich niet, bij dit weer. Maar — waar mocht dat kind toch zijn?!

Nu was echter het leed geleden. Harry bracht zijn kleine zusje wel nat, maar ongedeerd terug, en stalde daarna de goede gaven uit die hij voor de tantes meegekregen had. Daar kwamen wel honderd fijne suikerperen te voorschijn, en twee pondjes vers gekarnde boter, en een grote cake! Bij 't zien van al die heerlijkheden waren de tantes weldra hun ontstemming en angst vergeten, en toen Annie droge kleertjes aan had en Harry zijn regenjas in 't tuintje in de zon te drogen had gehangen, gingen ze samen een heerlijk kopje thee drinken, met een stuk kostelijke cake er bij. Harry vertelde dat moeder al mooi vooruitging; ze lag nog wel op bed, maar 't gevaar was geweken, had de dokter gezegd.

Annie was niet bij haar grote broer vandaan te slaan. Ze luisterde naar zijn verslag met open mond, en toen tante Co zei: „Ja Annie, is dat niet fijn: je mammië wordt al mooi beter!” toen klapte het kleine ding in de handjes en riep: „Mag ik dan ook weer naar huis?”

Harry keek de tantes aan met een verontschuldigend lachje: „Och, ze is ook nog zo klein, tante; ze kan eigenlijk nog niet alleen uit logeren, zegt moeder. En we verlangen thuis allemaal heel erg dat ze weer komt. Als u 't goed vindt, komt vader haar morgen halen.”

„Morgen? Zaterdag? — We hadden gedacht, dat ze de zondag nog overbleef.”

Maar Anneke was niet meer te houden. „Morgen! O, morgen komt pappa! Wat fijn, wat fijn!” Ze danste de kamer rond, en ze juichte en sprong en gaf iedereen een kusje, zodat ze allemaal moesten lachen.

„Hoe dat kind toch naar huis verlangd heeft! En we hebben toch zo ons best gedaan voor d'r!” verzuchtten de oude dames.

Maar Harry snapte 't wel. Hij vroeg: „En wat gaat Anneke dan doen, als ze weer thuis is?”

Prompt antwoordde het kind: „Heel stil bij mammie zitten . . . héél stil!”

„En dán?”

„Dan met Cesar spelen, in 't plantsoen.”

„En dan?”

„Dán eitjes uithalen van de kippetjes, met Fransje!”

„En dan?”

„Met 't geitje spelen in de boomgaard.”

„Ziet u, tante, daar heeft ze naar verlangd, al de dingen die ze thuis gewend is. Och, 't is ook nog zo'n hummeltje!”

De volgende dag was een feestdag voor kleine Annie: vader kwam en ze mocht mee naar huis. De tantes kregen twee dikke zoenen van haar, en toen ze 't hekje uithuppelde aan vaders hand wuifde ze nog telkens, en wierp kushandjes naar de oude dames die haar stonden na te kijken.

Wat was het lieve kind gelukkig toen ze thuis kwam! Cesar sprong haar in 't plantsoen al bijna ondersteboven, die was ook blij dat hij zijn speelkameraadje weer zag. En Fransje kwam hard aanhollen en zoende haar kleine zusje dat het klapte.

Toen mocht ze even bij moeder kijken. Heel voorzichtig, op haar teentjes, ging ze naar het bed. Moeder kuste haar kleine meisje, en Anneke pakte een stoof en ging daarop bij moeders bed zitten, zo stil als een muisje. Ze was zo in-gelukkig, en ze zat maar met de handjes op haar knietjes naar moeder te kijken.

„Als ik nou altijd stil ben — hoef ik dan niet meer naar de tantes?” vroeg ze opeens.

„Nee hoor schatje, jij hoeft niet meer weg, jij blijft nu bij ons!” glimlachte moeder met tranen in haar ogen.

Wat was het kindje blij. Ze bleef maar stil op haar stoof zitten, tot Fransje haar kwam halen. „Of Anneke al in de holle paal gekeken had? Er zaten nu vier schattige blauwe eitjes in het nestje!”

Daar ging ze graag mee heen, en nu vloog de dag verder om, tussen al de lieve bekende dieren en dingen.

Die avond ging er geen kind in 't hele land zó gelukkig slapen als onze kleine Annie, die weer thuis in haar eigen warme bedje lag!”

8

Van ruzie en een messteek

„Nee, nee! Geen vechterijen! Weg dat mes, Joost. Foei, wat gevaarlijk!”

Moeder roept, maar 't is aan dovemansdeur geklopt. Joost zit Ria achterna om de tafel heen; zij lacht en gilt, maar Joost is boos.

„Jongen toch, hóór je me niet!” roept moeder, en ze houdt hem tegen. „Wat doe je toch raar. Hoe is dat nou . . .?”

„Och moeder, ik sta een punt te slijpen, en Ria stoot mij voortdurend aan, en nou is-ie weer gebroken. En 't gaat al zo lastig . . . met dat slechte hout!” broemt de jongen.

„Ria, waarom dóe je dat dan ook?”

„Nou moes,” lacht Ria, „ik deed de driepas door de kamer, en ik kon er telkens niet goed langs. Kon ik dat nou helpen?”

Joost wil al weer een grote mond opzetten, maar moeder beslist: „Ja, dat kon je natuurlijk helpen. Hier meisje, hier heb jij 't potlood en het mes; slijp jij nu maar 's even een heel fijne punt voor hem.”

Pruttelend gaat Ria boven de prullenmand bij 't raam staan slijpen. Dan is de vrede weer hersteld.

„Maar Joost mag nooit weer dreigen met een open mes; daar komen ongelukken van! Je zou haar kunnen steken!”

„Och moeder, dat doe ik toch niet echt. Ze moet alleen maar goed bang voor me worden.”

„Poeh!” gilt Ria, „bang voor jou hè? Laat me niet lachen!”

Maar moeder zegt: „Bij ons thuis is wél eens een ongeluk gebeurd met een open knipmes. Oom Piet heeft er oom Harry 's mee gestoken. Dat was nou zo mooi niet!”

„O moes, vertelt u 's! Hè ja, wat was dat? Hoe kwam dat?” roepen ze tegelijk.

„Heb ik dat nog nooit verteld? Nou goed dan, straks als vader thuis is. Zullen we tot zo lang nog wat zingen?”

Dat is best. Verschillende kerstliederen passeren de revue. Ook het nieuwe versje dat Elly kent:

*Eeuwen geleden kwamen getreden
Herders naar Bethlehems arme stal.
Zacht ziet de Moeder neer
Op 't Kindje, klein en teer;
't Hemelse licht schijnt overal.*

Hè, wat is dat toch een prachtige wijs, vinden ze. Elly beweert, dat ze het niet goed doen. „Bij ‚Zacht ziet de moeder neer’ moet het véél zachter, zegt juf. Toe mam, speelt u het nog eens? En dan ook het tweede er bij.”

Weer zingen ze het. Nu gaat 't beter. Het tweede is ook mooi:

*Kindje in de heilige nacht,
dat ons Gods liefde bracht,
ook wij staan om Uwe krib geschaard.
Lief, heilig Kindekijn, nu wij zo stille zijn
klinkt zacht en teder: Vrede op aard!*

„Hè,” zucht Ria, „wás het maar vast vrede op aarde. Die nare oorlog ook!”

„Ja kinders,” zegt moeder, „maar waar de Here Jezus in een hart woont, ís het vrede. Vrede met God, omdat de zonden vergeven zijn. En díe vrede, daar zongen de engelen van, in de Kerstnacht.”

„Heerlijk klonk het lied der engelen, hè mam? Laten we dat zingen!”

Nu volgt het ene lied op het andere, totdat vader thuis komt. Joost pookt de kachel op, en ze scharen zich in luisterhouding om moeder heen.

„Hoe was dat nu moes, dat oom Piet oom Harry met een mes stak?”

„Ja, dat kwam zó, dat zal ik jullie nu eens vertellen. Het was in de vakantie, en onze moeder was een dagje uit, naar familie in Zwolle. Wij hadden haar beloofd, goed op te passen en het meisje een handje te helpen.

Harry en Piet zouden de worteltjes schrappen en aardappelen schillen. Ze waren met dat werk in het schuurtje gaan zitten, waar ook de bok in zijn hok stond; die kreeg natuurlijk al het loof, en af en toe ook een wortel die ál te krom was om te schrappen. Harry had zijn deel al gedaan, de aardappelen waren geschild en met de worteltjes was hij ook klaar.

Piet zei: „Geef mij dat mes nou eens, daar gaat het veel gauwer mee!” 't Was een knipmes van Hannes, de knecht; de jongens hadden het eerst nog geslepen op de slijpsteen achter in de hof bij het schuurtje. Wat was dat mes scherp, het vlóóg er doorheen. Zo, nu kon Pietje ook opschieten. — Harry had intussen een strootje gezocht en was nu de bok aan het plagen. Hij prikte het dier in de neus, en dan sloeg het met de kop, of ging op de achterpoten staan snuiven.

„A jò, láát dat beest toch!” riep Piet; „zit hem toch niet zo te treiteren!”

Harry lachte en kietelde het bokje opnieuw, zodat het dier weer een rare sprong maakte. Piet werd boos. „Láát je 't nou! Een bok heeft ook gevoel! Je mág hem niet treiteren, hoor je!”

Harry lachte opnieuw — hij plaagde zo graag. „Het is mijn bok!” gaf hij ten antwoord, „ik zal zelf weten wat ik hem doe!”

„Gemenerd!” riep Piet, en hief dreigend zijn hand met het scherpe knipmes in de hoogte; maar toen Harry nogmaals de bok met een strootje prikte, schreeuwde zijn broertje wild: „Ik zég het, hoor!” en — sloeg toe, met het mes in zijn hand. Het kwam flink aan want het mesje, scherp als het was, drong in Harry's bovenarm en had blijkbaar een ader geraakt, want het bloed spóót naar buiten. Luid schreeuwend renden de jongens het schuurtje uit en naar huis, Harry met pijn, en angstig omdat het zo bloedde; Pietje hevig verschrikt omdat hĳ dat gedaan had.

Het meisje kwam uit de keuken gelopen en vader uit het kantoor. Toen hij zag wat er aan de hand was, rukte vader Harry's blouse los en riep tot het meisje: „Gauw! De verbanddoos uit de kast in 't kantoor!”

Vader kneep met kracht Harry's arm, boven de wond, en hield de arm omhoog, zodat het bloeden een beetje bedaarde. Er werd een plak watten in lauw water gedrenkt en op de wond gelegd, die vader eerst met jodium gezuiverd had. Toen bond vader zo goed als het ging de arm af, zodat het niet langer bloeden kon. Harry moest met de arm boven 't hoofd op bed gaan liggen, Hannes moest vlug om de dokter, en toen alles zo ver geregeld was, kreeg pa tijd om met Piet af te rekenen.

„Jij ondeugende jongen! Om je broer zo te steken met een mes! Jij altijd met je doldriftige buien; hoe vaak heb ik je al niet gezegd dat daar nog eens ongelukken van komen! Nu zie je waar dat toe kan leiden. Maar je zult een flinke straf hebben, mannetje, kom jij maar eens mee!”

Vader nam Piet in de kraag en duwde hem voor zich uit naar de fabriek. De jongen liep angstig te huilen. Wat zou er met hem gebeuren? Wát voor straf . . . waarom ging vader met hem naar de fabriek . . . nee, ze liepen er langs . . . Wat moest dat nu . . . waar werd hij heen gebracht?"

Achter de fabriek was een oude loods, waar steenkool en kisten lagen opgestapeld. Vader opende de deur en duwde Piet naar binnen. „Zo — zit jij daar maar 's een poos, en denk na over wat je gedaan hebt. Onvoorzichtige jongen! Je broer had wel dood kunnen bloeden.”

Mopperend sloot vader de deur van buiten af, en Piet bleef alleen in de donkere loods achter. Het was vreselijk! Hij werd opgesloten in deze donkere schuur . . . Zo iets was hem nog nooit overkomen. Piet liep op de deur toe, trapte en bonkte er tegen — hij wou er uit! „Váder!” schreeuwde hij nog — maar het hielp niets. Vaders voetstappen hadden zich al verwijderd, Piet hoorde ze niet meer. Hij hoorde helemaal niets . . . Alleen 't eentonig dreunen van de fabrieksmachines drong gedempt tot hier door. Nee, er was niemand die je kon roepen. Hè, wat was dat nou akelig. — Piet ging bedrukt op een kistje zitten. Het was hier echt naar, je kon zo weinig zien; één raampje was er maar, hoog in de muur, de steenkool lag er onder. Je wist niet wat je hier moest doen, in dit vervelende hol. Hij zat in de gevangenis!

Nadenken, had vader gezegd, over wat je gedaan hebt . . . Piet zag weer hoe het bloed uit Harry's arm spoot, door de mouw heen. Hij zag z'n broertje bleek worden en wegreppen — hij zelf er achter aan. Hu — wat een bloed . . . Niet meer aan denken. Hij wás erg ondeugend geweest. Om zo'n plagerijtje, meteen maar met een mes te steken . . . Hoe zou 't met Harry gaan? Die lag nou op bed . . . En hij zat hier, in 't bijna-donker. O, o, wat naar toch. Zou hij wel eten krijgen? Straks was het half een, dan gingen ze aan tafel. Maar ze zouden hem toch voor 't eten wel weer vrij laten? Was moeder er maar, die zou wel zorgen dat hij eten kreeg. Maar moeder was

Vader nam Piet in de kraag . . .

naar Zwolle . . . Piet zuchtte diep. Zou hij de deur niet open kunnen krijgen? Met een kromme spijker . . . er zat er een in zijn zak. Hij voelde aan de deur . . . nee, er zat helemaal geen sleutelgat aan deze kant; dat ging dus niet.

Zijn ogen waren intussen wat aan de duisternis gewend; hij kon nu zien wat er in de loods was: zakken, kistjes, oude manden, steenkool. Hij sleepte kisten aan en stelde die een eindje van elkaar ondersteboven op; nu kon hij van de een op de ander springen. Nog iets verder van elkaar — weer er over heen; en nog een eindje verder . . . Zo speelde Piet een poosje, tot hij moe werd. Toen plaatste hij de kisten tegen elkaar aan: nu was 't een bank. Een *brits*! Die hadden de soldaten immers ook. Hij was soldaat, hij moest in de kazerne slapen. Piet legde zich languit op de kisten en sliep van moeheid en verdriet heel gauw in.

Toen hij met een bons op de grond viel en verschrikt ontwaakte, was 't zo goed als donker in de loods. Waar was hij . . . ? O hij zat nog opgesloten in de schuur! Wat was 't al donker! De schrik sloeg Piet om 't hart. Was het dan al zó laat? En hadden ze hem nóg niet opgehaald? Wou pa hem hier dan laten blijven, heel de nacht? Het angstzweet brak hem uit, bij die gedachte. Heel alleen in die nare schuur, als 't nacht werd . . .

Wat moest hij toch beginnen? Kon hij maar bij het raampje komen; o, dan zou hij 't stukslaan en hard schreeuwen. Roepen om hulp! Misschien kón hij er bij; als je op die berg van steenkool klom, die hoog tegen de muur lag opgetast.

De jongen ging 't meteen proberen. Op handen en voeten werkte hij zich omhoog. Soms ging hij met kolen en al aan het glijden, maar even later kon hij toch weer hogerop klauteren. Eindelijk, eindelijk was hij boven. Daar had je het raampje; nee — je kon er niet door zien, het was van matglas. Dan moest het stuk —.

In zijn onrust en angst durfde hij alles wel. Hij nam een grote bonk steenkool en sloeg er mee tegen het raam.

Nóg eens . . . goed zo — daar was het venstertje kapot. Nog een paar stukken glas weg slaan . . . zie zo, nu kon hij er door met zijn hoofd.

Piet stak zijn rond, blauwogig bolletje naar buiten, dat zwart zag van het smerige steenkoolstof, en schreeuwde, boos en huilend: „Help! Hèllep! Ik heb 't hier zo benáúwd!”

Er kwamen voetstappen door 't laantje langs de spoorlijn, achter de fabriek. Het waren lichte voetstappen — moeder kwam thuis! Ze kwam gelopen van 't stationnetje, en nam de kortste weg, de spoorlijn langs, het laantje door en zo naar de fabriek.

Wat hoorde ze daar toch? Wat was dat voor geschreeuw? Het leek een kinderstem. Wat — was dat niet de stem van Pietje? „Ik heb 't hier zo benáúwd!” . . . Waar was dat kind?

Moeder kwam om de hoek van de oude schuur. Opeens — daar zag ze 't jongenskopje uit het raampje steken.

„Maar Pietje, ben jij dat? Kind, wat zie je er uit! Hoe kom jij daar?”

Piet, méér dan blij dat hij z'n moeder zag, vertelde onder tranen wat er was gebeurd. „Maar 'k zit hier nou al zó lang! Wilt u vader vragen of ik er uit mag?”

Nu, dat kwam gauw in orde. Het bleek dat vader heel de middag heren voor de zaak op het kantoor gehad had, en daardoor Piet vergeten was.

Toen ze hem kwamen halen, en de jongen uit de schuur naar buiten sprong, moest iedereen lachen om zijn uiterlijk. Hij had zich op de steenkolen zo vuil gemaakt!

„Nu ben je een echte Zwarte Piet!” vond Fransje. Maar vader, die de witte sporen van de tranen op die vuile toet wel zag, zei: „Nu heb je dan een zware straf gehad, Piet. Zul je nu niet zo driftig zijn in het vervolg?”

De jongen beloofde het gedwee. Hij vroeg gauw hoe 't met Harry was. Nu, die had ook de hele middag geslapen, en was net weer opgestaan, dat mocht wel van de dokter.

Eerst kreeg Pietje een flinke wasbeurt, en toen hij daarna aan tafel kwam, wisselde hij een snelle blik met Harry. De broertjes waren niet boos meer op elkaar. Piet nam zich voor, morgen een dubbeltje uit zijn spaarpot te halen, en een reep chocola voor zijn oudste broer te kopen.

Aan tafel was Pietje wat stiller dan anders, maar hij liet het zich goed smaken. Die soep was heerlijk, vond hij. Ja, honger is de beste saus! Daarna aten ze de worteltjes, die dit keer met levensgevaar geschraapt waren, zoals vader zei.

Bij 't horen van dat woord trok Harry een gezicht, maar niet omdat hij pijn had in zijn arm. Hij wist een raadsel! Toen ze aan het „toetje” (rijst met pruimen) toe waren, gaf hij het op:

„Waarmee worden de leeuwen in de dierentuin gewassen?”

Fransje dacht: „Met zeep”, en moeder meende: „met jachtwater”.

Vader dacht dat het wel zou gebeuren „met een borstel”. Maar iedereen had het mis. Harry keek guitig. Op het laatst zei hij: „Als de leeuwen gewassen worden, wast men ze . . . met levensgevaar!”

9 Soms kun je je lachen niet houden

„Waar is Ria, jongens?” vraagt moeder de volgende dag, als Joost en Elly uit school komen.

„Schoolblijven!” roept Joost. „Ze mocht nog lang niet weg, zeiden de andere meisjes.”

Elly kijkt bezorgd naar moeders gezicht, of die ook boos is.

„Mooi is dat! En ze moest juist even voor me naar de winkel. Nu, dan moeten jullie het samen maar doen.

Hier is het briefje; de bonnen zitten er aan geclipst, en geld is in deze portemonnaie. Wees voorzichtig, Joost. Vraag ook eens, of er nog pepersurrogaat is. Twee zakjes dan maar."

Als ze van de winkel terugkomen is vader al thuis, en Ria komt juist aanhollen.

"Zo jongedame," zegt vader tamelijk streng, „wat had jij uitgehaald?"

"Och niks, pap, heus niet. Trix maakte mij aan 't lachen, juist toen meneer Kluyt in de klas was. Ze tekende hem op haar vloei, heel krom met de hand op z'n achterwerk, en ze zette er een versje bij. Ik zag meneer Bakker al lelijk naar ons kijken, want als de baas in de klas is moeten wij heel zoet zijn. Maar ik kón heus niet uitscheiden, want 't was zo'n gek plaatje. En ze had er onder geschreven:

*Die arme meneer Kluytje
die viel zo erg op zijn stuitje.
Hij loopt krom van de pijn
en is één stuk chagrijn . . .*

Nou, en toen proestte ik ineens hardop, en meneer Bakker schreef mij op het bord, met een veelzeggende blik."

"En wat zei meneer Kluyt?"

"O, die hield even op met zijn speech, en keek naar mij met opgetrokken wenkbrauwen. Trix kneep mij onder de bank. O, ik ben bijna gestikt!"

"Heb je strafwerk moeten maken?"

"Ja, een Franse thema. Echt gemeen. Ik kon 't toch niet helpen!"

"Tut, tut! Dat kon je wél!" valt vader uit. „Dan had je maar niet naar die tekening moeten kijken. Ik sta er op dat je je netjes gedraagt, zowel bij meneer Bakker als bij meneer Kluyt. Denk er aan hoor!"

"Meisjes zijn altijd zulke giechelmadams!" zegt Joost eigenwijs.

"Wel, doe jij ook een duit in 't zakje? Pook de kachel maar liever eens op," zegt moeder. „En Ria, haal jij de

gort eens uit de keuken; die moet nog een poosje op de kachel pruttelen."

Kleine Elly begint te zingen:

*Prut, prut-prut, prut-prut, luister goed
Naar het verhaaltje, dat de brijpot doet!*

„Een verhaaltje, moeder, toe!" roept Joost.

Ze scharen zich om de kachel, Joost als altijd op het haardkleedje. Hij staart in de rode gloed achter het mica-deurtje en zegt: „Ik denk altijd dat de verhalen uit de kachel komen. 't Is net of ik in het vuur alles zie gebeuren wat moeder vertelt."

„Zo, dan helpt Zwart-Jan dus ook mee aan de oude vertelsels! Nu, luister dan maar. Ik zal je nu vertellen hoe wij vroeger ook eens bijna gestikt zijn van de lach, juist toen we niet lachen mochten. Want dan is het altijd 't ergst; dan moet je lachen al wil je ook niet."

„Ja, hè mam?" roept Ria, „en dan krijg je 't zo benauwd!"

„'t Was op een feestelijke bijeenkomst. Er was een jubileum of zo, ik weet werkelijk niet goed meer wát het was. De nieuwe fabriek werd geopend, geloof ik, en er waren heel veel mensen, de burgemeester was er ook en nog andere hoge Pieten. Vader werd toegesproken, en moest dan weer in een toespraak antwoorden, enfin, het was heel gewichtig en deftig.

Wij kinderen mochten er bij zijn, op voorwaarde dat we ons muisstil hielden en ons onberispelijk gedroegen. We waren van te voren dikwijls gewaarschuwd en wisten goed, dat er niet mee viel te spotten. We moesten netjes eten en voorzichtig drinken — zorgen dat je je niet verslikte, en dat je niet morste. Als iemand weg ging en een hand kwam geven, moesten we vlug opstaan, en niet vergeten, die persoon onder het hand-geven aan te kijken.

— Zo zaten wij dus op de canapé, netjes op een rijtje.

Eerst vonden we 't wel leuk, maar later werd het bar vervelend, want wat duurde het lang! Telkens als er tegen een glas getikt werd, ging er iemand opstaan en begon een toespraak te houden. Wij mochten dan niets zeggen en moesten doodstil blijven zitten luisteren, maar wat die heren zeiden, daar snaptten we geen woord van, zodat we ons erg verveelden.

Gelukkig werden er eindelijk weer eens gebakjes rondgediend. We wenkten de gediensdige die met een blad vol binnenkwam, dat ze eerst naar óns hoekje moest komen, maar dat deed ze natuurlijk niet. Eerst kreeg de burgemeester er een, en zijn vrouw en de andere gasten. Zelfs met het tweede blad vol waren wij nog niet aan de beurt, maar eindelijk kwam de gebakschaal toch ook onze kant uit, en mochten we er een uitkiezen en op onze schoteltjes leggen.

Harry nam een schuimtaartje, zo'n paddestoel, waar slagroom in zit, weet je wel? — Och nee, arme kinderen!" valt moeder zichzelf in de rede — „dat weten jullie natuurlijk niet. Er zijn al zo veel jaren geen gebakjes gemaakt . . . Nu, je moet je dan maar voorstellen: een taartje van zoet schuim, een halve bol van boven, waarin van onderen mokka of slagroom zit, ook zoet en heel zacht. Dat geval staat op een kleine bol van schuim: de steel van de paddestoel.

Naast Harry zat Fransje, die zocht een tompoes uit. Wat Piet nam, weet ik niet meer, maar wij zaten tenslotte allen met een schoteltje waarop een heerlijk taartje in de ene hand, en een vorkje in de andere hand.

We zouden juist beginnen — toen tikte de burgemeester tegen zijn glas, stond op en begon te speechen. Overal stilte en diepe aandacht. Om geen leven te maken met onze vorkjes, lieten we de gebakjes nog maar even rusten.

Maar Harry nam zijn taartje van elkaar. De hoed van de paddestoel legde hij ondersteboven op zijn schoteltje. Hij rook er eens aan, trok een vies gezicht, stootte Fransje aan, en wees met zijn ogen naar het gebakje. Fransje

trok vragend haar wenkbrauwen op. Harry keek nog erger vies, en fluisterde achter zijn hand: „Zuur!”

Fransje schudde ongelovig haar hoofd. Maar Harry trok grote ogen en knikte nadrukkelijk. Meteen zagen ze moeders blik op zich gevestigd. Ze trokken gauw hun gezicht in de plooi.

De burgemeester sprak nog steeds. We konden er niet veel van begrijpen, maar hoorden wel dat hij vader erg prees; dat vonden we fijn. Soms zei hij iets grappigs, en moesten de mensen even lachen.

Wij begonnen intussen erg naar onze gebakjes te verlangen. Piet prikte al stilletjes met zijn vorkje in de zachte bovenlaag, en likte het gauw even af. Harry bracht z'n neus weer naar het schoteltje, en deinsde even later met geveinsde afschuw weer terug. Fransje schudde weer van: ben je mal! Toen hield Harry het gebakje voor haar gezicht — dat ze óók eens ruiken zou. Och arme! Ze liet zich verleiden en rook er aan . . . Meteen drukte hij het hele taartje tegen haar neus, en 't gekste was: het bleef op haar gezicht zitten! De mokka puilde aan alle kanten naar buiten, en daar middenin deschuimhoed van de paddestoel, die stevig tegen haar neus gedrukt zat! Dat was meer dan wij konden verdragen, en een proestend gegiechel klonk opeens vanaf de canapé door de hele kamer. En dat, terwijl de burgemeester aan het woord was!!

Moeder keek met een hoogrode kleur verschrikt en verwijtend onze kant uit, en vader, boos en streng, wees met zijn hand: de deur uit! Wij dropen af, proestend nog, en buiten de deur konden we zo hard lachen als we wilden. We liepen gauw naar de keuken, Fransje half huilend omdat ze er zo gek bij liep, en de oorzaak was geweest van al die opschudding. Die bengel van een Harry ook!

Met dat al waren we blij, dat we niet meer „op salet” hoefden te zitten, zoals ze dat noemen. Het beviel ons in de keuken veel beter. Eerst moest Fransje haar gezicht schoon maken. Harry vond het jammer dat hij z'n ge-

bakje niet meer op kon eten, maar hij had telkens weer zo'n dolle pret om het potsierlijke gezicht, dat 't wel een taartje waard was.

Piet was van al het lachen ook door 't dolle heen.

„Omstaan, wie haar gezicht mag aflikken!” riep hij.

Het dienstmeisje bracht ons een beetje tot bedaren, door te verklaren dat vader vast heel boos zou zijn, en ons nog wel de les zou lezen. Dat gebeurde echter gelukkig niet.

Wij moesten in de keuken eten, en een beetje vroeger naar bed dan anders, dat was alles. Maar ik vergeet nooit, hoe ik die paar minuten in benauwdheid heb gezeten, toen ik niet lachen mócht, en toch zo lachen móest!”

„Ja — zie je!” roept Ria, „moeder weet ook wat dat is. Soms is het helemaal niet zo belachelijk, maar als je stil móet zijn, o, o! dan kun je 't niet houden van de lach!”

„Niets dan zenuwen!” meent vader.

Joost zegt: „Wij hebben geen zenuwen, hè vader?” en hij voelt zich een mán.

Elly vleit moeder om nóg een verhaaltje; dit was zo kort . . .

Maar moeder kijkt eens op de klok. „Nee hoor, 't is tijd om aan de maaltijd te gaan denken.” — Nu er geen gas is, moet alles op 't kachelkje gekookt worden, en dat duurt lang. — „Een ander keertje weer, mijn schat; moeder gaat nu voor 't eten zorgen.”

10 't Verhaal van de toverlantaarn

Het is zaterdagmiddag. Ria en Joost zijn met een trek-karretje de polder in, om een grote zak schillen en groente-afval naar een boer te brengen. Ze krijgen daar dan een fles melk voor, en soms wel twee.

Vandaag zijn ze bijzonder gelukkig geweest; ze komen thuis met rode wangen en schitterende ogen.

„Kijk eens moeder, twee flessen melk!” roept Ria als ze de keuken in komt.

„En een stuk kaas, mam! Is dat niet fijn?” roept Joost.

„Aardig van de boer hè? Hij zei: Hier is wat voor de zondagse boterham!”

„O wat heerlijk, kinderen! Daar ben ik blij mee. Wat zullen we morgen smullen! Een boterham met kaas, échte kaas, stel je voor!”

Moeder borg de buit in haar keukenkast, en zei: „Ik ben hier gauw klaar, hoor. Gaan jullie maar vast naar binnen.”

Vader was in de kamer en moest ook horen wat ze meegebracht hadden. Hij vond het mooi, en stelde voor om een spelletje te kwartetten. Daarna deden ze nog een ander spel — tot Joost vond dat moeder wel héél lang weg bleef. Hij ging haar halen.

In de keuken komend, zag hij een lange, magere man staan, met een tas bij zich. Hij had een gezicht dat ingevallen en donker was van honger en gebrek; leunend op de tafelrand stond hij daar, alsof hij anders niet recht-op kon blijven.

Joost keek met grote ogen. Wat moest die hier in hun keuken? — Maar daar kwam moeder de kelder uit, met een zak bruine bonen en een zak erwten. Ze deed die in de tas van de arme man, en rolde ook nog een paar koude pannenkoeken in een schoon papiertje om die eveneens in de tas te stoppen. De man zei niet veel, maar zijn gezicht beefde, alsof hij zou gaan huilen. Daarop nam hij moeders hand en schudde die herhaaldelijk op en neer. Toen ging hij met onzekere stappen de deur uit, en de tuinpoort door.

„Wie was dat, mam?” vroeg Joost stil.

„Ik weet 't niet, jongen. Een man die . . . *honger* had. Zo zijn er nu zo veel . . .” antwoordde moeder met tranen in haar ogen.

In de kamer gekomen zei moeder: „Man, onze peulvruchten minderen snel, en gort is er ook niet veel meer. Ik was juist in de kelder, maar we halen er het nieuwe

jaar niet mee. Het ergste is echter de slaolie, dat heb ik je al gezegd. Binnenkort kan ik geen pannekoek of drie-in-de-pan meer bakken. Je zult werkelijk eens gauw weer naar Veenendaal moeten op de fiets!"

„Ja" — zuchtte vader, „ik hoop . . . dat ik 't doen kan!"
„Wat dan? Is er iets? Ben je niet goed?" en moeder keek hem bezorgd aan.

„Och welnee" — zei vader, „. . . maar je voelt je niet meer zo sterk, hè."

Nu zuchtte moeder, en de zorgelijke trek bleef op haar gezicht.

Na het kopje surrogaatthee met een pulpkoekje ¹⁾ zei vader: „Kom vrouwtje, je moest ons nog maar 's wat vertellen van vroeger; dat beurt altijd op!"

En moeder begon:

„Ik weet eigenlijk niet veel meer, tenminste geen gebeurtenissen die de moeite waard zijn. Er zal mij later wel weer iets te binnen schieten. Maar nu herinner ik me op eens heel duidelijk die avond van het onweer, die toch zo gezellig werd.

Jannemeu was die dag bij ons om te naaien. Ze kwam dan vroeg, om half negen, en bleef tot vijf uur of half zes. Meestal kwam Jaapje haar halen; onze jongens namen hem dan uit school mee naar ons huis. We speelden dan een poosje met hem, 's zomers op de schommel of de wip, 's winters in de lange gangen van ons huis of op de zolder. Als Jaap in de kamer moest komen om moeder een hand te geven, werd hij altijd erg verlegen, en durfde bijna niet te spreken.

Nu was het op een donderdag, kort na het schoolfeest. Jaapje had zijn toverlantaarn meegebracht want die wilden we zo graag bekijken. Maar de plaatjes vertonen ging natuurlijk niet; het was nog licht, dus de lantaarn kon geen dienst doen. Maar Jaap liet ons de beschilderde glaasjes zien en die vonden we zo ook al mooi. Er waren

---

¹⁾ Men bakte, bij gebrek aan meel, koekjes van gemalen suikerbiet, zgn. pulp.

plaatjes bij van kastelen op rotsen, waar roofridders in woonden; en prachtige zeilschepen op zee. Maar ook dieren: vossen, een wolf, een giraffe, apen en zebra's. Hè, als je dat eens in een lichtplek op de witte muur zag staan, wanneer de lantaarn brandde . . . dát zou mooi zijn!

Met een zucht keken we uit het raam. 't Was immers nog véél te licht om er aan te kunnen beginnen! Maar — wat was dat daarbuiten? Alles zag er zo vreemd uit; een vals geel licht bescheen de bomen van 't plantsoen, en daarachter was een loodgrijze, dreigende lucht zichtbaar. 't Was drukkend warm geweest die dag; zou er soms onweer komen?

We gingen in de serre staan bij de open buitendeuren. Wat was het vreemd stil buiten. Geen vogel zong er meer, geen bijtje zoemde; de bomen hielden hun blaadjes roerloos stil, alsof ze stonden te wachten wat er gebeuren ging. De donkere lucht kwam dicht en dicht bij; er waren gele randen langs de wolken.

Opeens klonk schel de fluit van de fabriek. — Nu al? Was 't al zó laat? Maar even later kwamen de werklui haastig voorbij, blij dat ze een half uur eerder naar huis mochten om het dreigende onweer. Velen van hen woonden een eind weg, en vader wilde zijn mensen graag de kans geven om vóór de bui thuis te zijn.

Wat werd het donker! En hoor, nu begon de wind te waaien. 't Ritselde zo door de bladeren, en even later ruiste het al hard. Zou 't een erg onweer worden? Daar hoorden we het in de verte rommelen. Moeder kwam in de serre om de deur te sluiten en ons in de kamer te roepen.

Jannemeu zat bij het raam met de handen in haar schoot; ze kon niet meer zien om te naaien. Jaapje ging dicht bij haar staan, hij was wat bang voor onweer. Opnieuw rommelde het — veel dichterbij nu. Wij gingen stil bij tafel zitten; moeder zag ons met onweer niet graag bij de ramen staan.

Vader kwam met grote stappen van de fabriek naar huis

gelopen; hij moest z'n hoed vasthouden voor de wind. Even kwam hij in de kamer.

„Het wordt zwaar weer, vrouw. Is alles dicht?”

Daarna ging vader naar zijn kantoor. Toch fijn dat hij in huis was, vonden we.

„Als het nu maar regenen gaat!” zei moeder.

„Dan trekt de bui af, hè moe?”

Maar het regende niet, en toch werd het met de minuut donkerder. We konden elkaars bleke gezichten onderscheiden, maar meer haast niet.

Toen lichtte het opeens fel. Een paar tellen — dan volgde er een krakende donderslag. Kleine Annie begon te huilen; moeder nam haar op schoot. Jannemeu ging met Japie in een donker hoekje zitten; het kind beefde over al zijn leden. Wij vonden het ook lang niet prettig, maar we hielden ons groot. Fransje stopte haar vingers in de oren en deed de ogen dicht. Harry zei kleintjes: „De donder doet niks, maar ik vind 'm toch nog naar-der dan het lichten, en dat kan wél wat doen!”

Nu volgde een nieuwe bliksemstraal, en vlak daarop een slag. Vader kwam bij ons zitten, dat was fijn. We wisten dat hij niet bang voor onweer was, en dat gaf ons rust.

Toen er vlak daarop een slag kwam waar het hele huis van dreunde, zodat iedereen een angstig o! of ach! deed horen, zei vader kalm: „Het onweer kan ons niets doen, als God het niet wil; we zijn in Zijn hand.”

Dat klonk zo geruststellend dat we er stil van werden.

Moeder was ook bang voor onweer; ze zat in een hoek, met de kleintjes bij zich. We zagen, als het lichtte, dat ze haar handen gevouwen hield en haar ogen dicht.

Jannemeu begon zachtjes met eentonige cadans de onweerspsalm op te zeggen:

*'s Heren stem, op 't hoogst geducht,
Rolt en klatert door de lucht . . .*

Er kwam iets achteraan dat we best begrepen:

*'t Mensdom beeft, en 't staat verwonderd
Als de God der Ere dondert.*

Tussen de donderslagen in was het stil, — onheilspellend stil buiten. O, als het maar regenen wilde! Maar 't bleef droog, en onophoudelijk rommelde en dreunde het; 't lichten was niet meer van de lucht.

„Is de bui hier boven, vader?“ fluisterden wij angstig.

„Nu, tenminste heel dicht bij. Maar jullie moeten niet zo bang zijn, God zal ons wel bewaren.“

Daar lichtte het opeens heel fel, en meteen knetterde er zo'n harde slag dat wij gilden van schrik. Jannemeu greep naar haar hoofd en riep: „Wat noe toch! Wat noe toch!“

Vader liep naar het raam: hij was ook geschrokken, want hij meende dat het insloeg.

„De boom!“ zei hij; „kijk daar, die eik bij de brug.“

Ja hoor, de bliksem had de stam getroffen; die was overlans gespleten. Dát was dichtbij geweest!

Na deze vreselijke slag kwamen er niet meer zulke harde. En — gelukkig — het begon te regenen. Eerst enkele dikke druppelen die op de bladeren tikten; daarna werd het een flinke bui, en eindelijk stroomde het van de regen. Dat was een verademing! Nu zou het onweer wel aftrekken. Als 't regende was het gevaar voor inslaan ook veel minder.

Er kwam weer wat leven in de van schrik verstarde mensen en kinderen. We gingen eens door 't raam kijken, maar toen er opeens toch weer zo'n snelle slang door de lucht vloog, kwamen we maar gauw weer bij vader aan de tafel. Het rommelde nog telkens van de donder, maar niet meer zo dicht bij.

't Was echter nog wel donker in de kamer. Harry zei zachtjes tegen Piet: „Nou, was 't net goed om de toverlantaarn te branden!“ Maar moeder had het toch verstaan en zei: „Jongens toch! Wie denkt er nu aan een toverlantaarn!“

Jaap stond nog steeds bij Jannemeu. Ze hield de arm om zijn gebocheld rugje, en hij had zijn gezicht in de plooiën van haar wijde boerenrok gedrukt. Ze zei met een bezorgd gezicht: „En dat wiej noe neet noar huus kunt!“

Maar moeder zei: „O, dat is niets, Jannemeu! Jullie blijven straks gezellig bij ons eten, en later op de avond kan 't wel weer opklaren. Je hebt 't huis toch op slot? Nou, dan is er toch niets, wat op je wacht?”

Jannemeu vond het „veuls te slim”, maar moeder en vader zeiden dat het toch zeker vanzelf sprak; en daar het onweer wat bedaarde, kreeg het dienstmeisje een wenk om maar vast de tafel te dekken.

Hè, wat vonden we het gezellig dat die lieve oude Jannemeu bleef eten, en dat Jaap er ook bij zou zijn. Hij mocht tussen Harry en Piet in zitten. De spanning was gebroken, we waren allemaal blij dat het zo afgelopen was, en hoewel het buiten nog steeds onweerde, was het toch niet om bang voor te zijn.

Aan tafel zei vader: „Meester de Vrij zal wel niet komen vanavond, met dit weer.”

„O ja, die zou met je komen schaken hè?” zei moeder. Wij keken elkaar aan. Meneer de Vrij, onze meester, nóg zo'n aardige man. Wat jammer dat hij nu niet kwam!

Na 't eten ging vader naar het kantoor, hij moest nog werken. Voor óns werd het ganzenbord op tafel gezet, en moeder haalde pepernoten voor de dag. — Jannemeu ging eens in de gang bij de buitendeur kijken, maar kwam met een bezorgd gezicht terug: het deugde nog niet, buiten. Er schenen twee buien te zitten, en 't regende nog flink. De oude vrouw zuchtte; ze wilde wel naar huis, maar . . . drie kwartier door de regen lopen met haar kleine Jaapje — en dan, het lichtte nog voortdurend, al was de donder niet hevig meer. Wat moest ze doen?

„Natuurlijk hîer blijven!” zei moeder vrolijk. „Ik weet het goed gemaakt, Jannemeu: u blijft met Japie bij ons slapen! Geertje, ga jij eens gauw de bedstee op zolder in orde brengen. Nee, nee . . .!” Moeder pakte de hand van Jannemeu die er wat tegen in wilde brengen, „dat is toch helemaal geen moeite! 't Is juist gezellig voor ons, dat u eens een avondje blijft, hè kinderen?”

„Ja, ja!” riepen wij allemaal, en we sprongen om Jannemeu en Japie heen. De oude vrouw lachte, en zei dat ze

er „helemaal verlegen” mee was, maar ze gaf zich toch gewonnen.

Plotseling kregen onze jongens Japies toverlantaarn in de gedachten.

„O moeder! Als Jaap hier blijft, dan kunnen we vanavond fijn de toverlantaarn vertonen. O éinig! Hè ja, mag het? Toe nou, ja hè?”

Moeder lachte om hun opwinding.

„Ik vind het best, maar jullie moeten het even aan vader vragen, want die weet hoe 't moet, en hij zal er jullie dan wel bij helpen, als hij straks tijd heeft.”

Wij naar 't kantoor! En vader beloofde dat hij zou komen helpen—over 'n uurtje, als het donker genoeg zou zijn.

„Vraag moeder maar om een oud laken, en zie dat dan mooi recht tegen de muur te bevestigen in de kamer, jongens. Hier, een doosje punaises. Haal het kleine trapje er maar bij.”

Nu, dat was aan geen dovemansoren gezegd! Vol enthousiasme gingen wij aan de voorbereidingen werken; dat uurtje kwam wel om!

Toen het schone laken tegen de wand hing, werden de stoelen in rijen er voor geplaatst. Een hoog tafeltje zou dienen om de lantaarn op te zetten. In het doosje werden de plaatjes op nummer klaar gelegd. Japie was even blij en opgewonden als de anderen, want — hij had zijn eigen toverlantaarn nog niet één keer zien branden! Jannemeu wist niet hoe het moest, en was altijd bang dat er brand van kwam. De jongen had zich maar tevreden moeten stellen met het bekijken van de plaatjes! Alles was al klaar, maar vader kwam nog niet. Toen bedachten Harry en Piet wéér iets leuks: ze gingen kaarten knippen van wit karton, en zetten daar met grote drukletters op:

**HEDENAVOND GROTE VOORSTELLING
VAN DE TOVERLANTAARN
PRACHTIG! BOEIEND!
GAAT DAT ZIEN...! Entrée 2 cent**

Toen de biljetten klaar waren, werd er op elke deur in de gang een vastgestoken met een punaise. Wij meisjes hadden dolle pret en vonden 't net écht!

Maar de jongens wisten nóg wat. Ze knipten ook toegangsbewijzen, kleine blauwe kaartjes, waar opstond:

GOED VOOR EEN VOORSTELLING

2 cent

Piet en Harry kibbelden er over, wie ermee aan de deur zou mogen staan om de kaartjes te verkopen, maar moeder besliste dat het Japie zou zijn. De lantaarn was toch van hém? — O ja, dat vonden wij allemaal heel best. Jaap zou kaartjes verkopen en de centen innen. En hij mocht ze houden ook! De jongen kreeg een kleur van plezier. Zó iets had hij niet kunnen denken. Wat een gezellige avond was dit; hij kon z'n pret niet op. Anders zat hij altijd maar alleen bij Jannemeu.

Opeens werd er gebeld. Wie zou daar zijn, bij dit weer? Wij renden naar de voordeur. Gunst! daar had je toch meneer de Vrij! Wat was hij nat . . . We lieten de meester gauw binnen en hielpen hem z'n keep en overschoenen uittrekken en naar de keuken brengen. Daar was 't fornuis aan.

Toen meester zijn broek wat afgeborsteld en zijn haar opgekamd had, wilde hij naar binnen gaan. Daar zag hij het „aanplakbiljet”.

„Wel heden!” riep hij lachend. „Wat is hier te doen? Een voorstelling? Mag ik daar ook bij zijn? O hé, als ik nu maar twee centen rijk ben . . .” en hij keek zo bedrukt alsof hij 't meende.

Fransje liep er in. „U mag wel voor niets!” zei ze vriendelijk. Maar wij duwden meneer lachend de kamer binnen.

„Mijn man komt zó,” zei moeder na de begroeting, „maar, ziet u!” en ze wees op de stoelen in rijen, en 't laken aan de wand, „hij zal eerst de kinderen even helpen met de lantaarn.”

„O natuurlijk, natuurlijk, ik zal heel blij zijn als ik de voorstelling mag bijwonen,” verzekerde meneer de Vrij. Daar hoorden we opeens het getuf van een motorfiets die de brug over kwam, naar ons huis toe. Moeder keek verwonderd uit het raam. Kwam er nog meer bezoek? „Kijk, daar heb je de dokter. Wat komt die doen?” Wij weer naar de gang. De dokter was al binnen, en trok zijn natte kleren, jas en motorbroek uit. Moeder kwam er ook bij.

„Och mevrouwtje,” zei de dokter met zijn diepe stem, „ik moest hier in de buurt zijn bij een patiënt; m'n vrouw is uit en het meisje heeft haar vrije avond. Mag ik u een poosje komen plagen?”

„O, dat is best, dokter. Heel gezellig, hoor! Komt u binnen.”

„Waar is je man? In zijn hol? Dan ga ik eerst even daar heen. — Hé, wat is dat? Voorstelling hedenavond . . . eh . . . stoor ik soms?”

„Nee helemaal niet, dokter. De kinderen vertonen de toverlantaarn, ter ere van het slechte weer.”

„Nu, dat is alleraardigst. Ik val dus met m'n neus in de boter. Kom zó hoor!” En hij stapte vaders kantoor binnen.

Wat vonden wij 't gezellig! Zo veel publiek! En de dokter er bij . . . Die zou vast wel meer dan twee cent betalen, die was zo rijk! We stonden van pret en spanning in de gang te dansen.

Harry bedacht dat hij nog naamkaartjes op de stoelen kon leggen, om de plaatsen aan te wijzen, net als toen bij het diner gebeurd was, waar de burgemeester gesproken had.

Er werden dus zes naamkaartjes gemaakt voor de kinderen, want Japie was er ook bij, en kleine Annie mocht nog even opblijven om de plaatjes te zien, had moeder gezegd. En dan zes kaartjes voor de grote mensen. „Hoe moeten ze zitten, moeder?”

De kinderen mochten op de voorste rij. Fransje legde de kaartjes neer; dat van Jaap tussen de jongens in. Op de

achterste rij van zes stoelen kwamen vader en moeder in 't midden; naast vader de dokter, en daarnaast de meester. Naast moeder Jannemeu, en daarnaast onze Geertje. Wat kwam het mooi uit!

Gelukkig, daar kwam vader uit 't kantoor — eindelijk! Nu moest iedereen de kamer uit, want de „zaal” moest leeg zijn. Jaapje ging bij de deur staan met zijn blauwe kaartjes. Moeder had ons elk twee centen in de hand gestopt; wij vonden het zo écht om een kaartje te kopen! En Jaap kon met een glunder gezicht telkens twee cent in zijn zak stoppen. Iedereen kocht zijn toegangsbewijs. Het allerlaatst kwam de dokter.

„Hoeveel kaartjes heb je nog, vrind?”

Jaap liet ze kijken; het waren er nog vijf.

„Geef ze mij alle vijf dan maar,” zei de dokter, en hij betaalde vijf maal twee — ja, hij gaf Japie tien centen! Zoveel geld had de stumperd nog nooit in zijn zak gehad. Wat was hij blij!

Terwijl vader de lamp in orde maakte en haar aanstak, schonk moeder voor iedereen een kopje chocolademelk in, heerlijk! Buiten regende en waaide het nog steeds, het leek wel herfst, maar binnen was het echt knus en gezellig.

Wat hebben we die avond een schik gehad! Eerst beediende vader de lantaarn; later mochten de jongens het om beurten doen. Zo leerde Jaap het meteen, voor het vervolg. En 't mooiste was, dat de meester bij ieder plaatje een verhaal bedacht. Hij vertelde van woeste roofridders en van dappere matrozen. En soms maakte hij er heel grappige verhaaltjes bij, zodat we ontzettend moesten lachen.

Maar de dokter kon het ook! Toen we aan de dierenplaatjes toe waren, vertelde hij dat hij vroeger in Canada geweest was, en wat hij daar in de bossen beleefd had, tussen wolven en beren. Wij hingen aan zijn lippen en geloofden ieder woord, maar vader en moeder en de meester moesten soms onbedaarlijk lachen.

Zo werd het voor ieder een prettige avond, en toen het

half tien was, moesten wij kinderen naar bed. Het was dan ook al lang over onze tijd. Jannemeu ging met Jaap naar de zolderkamer en sliep die nacht heerlijk in het veren bed. Om elf uur ging de dokter naar huis, en hij nam de meester achter op de motor mee. De volgende morgen was het stralend, zonnig weer. Wij haalden aan 't ontbijt alles nog eens op van de vorige avond, en vonden dat we, dank zij 't onweer en Jaaps toverlantaarn, een *prachtige* avond gehad hadden!

11

Joost doet een ontdekking

„We moeten nog even zagen, Joost,” zei vader op zekere namiddag; „die dikke takken die we gisteren gehaald hebben; ga je mee?”

Zagen vond Joost leuk. Hij kon het al goed, vader prees hem dat hij zo losjes de zaag vasthield, en niet duwde maar alleen trok als 't zijn beurt was.

In de schuur stonden twee schragen; samen beurden ze de zware tak er op. „'t Is haast een boom, hè vader, inplaats van een tak!”

Ze hadden nog geen kwartier gezaagd, toen vader ineens zijn armen liet zinken.

„Zo vent, vandaag maar niet verder . . . Ik kán niet meer . . .”

Joost schrok. Wat zag vader bleek! En kijk, het zweet droop langs zijn voorhoofd.

„Bent u niet goed, pap? Gaat u maar gauw naar binnen; ik zal de blokken wel opstapelen!”

— Zo begon vaders ziekte. Hij moest direct naar bed. De dokter zei dat vader volkomen uitgeput was door al de spanning van deze oorlogswinter, en door gebrek aan vet. Er waren bonnen aangewezen voor margarine, maar in geen enkele winkel was het meer te koop. Moeder deed wat ze kon, maar — de slaolie was op, en vet was

er totaal niet meer. Er had zo nodig iemand naar Veenendaal moeten gaan, om bij oom Daan op de boerderij weer wat te halen, maar wie kon dat doen, nu vader ziek was?!

't Werd een sombere, zorgelijke tijd, die tweede helft van december. Vader voelde zich in bed niet zo ziek, maar als hij op wilde staan, wankelde hij op z'n benen, en moest hij weer gauw gaan liggen, om niet flauw te vallen.

Moeder had het nu nog veel drukker. Behalve voor het koken, tweemaal per dag op 't kleine noodkacheltje, moest ze zelf zorgen voor de was, voor strijken, stoppen en naaien, want er was geen textiel te koop en geen hulp te krijgen. Vader lag boven, op de koude slaapkamer. Daar kon natuurlijk niet gestookt worden, want het beetje hout dat ze hadden moest in de kamer gebruikt worden, en nu vader er niet meer op uit kon gaan om takken en palen te halen, minderde het snel. Joost en Ria gingen nu elke dag na schooltijd hout sprokkelen, of de polder in om melk voor vader te halen. Dat viel echter niet altijd mee; dikwijls kwamen ze moe en verdrietig met lege handen thuis.

Zo kwam er van moeders vertelsels niets meer. Het enige wat ze wel volhielden, elke avond vóór het naar bed gaan: kerstliederen bij de piano zingen. Vader had daar om gevraagd; hij kon het boven goed horen, en hij vond het prettig, zei hij.

Intussen raakten moeders voorraadjes lelijk uitgeput; ze zag met zorg de kerstdagen tegemoet, want als het zo door ging, zou dan juist het meel op zijn, en de peulvruchten ook. Ze had wel een brief aan oom Daan geschreven, maar de post ging zo langzaam nu er geen treinen reden. De brief kon niet vóór Kerst in Veenendaal zijn.

Moeder zuchtte bezorgd, maar vader zei: „Lieve, het is nu zó ver gekomen, dat wij niet meer voor onze kinderen *kunnen* zorgen — maar God zal het doen. Daar moet je op vertrouwen. Hij ziet onze nood, Hij zal er in voor-

zien. — Welke psalm is dat ook weer, waar dat mooie vers in staat dat wij vroeger zo graag zongen:

*Hoe menigmaal hebt Ge ons Uw gunst betoond,
't Zij Ge een fontein deed uit de rots ontspringen,
of op een hoop de waatren samendringen
wanneer de stroom door U was uitgedroogd!*

Moeder keek naar dat bleke en ingevallen gelaat; de tranen sprongen haar in de ogen, en terwijl ze vaders hand streelde zei ze: „Jij — jij ligt hier ziek, en je kunt mij nog troosten, — en voorgaan in 't vertrouwen . . .”

Op zaterdag vóór Kerstmis was het guur en winderig. „Er zit sneeuw in de lucht,” zeiden de boeren.

Die middag zou Ria met een vriendinnetje de polder ingaan om melk en suikerbieten. Want — ook de aard-appelen raakten op, en van de distributie kreeg je maar zó weinig! Joost ging een vriendje halen, om samen hout te zoeken. Hij wist al waar hij heen wou: naar 't Achterveld, daar hadden de Duitsers stellingen gemaakt, loopgraven en schuilhutten, maar die stonden al een tijd verlaten. Er gingen daar wel eens meer mensen heen om hout te halen. De loopgraven waren beschoeid met takken, die kon je met een beetje moeite wel loswerken. Maar er waren er niet veel die zich daaraan waagden, want niemand wist of het eigenlijk wel mocht.

Joost, gewapend met een grote zak, wilde daar nu zijn geluk eens gaan beproeven. Hij trof zijn vriendje, jammer genoeg niet thuis en hij moest dus wel alleen gaan. Het was een hele tippel, en de gure wind die om zijn oren blies, deed zijn wangen verstijven van de kou. Hij stapte echter flink door, en nam zich voor om heel wat takken naar huis te brengen. Morgen was 't zondag — en dán kwam het kerstfeest. Dan moest er toch zeker een lekker vuurtje branden! Moeder had gezegd, dat er niet veel lekkers zou zijn, dit jaar. Jammer! 't Vorig jaar hadden ze nog anijsmelk gehad, en moeder had wafels gebakken. Maar nu was alles op . . . en vader was ziek. —

Op 't Achterveld gekomen, vond Joost er alles stil en verlaten. Hij schrok een beetje; zou je hier tóch niet mogen komen? 't Was aldoor streng verboden geweest — maar nu was het prikkeldraad toch weg . . . Hij liep schoorvoetend door, rechts en links om zich heen ziende, maar een menselijk wezen was niet te bekennen.

Daar kwam hij bij een loopgraaf. Hij sprong er in. Ha! wat een sprokkelhout lag daar! En zo mooi droog! Het lag los op de grond. Nu, dat kon niemand toch kwalijk nemen, als hij dat oprapte. Vlug ging hij aan het werk. Hij verzamelde de dikste stukken en stopte die onder in de zak. Toen weer verder, telkens zijn zak meeslepend. Fijn, fijn, hier lag genoeg! Hij kreeg de zak nog best vol, vanmiddag.

De loopgraaf maakte telkens een bocht; Joost lette er niet op, en liep maar door, voortdurend bukkend om houtjes op te rapen en in de zak te stoppen. Er waren vóór hem reeds anderen hier geweest, hij zag het aan de beschoeiing die grotendeels weggebroken was, zodat de loopgraaf op sommige plaatsen ingestort was, en hij over bergen zand moest klauteren. Hier en daar stond nog een paal recht overeind in de wand; dan rukte en duwde Joost, of hij die ook los kon krijgen, want wat zou dát een fijn stuk brandhout zijn! Maar er was geen denken aan dat hij zo'n paaltje los kon krijgen, en hijgend liep hij dan maar weer verder, raapte korte takken op, en kwam steeds dieper de loopgraaf in. Juist was hij bij een bocht weer over een zandhoop geklauterd, toen hij een geluid hoorde alsof er gezaagd werd. Hij keek eens over de rand van de kuil en merkte aan de andere kant een schuilhut op, waarvan hij het betonnen dak kon onderscheiden. In die schuilplaats waren ze blijkbaar aan het hout zagen, want nu hij zijn loopgraaf nog verder volgde kon hij duidelijk het regelmatig heen en weer trekken horen, en hij onderscheidde nu ook mannenstemmen. Dat waren zeker lui die hier de palen hadden afgebroken, en nu meteen de boel maar klein zaagden, om niet in de gaten te lopen als ze met die hele palen

over de weg moesten. Voorzichtig sloop Joost nog een eindje dichterbij; ze moesten hem maar niet zien, vond hij, want ze wilden misschien niet dat hij hier ook hout haalde. Zonder geluid te maken trok hij nog enkele takken onder het zand uit, en stopte die ook in de zak. Al meer dan half vol! Dat ging goed zo.

Plotseling hield het zagen op. Er was een geluid van blokken die op elkaar gegooid worden, en een brommerige stem zei: „'t Zal dus vannacht gebeuren. — Komt Hein ook?”

„Ja, ik heb 'm gezeid: om drie uur present! As-ie nie komt, dan krijgt-ie niks óók!”

„Da's nogal wiedades!” bromde de eerste stem.

„Ja, maar Hein heb 't ons gewéze! Hij had toch die boer helpe inkuile!”

„As of ik dat zelf nie vinde kan, waar een boer z'n piepertjes zitte! 'k Heb d'r vaak genogt om een zakkie vol geschooid, toen ze in de kuile ginge . . . Maar die rijke boere . . .”

„Nou, Frenken is anders de kwaaieste niet, zo ze zegge. Maar — ze hebbe daar toch een waakhond, zo'n rooie?”

„Huh . . . die is vandaag net 't hoekie om gegaan! Snap jij dat nou niet, sufferd?” en de stem lachte grommend.

„O . . . hebbe jullie die . . .?”

„Ja natuurlijk! Wat doch-ie anders? In je broek late bijte zeker, door zo'n kwaai hond? Mij nie gesien . . . Nee man, die piepertjes mótte we hebbe . . .”

„Ja, die motte we nét hebbe! Zeshonderd make we nou voor 't mud!”

„Die Frenken zel een leuke Kerstmis hebbe, wáár of niet?” lachte de bromstem weer.

Een balk werd op de schragen gegooid; het zagen begon opnieuw. — Joost zat op zijn hurken in de loopgraaf, bleek en bevend.

Wat had hij daar gehoord?! Die mannen wilden boer Frenken bestelen vannacht! Ze wilden de aardappelkuilen leeghalen!

„O, maar dat was vreselijk . . . Boer Frenken was een

goeie man. Die gaf hem nog wel 's melk, — óm de andere week een liter! Nee, dat mocht niet, dat zóu niet . . .! Plotseling begreep Joost het gevaar, waarin hij verkeerde. Híj had de dieven afgeluisterd. Als ze merkten dat hij hier zat . . .! Hij wilde opstaan om weg te sluipen, maar zijn knieën beefden zo, dat hij weer moest gaan zitten. Toch moest hij zo snel mogelijk weg zien te komen!

Op handen en voeten, heel voorzichtig en zonder geluid, sloop hij terug door de loopgraaf. Hij durfde niet recht-op te lopen, uit vrees dat zijn hoofd boven de rand zou uitsteken. Behoedzaam sloop hij de bochten om. Er was nu geen sprake van, dat hij zijn zak met houtjes mee kon nemen; dat ding was zo lomp en zwaar, 't zou overal tegen aan stoten en schuren. In vredesnaam de zak maar laten liggen, en weg, wég! Als die kerels hem hier ontdekten, en begrepen dat hij alles gehoord had . . .! Ze zouden hem dóódslaan, misschien! Of — vastbinden en hier laten liggen, totdat iemand hem morgen vinden zou . . . o, vreselijk!

De angst klopte in zijn borst, in zijn keel. Toen hij verscheidene bochten om gekropen was, begon hij te lopen, gebukt nog wel, maar zo ging het toch vlugger. Kwam hij bij een zandhoop, dan liet hij zich weer vallen, en kroop er over. Zo bereikte hij eindelijk, hijgend en moe, de uitgang van de loopgraaf. Dáár, dichtbij al, was de grindweg. Hij moest nu maar heel gewoon lopen, net of hij zo, toevallig, langs de weg kwam geslenterd. Haastig keek hij rond — nee, geen mannen te zien. De schuilhut was nu een behoorlijk eind weg.

Joost sloeg het zand van zijn jekker en broek, en stopte z'n handen in de zakken. Toen liep hij rechtdoor, de grindweg langs, maar af en toe dwaalde zijn blik toch weer het Achterveld over. Er zat een onrustige haast in hem. Het liefst was hij hard gaan hollen, maar hij beheerste zich en stelde een grens: daarginds, bij dat eerste huisje, daar mag ik gaan rennen!

Hij had zijn plan al klaar: hij wilde boer Frenken gaan waarschuwen. Nu eerst, voordat hij naar huis ging. Het

was wel een eind óm — eerst de spoorlijn over, dan de weg langs 't stoomgemaal, en dan de tweede dwarsweg, voorbij het kruispunt, daar woonde Frenken. Daarvandaan was het een half uur lopen om thuis te komen. Maar nu ja — hij deed het tóch. Want als hij eerst naar huis ging werd het veel te donker, en dan zou hij vast niet meer weg mogen. Vooruit maar hoor! Al kwam hij ook wat laat thuis, hij móest het gaan zeggen.

Onderweg was hij vol gedachten. Wat een gemene lui toch! Die Hein had zelf de boer geholpen; hij was daar zeker knecht geweest. En nu ging hij aan die dieven alles verraden. Wat een lelijkerd!

En de hond . . . Wat hadden ze daar ook al weer van gezegd? Die was vandaag „'t hoekie om gegaan". Dus, doodgegaan? Joost kende de hond wel, een roodbruin, langharig dier dat vreselijk blafte. Ria wou nooit mee op 't erf als ze melk haalden, uit angst voor de hond. En nu was het beest dood. En die man had gezegd: „Dus jullie hebben 'm . . ." Wát? Zouden die kerels de hond dood gemaakt hebben? Maar hóe dan toch? Als ze hem doodgeschoten hadden, dan had de boer dat toch wel gemerkt?

't Begon te sneeuwen. De felle wind joeg scherpe, natte vlokken in Joost z'n nek. Hij zette zijn kraag op, en trok de muts wat verder over z'n oren. Hóllen maar! Des te eerder was hij straks thuis!

Op het erf van boer Frenken stonden enkele mensen bij elkaar. Joost zag de boer zelf, zijn vrouw, en de grootste jongen; en die man met de leren jas, was dat de vearths niet? O kijk, ze stonden om de grote, rode hond heen, die stil op de grond lag. Was hij dood? Ja, och — wat puilden zijn ogen akelig uit de kassen!

„Vergiftigd!" hoorde hij de dokter zeggen. De boer balde zijn vuisten. Ze stonden er allemaal verslagen bij.

Toen kwam Joost naar de boer toe. Hij hijgde nog van 't harde lopen. Boer Frenken zei: „Je hebt de vorige week toch melk gehad?"

Maar Joost trok hem aan zijn mouw: „O baas . . .! Baas,

„Vergiftigd!” hoorde Joost de veearts zeggen.

hóórt u eens! Nee, ik kom niet om melk. Maar ze willen . . . vannacht bij u *stelen!*!"

Hij fluisterde het, en keek de grote boer zó angstig en dringend aan, dat de man begreep dat 't hem ernst was. „Wat is er jongen? Wat wil je me vertellen, hè?” En een grote hand legde zich bemoedigend op de smalle schouder van het kind.

„Ja baas — heus waar! Ik heb 't gehoord in de loopgraaf . . .” En toen vertelde Joost alles wat hij wist, ook dat „Hein” geweest had waar de aardappelen zaten. De boer en de vrouw keken elkaar aan. Hij bromde een lelijk woord tussen zijn tanden.

De vrouw riep: „Zó'n verrader! Had je dat kunnen denken?”

Ze namen Joost mee naar binnen; de veearts tufte op zijn motor weg. Alles wat de jongen vertelde, klopte precies: de hond wás vandaag „het hoekje om gegaan”, iemand moest hem vergiftigd hebben. En er wás een losse arbeider geweest die Hein heette. Ja, alles klopte. „Vannacht — om drie uur? Zeiden ze dat?” wilde de boer nog eens weten.

De boerin zette een kop warme melk voor Joost neer, en een dikke snee mik met suiker. Dát liet hij zich goed smaken!

De boer zei: „Je zusje was hier vanmiddag om suikerbieten. Hebben jullie geen aardappelen meer?”

„Jawel baas,” bekende Joost trouwhartig, „nog net genoeg voor drie dagen. We kunnen met Kerstmis gelukkig nog aardappelen eten, zegt moeder.”

Joost had de boterham op, en de kom was leeg. Hij stond op.

„Ik Moet gauw naar huis, anders wordt moeder ongerust,” en hij ging de boer en de vrouw een hand geven. De boer trok zijn jas aan. „Ik ga even naar de politie,” zei hij tegen zijn vrouw. „De jongen kan zo ver achterop zitten.”

Zo mocht Joost een eind meerijden; dat scheelde hem wel een kwartier. Bij het kruispunt van de Middenweg

moesten ze verschillende kanten uit. De boer remde en Joost sprong van de fiets.

„Luister 's even,” zei de boer; „als 't waar is, en d'r komen dieven vannacht — nou, dan zullen we ze trakteren, dat beloof ik je! Maar dan kom jij maar 's aardappelen halen, hoor. Dat heb je dan wel verdiend.”

— Blij holde Joost naar huis. Het schemerde al, en de wind was nog even guur; zijn gezicht was nat van de sneeuw, en z'n oren gloeiden pijnlijk. Maar wat gaf Joost er om! Hij rende naar huis, verlangend om het verhaal van zijn belevnissen te vertellen.

Toen hij de keuken binnenstapte was 't daar al bijna donker. Moeder kwam meteen uit de kamer.

„Kind, waar ben je toch zo lang gebleven! We zijn zo ongerust geweest. Je weet toch wel dat je . . .”

Maar Joost had zijn natte jas al uitgegooid en sprong op moeder af. Hij vloog haar om de hals en riep: „O moeder! U moet eens horen! Er is wat gebeurd! En, moeder, wij krijgen ook gauw aardappelen! Die mag ik halen bij boer Frenken.”

„Maar jongen . . . wat is er toch?” Moeder zag wel aan zijn opwinding dat hij iets bijzonders beleefd had. Ze nam hem mee naar de kamer — kijk, daar was vader ook! Hij lag op de divan, onder een deken.

„O pap! wat gezellig! Bent u weer in de kamer?” en Joost drukte zijn wang tegen vaders hand.

„Ja, maar je moet ons niet zo in ongerustheid laten zitten, jongen! Waarom ben je zo laat?”

„O vader, moeder, nu moet u 's horen! Ik was naar 't Achterveld gegaan om hout te halen, hè? Nou en toen zat ik daar in een loopgraaf . . .”

En Joost vertelde vol vuur het hele verhaal, en ook dat hij maar meteen naar boer Frenken gegaan was om te waarschuwen. En dat ze daar juist om de dode hond heen stonden, waarvan de veearts zei dat hij vergiftigd was. „En nu is Frenken naar de politie, en hij heeft beloofd: als 't wáár is, dan mag ik aardappelen bij hem komen halen. Fijn hè, vader?”

„Jij bent toch maar een kranige jongen,” prees zijn vader. „Jij weet van optreden, hoor! Dat is toen met die fiets ook al gebleken.”

„Als hij maar niet te driest wordt!” zuchtte moeder bezorgd.

„Ja, hij moet de behoedzaamheid niet uit het oog verliezen.”

„Nou mam, ik ben toch heel zachtjes weg gekropen, dat ze me niet konden ontdekken! O ja — ik heb de zak daar moeten laten . . .”

„Nu, dat is niet zo erg. We hebben wel meer zakken. 't Is de hoofdzaak dat jij zelf weer veilig thuis gekomen bent! — Wat zeiden die kerels? Zeshonderd maakten ze voor 'n mud?! Hóór je dat, vrouw, wat ze nu al voor de aardappelen betalen?”

Moeder vond het „veel te gek”. „Daar kunnen wij niet aan denken!”

„Nee; maar als de jongen nu af en toe bij Frenken wat kan halen? Dat zou een hele uitkomst zijn!”

Ria vond, dat Joost wel wat leek op het neefje van Paulus. Die had immers ook een boos plan afgeluisterd, en was toen gauw aan de hoofdman gaan vertellen wat hij gehoord had. Ja, daar leek dit inderdaad wel wat op, vond moeder.

„En nu gaat de boer de politie waarschuwen. Nou, dan zal hij vannacht wel versterking krijgen. Ze zullen zich zeker in de schuur verstopt houden, en als de dieven dan druk bezig zijn, komen ze hen overvallen en op heter daad betrappen en gevangen nemen!”

„Als ze toch maar nooit in de gaten krijgen, wie het verklapt heeft!” zei moeder angstig.

„Och dat kan haast niet, vrouw! De boer zal Joost zijn naam wel niet noemen.”

Intussen had Ria de tafel gedekt en konden ze gaan eten. 't Waren vanavond de laatste bruine boontjes, maar wat het anders zo smakelijk maakte: de hardgebakken spekjes — die ontbraken. Toch aten ze met smaak, vooral de kinderen, die trek hadden na hun tochtje. Bij de gort die

daarna kwam zuchtte moeder: „Ook bijna 't laatste!” Toen het eten gedaan was, las vader uit de Bijbel voor, de geschiedenis van Elia, dat de raven hem brood en vlees brengen. Vader werd er tamelijk moe van, en ging toen het uit was weer lekker in de kussens liggen; maar hij vroeg wel of zij nu samen wilden zingen:

*Zijn machtige arm beschermt de vromen,
en redt hun zielen van de dood . . .*

Dat paste er zo mooi bij, vond hij.

Joost bracht de boel naar de keuken, en Ria hielp moeder met de afwas. Zo kwam alles gauw voor elkaar, en konden ze weer binnen bij de warme kachel komen zitten.

„Het is buiten veel kouder geworden, en de sterren schijnen zo helder,” vertelde moeder.

„Dan zal er wel vorst komen!” meende vader.

Moeder zat met haar stopwerk bij 't kleine olielampje. De kinderen deden een spelletje domino. 't Was rustig en gezellig; iedereen was blij dat vader weer in de kamer kon zijn.

Daar klonk opeens de bel. Wie zou daar zijn, in 't donker?

Joost schrok een beetje, en keek vader aan. 't Kon toch niet een van de dieven zijn?

Moeder pakte de knijpkat, en ging open doen. In de kamer luisterden ze stil. Daar hoorden ze een zware mannenstem, en opeens een uitroep van moeder — het leek wel een gil. Ria en Joost vlogen de gang in, vader ging rechtop zitten en luisterde gespannen.

Wat een drukte in de gang! Moeder en de kinderen riepen door elkaar, er was gestommel, gepraat en gelach, en eindelijk werd de voordeur dicht geslagen. Joost stormde de kamer in: „Pap! daar is oom! Oom Daan uit Veenendaal! Hij is op de fiets gekomen en o, de fiets is zo zwaar! Helemaal vol gepakt!”

Vader zonk met een dankbare glimlach terug in de kussens. „Gode zij dank!” fluisterde hij; en wat Joost nog

nooit gezien had zag hij nu: vader kreeg tranen in de ogen!

Het duurde nog even, en toen kwam oom, rood van de kou, groot en breed de kamer binnen.

„Welkom, welkom broer! Je komt precies op tijd!” zei vader ontroerd.

Oom Daan schudde vader lang de hand. Hij schrok ervan dat vader er zo slecht uitzag, maar hij zei er niets van.

Nu werd 't een drukte en gezelligheid van je welste. Oom vertelde dat zij ongerust geworden waren omdat ze zo lang niets gehoord hadden, en toen had zijn vrouw gezegd: „Misschien is er wel ziekte, en kunnen ze niet hierheen komen om levensmiddelen te halen; jij moest ze vóór de kerst maar wat gaan brengen!” — En daar was hij nu. Wel wat laat, maar hij had een zware tocht gehad met tegenwind, en dan zo'n beladen fiets.

„Honderd kilo zit er zéker op,” zei oom. „Nou hoeven jullie voorlopig niet te verhongeren!”

„O Daan!” zei moeder bewogen, „het is een besturing . . . een uitredding van God! We wisten juist geen raad meer, en zie — daar kom jij! O, wat wordt er toch heerlijk voor ons gezorgd.”

Oom ging bij vader zitten; zij praatten gezellig over wat er alzo gebeurd was, en ondertussen zette moeder koffie. Dat was ter ere van oom; er was twee liter melk in huis, en oom had ook twee liter bij zich, nu kon het een kopje koffie lijden. Wat feestelijk trok die geur door 't hele huis!

Later op de avond werden ooms tassen en koffers uitgepakt. Wat daar allemaal uit kwam! Twee grote zijden spek; vier flessen olie; boter, kaas, peulvruchten, gort, en — een grote doos vol eieren! Wat was moeder daar blij en gelukkig mee.

„O, zwager! Nu kan mijn man eens een eitje krijgen; hij komt er nu zeker weer bovenop met al dit goeie eten. Jongen, wat ben ik dankbaar!”

Er kwam ook nog een flinke zak meel te voorschijn, en

... een hele trommel vol havermout-koekjes, die tante Lien expres voor hun kerstfeest gebakken had.

„Mogen we er vanavond al eentje?“ vroegen de kinderen. Dat mocht, want 't was nu feest. Maar — het klokje van gehoorzaamheid had ook al lang geslagen; als ze hun koekje op hadden, moesten ze naar boven, zei vader.

Oom zei: „Ja, 'k heb van alles meegebracht, maar *aard-appelen* kon ik niet meer bergen, dat is ook zo'n onvoor-delige vracht. Hoe staat 't met jullie voorraad?“

„Bijna op,“ zei moeder. „Maar, misschien krijgen we binnenkort wat van een boer hier. Daar kan Joost meer van vertellen.“

Nu mocht de jongen zijn verhaal nóg een keer doen. Oom was er hoogst voldaan over; hij trok Joost op zijn knie en zei: „Zulke flinke jongens moesten er meer zijn, dan zou er bij de boeren niet zo veel gestolen worden. 't Is bij ons ook bar: nu eens kippen, dan konijnen. En bij onze buurman is de haver weggehaald. Maar jfj bent een jongen van Jan de Wit. Gaan wij samen eens naar die Frenken, morgen, om te horen hoe het afgelopen is?“ Dat wou Joost graag, en met dat pretje in 't vooruit-zicht gingen de kinderen vrolijk naar bed.

12

Een gelukkig kerstfeest

De volgende zondag was een dag van weelde. 's Morgens al dadelijk spekpannekoek! „Want,“ zei moeder, „dat is oom zo gewend, en nu krijgen wij er óók een, voor de gelegenheid.“

Na de kerkgang kregen ze koffie met heerlijke koekjes. De meisjes hadden 't erg koud gehad onderweg, want er stond een felle noordooster, en ze hadden niet veel zin

om weer de deur uit te gaan. Maar Joost ging dapper met oom Daan op stap, en wees hem de weg naar boer Frenken. Daar kregen zij wéér koffie met koek, en de boer vertelde omstandig hoe zij 's nachts de dieven te pakken hadden gekregen. Er waren om tien uur 's avonds twee agenten bij hen gearriveerd, en ook een zwager van de boer met diens zoon waren van de partij. Frenken zelf en zijn oudste jongen hadden de wacht betrokken in de wagenshuur; de anderen waren binnenshuis op de loer gaan liggen.

Om even drie uur waren de dieven inderdaad verschenen. Zij hadden ze eerst stil laten begaan, maar waren hen na een kwartier op 't lijf gevallen, gewapend met schelle elektrische lantaarns. De agenten hadden in de lucht geschoten, en dat had de kerels zo'n schrik aangejaagd, dat ze zich zonder tegenstand hadden laten arresteren.

De agenten hadden hen in de boeien gesloten en meege-
nomen; het waren er vier; de bewuste Hein was er ook bij. Joost vond het reuze; hij genoot van zijn triomf.

„Ja, 't is dát ventje zijn werk, dat zij de bajes ingaan, en dat wij onze aardappels nog hebben!” prees de boer. „Hij moet later maar bij de politie gaan, dan kan-ie detective worden.”

Oom Daan praatte nog geruime tijd met Frenken. Hij was immers zelf ook boer; ze konden elkaar best begrijpen. Oom vertelde ook van de slechte toestand waarin hij Joosts vader aangetroffen had: zo vermagerd en ondervoed, helemaal aan 't eind van zijn krachten.

Toen ze weggingen zei boer Frenken: „Nou jongen, je weet wat ik gezegd heb: als jullie aardappelen op zijn, dan kom je maar hier met een zak en een karretje; 'k heb liever dat jullie van me meeëten dan die lelijke zwart-handelaars! Zeg maar tegen je moeder: ze hoeft voortaan niet meer zonder piepers te zitten. En melk kun je af en toe ook wel 's halen, voor je vader! Laten we zeggen: óm de andere dag een liter. Hè vrouw, dat kan toch wel, hè?”

De boerin knikte glimlachend van ja. Ze had voor dat flinke ventje en zijn ouders wel wat over.

Oom Daan schudde de boer en z'n vrouw lang de hand. Ze scheidden als goede vrienden.

Joost was zo blij! Hij sprong langs de weg. Aardappelen en melk! Wat zou moeder daar wel van zeggen!?

Er was grote vreugde in huis, toen Joost met het blijde nieuws thuis kwam. Ze gingen vrolijk aan tafel en smulden van het heerlijke eten dat moeder nu weer had kunnen koken.

Oom Daan bleef twee volle dagen. Op tweede kerstdag fietste hij weer naar Veenendaal. Daar kon hij aan tante Lien vertellen, hoe een heerlijk kerstfeest hij met zijn schoonzuster en broer en de kinderen gevierd had. Ze waren allemaal even blij en gelukkig dat ze zo uit de nood gered waren. Z'n broer had een prachtig kerstverhaal voorgelezen, en z'n schoonzuster had piano gespeeld, terwijl de kinderen mooie kerstliederen zongen. Ze kenden er héél wat, er scheen geen einde aan te komen. Er tussendoor werd af en toe een kopje chocolademelk, met een koekje van tante Lien, gepresenteerd; en dan maar weer zingen, het ene lied na 't andere.

Tot slot hadden de ouders samen een psalmvers gezongen dat de kinderen niet kenden.

„En ik kende het óók niet,” zei oom Daan. „Maar ik zal je wel vertellen dat ik 't te kwaad kreeg, toen ik die twee daar hoorde zingen, hij met z'n uitgeteerde gezicht en zij, zo veel ouder geworden door de zorg; maar er lag een glans op hun gezichten, toen ze 't zongen.”

„Hoe was dat vers dan?” wilde tante Lien graag weten. „'t Was een couplet van psalm 74, en 't luidde zo:

*Hoe menigmaal hebt Ge ons Uw gunst betoond,
als Ge een fontein deed uit de rots ontspringen,
of op een hoop de waatren samendringen,
wanneer de stroom door u was uitgedroëgd . . .*

En toen het lied uit was, zeiden ze: „Dit is *ons* lied voor KERSTMIS 1944!”